

MIKSI NAISET PÄÄTYVÄT YRITTÄJIKSI?

Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT

Tuotantotalouden diplomityö

2023

Tarja Vahtokari

Tarkastajat: Professori, KTT Timo Pihkala

Tutkijatohtori, KTT Tuuli Ikäheimonen

TIIVISTELMÄ

Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT

Teknis-luonnontieteellinen tiedekunta

Tuotantotalous

Tarja Vahtokari

Miksi naiset päätyvät yrittäjiksi?

Tuotantotalouden diplomityö

2023

116 sivua, 5 kuvaa, 15 taulukkoa ja 1 liite

Tarkastajat: Professori, KTT Timo Pihkala ja Tutkijatohtori, KTT Tuuli Ikäheimonen

Avainsanat: yrittäjyys, naisyrittäjyys, itsensä työllistäminen

Tässä työssä tutkitaan miksi suomalaiset naiset päätyvät yrittäjiksi. Tutkimuksessa selvitetään naisten motiiveja heidän omista lähtökohdistaan sekä myös ulkopäin tulevien syiden vaikutusta perustaa yritys. Useimmiten naiset toimivat palvelualoille, joilla investoinnit ovat pieniä ja yritystoiminnan voi aloittaa nopeasti. Toisaalta palkkakulut muodostavat yrityksille ison kuluerän ja siksi työntekijöiden palkkaamista harkitaan tarkkaan. Tämän takia naiset eivät uskalla tai halua kasvattaa yritystään, vaan yrittävät mieluummin yksin.

Työ pohjautuu webropolilla toteutettuun kyselytutkimukseen. Kysymyslomake lähetettiin Suomen Yrittäjän naisten eri jäsenyhdistysten kautta heidän jäsenilleen sekä Synet ry:n yrittäjienille. Vastaajilta kysyttiin syitä, miksi he olivat päätyneet yrittäjiksi ja minkälaiset tekijät, sosiodemografisten tekijöiden lisäksi, kuten motiivit ja henkilökohtaiset ominaisuudet, siihen vaikuttivat. Useassa kysymyksessä oli myös mahdollisuus kommentoida asiaa omin sanoin, jotta saatiin mahdollisimman monipuolinen kuva asiasta.

Naiset olivat harkinneet yrittäjyyttä jo ennen sen aloittamista, ja useilla oli monen vuoden työkokemus palkkatyöstä. Henkilökohtaiset syyt nousivat vahvasti esiin syitä selvitettyä. Oman ajankäytön hallinta nousi tärkeimmäksi motiiviksi, samoin halu tehdä korkealaatuista työn jälkeä ja innovoida. Tutkimuksen perusteella kävi ilmi, että naiset halusivat antaa oman luovuutensa ja ammattitaitonsa loistaa. Hyvin harva heistä päätyi yrittäjäksi olosuhteiden pakosta, joskin heitäkin oli vastaajien joukossa. Oma työ yrittäjänä koettiin palkitsevana ja motivoivana ja sitä oltiin valmiita suosittelemaan myös muille naisille.

ABSTRACT

Lappeenranta–Lahti University of Technology LUT

School of Engineering Science

Industrial Engineering and Management

Tarja Vahtokari

Why women end up being entrepreneurs?

Master's thesis in Industrial Engineering and Management

2023

116 pages, 5 figures, 15 tables and 1 appendix

Examiners: Professor, Dr. (Econ.) Timo Pihkala and Post Doc. Researcher Tuuli Ikäheimonen

Keywords: entrepreneurship, female entrepreneurship, self-employment

This thesis work examines the reasons why Finnish women end up being entrepreneurs. This investigates women's personal motives and pull-motives to found a company. Mostly women end up running their business in the service sector where the required investments are small, and the business can be started quickly. However, the personnel costs are high and therefore employment of additional personnel is considered thoroughly. Due to this, women either do not dare or want to grow the company but prefer to operate as self-employed without additional employees.

This study is based on a survey made by a webropol questionnaire. It was sent to the members of the association Women Entrepreneurs of Finland through their local associations around Finland as well as to Synet ry's entrepreneur members. Survey participants were asked why they have chosen to become entrepreneurs and what factors besides demographic factors, such as motives and personal qualifications have affected their decision making. Many questions had an option for free commenting to gain a deeper understanding of the matter.

The women had evaluated pros and cons of becoming entrepreneurs before making the final decision to start a business of their own. Many had experience as employees for several years. The individual motives to start the business were strong. To be able to manage one's own time was the most important motive as well as desire to work on high quality level and innovate. Based on the study, the women wanted to let their own creativity and professional skills flourish. Only very few of them ended up being entrepreneurs because it was the only choice to make living. The work as an entrepreneur was regarded as rewarding and motivating and it was also recommended to other women.

KIITOKSET

Työssäkäyvänä naisena, äitinä ja isoäitinä roolini on ollut moninainen, vaikka työssäkäyntiäni ovat viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana katkaisseet myös muutamat työttömyysjaksot. Työttömyyden aikana innostuin opiskelemaan lisää ja tämä diplomityö on sen opiskelun päätepiste.

Suurin kiitos kuuluu työni tarkastajalle, professori Timo Pihkalalle. Hänen lukuisat kannustavat kommenttinsa ja vakaa usko siihen, että työ valmistuu, loivat minuun uskoa hetkinä, jolloin epäily työn valmiiksi saamisesta kävi mielessäni. Samoin lukuiset ystävät LUT:lla niin kauppätieteiden kuin tekniikan osastojen henkilökunnassa ovat aina rohkaisseet ja kannustaneet minua työssäni, kun olemme tavanneet. Jokaisella palautteella ja kommentilla on ollut vaikutusta. Kiitos siitä teille!

Oman elämäni kulku välillä hidasti työn kirjoittamista ja välillä tuntui, että onko tässä mitään järkeä ja onko kukaan muu itseni lisäksi edes kiinnostunut aiheesta. Oma äitini, joka viime jouluna täytti 92-vuotta, on ollut minulle koko opiskelujeni ajan vahva tuki ja kannustaja. Hänen opettajataustansa on edesauttanut ymmärtämään, miten tärkeää myös aikuisen opiskelijan saama tuki on.

Omat lapseni ovat opiskelleet ahkerasti ja myös kannustaneet äitiään. Työn edetessä tärkeimmiksi kannustajiksi ovat kuitenkin muodostuneet lapsenlapset Nelli ja Netta. Nelli aloitti koulun viime syksynä ja Netta esikoulun. Heiltä olen saanut valtavasti energiaa työn kirjoittamiseen, vaikka heidän kanssaan vietetty aika onkin hidastanut tämän työn valmistumista. Toivottavasti saan annettua tytöille kipinän yrittäjyydestä ja saan heidät innostumaan siitä yhtä paljon kuin uusien asioiden oppimisesta koulussa. Kummallakin on jo selvästi monia hyviä yrittäjiltä vaadittavia ominaisuuksia. Samalla toivon, että voin toimia heille mentorina ja tukena heidän mahdollisessa yrittäjyydessään. Konkreettiset kiitokset tytöt saavat, kun tulevaisuudessa mummulla on entistä enemmän aikaa viettää heidän kanssaan.

Lappeenrannassa 18.01.2023

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

Abstract

Kiitokset

1	Johdanto.....	9
1.1	Tutkimuksen taustaa	10
1.2	Tutkimuksen tavoitteet.....	12
1.3	Tutkimuksen rakenne.....	12
2	Mitä on yrittäjyys?.....	14
2.1	Yrittäjyyden määritelmät.....	14
2.2	Yrittäjyyden eri lajit	17
2.2.1	Yrittäjyys omistuspohjan mukaan luokiteltuna.....	17
2.2.2	Muita yrittäjyyden muotoja	19
2.2.3	Päätoiminen vs. sivutoiminen yrittäjyys	20
2.2.4	Perheyrittäjyys.....	21
2.3	Yrittäjyys Suomessa.....	22
2.4	Yrityksen perustamisen syyt	24
2.5	Naisyrittäjyys.....	29
2.5.1	Naisyrittäjyys Suomessa	30
2.5.2	Kansainväliset naisyrittäjät.....	39
2.5.3	Naiset ja perheyrittäjyys.....	51
2.5.4	Rahoituksen saamisen vaikutus naisyrittäjien toimintaan.....	52
2.6	Miksi naiset päätyvät yrittäjiksi?	54
3	Tutkimusmenetelmät	59
3.1	Tutkimusstrategia	59
3.2	Aineiston keruu	60

3.3	Aineiston analyysitapa	61
3.4	Tutkimuksen luotettavuus.....	62
4	Tutkimustulokset	66
4.1	Yrittäjänäisten demografiset tekijät	66
4.2	Yrityksen toimiala, koko ja yritysmuoto	69
4.3	Tilanne ennen yrittäjäksi ryhtymistä.....	74
4.4	Sivutoiminen tai yksinyrittäjä?.....	75
4.5	Yksin on hyvä yrittää.....	76
4.6	Perheen vaikutus yrittämiseen.....	79
4.7	Syyt lähteä yrittäjäksi.....	81
4.8	Yrittäjänaisen ominaisuudet	87
4.9	Naisyrittäjyyden tulevaisuus	91
5	Yhteenveto, johtopäätöksiä ja arvio tutkimustulosten hyväksikäyttömahdollisuuksista	95
5.1.	Yhteenveto	95
5.2.	Johtopäätökset.....	98
5.3.	Jatkotutkimusehdotuksia	101
	Lähteet.....	103

Liitteet

Liite 1. Yrittäjänaisille lähetetty kyselylomake

Kuvaluettelo

Kuva 1. Suomalaisten naisyrittäjien todellisuus

Kuva 2. ”Olin ajatellut yrittäjäksi ryhtymistä ja eteen tuli sopiva tilaisuus”. Pitää täysin tai jokseenkin paikkansa

Kuva 3. Itsensätyöllistäjien ammattirakenne 2013 ja 2017, 15–64-vuotiaat, %

Kuva 4. Diskursiiviset siirtymät

Kuva 5. Käsitteellisen mallin kuva

Taulukkuuettelo

Taulukko 1. Yritysten kokojakauma Suomessa 2019

Taulukko 2. Itsensätyöllistäjien sukupuoli, ikäryhmä, koulutus ja ammattiasema eri ammattiryhmissä

Taulukko 3. Naisyrittäjien määrä ja osuus kaikista yrittäjistä (pois lukien alkutuotanto- ja yrittäjäperheenjäsenet) päätoimialoittain

Taulukko 4. Toimialarakenne, yrittäjät sukupuolen ja yrittäjätyypin mukaan, %.

Taulukko 5. Vastaajan ikä

Taulukko 6. Vastaajan asuinmaakunta

Taulukko 7. Vastaajan pohjakoulutus

Taulukko 8. Siviilisääty ja lasten lukumäärä

Taulukko 9. Toimialat, joilla naiset toimivat yrittäjinä

Taulukko 10. Työntekijöiden määrä yrityksessä, yritysmuoto ja yhtiökumppaneiden määrä

Taulukko 11. Tilanne ennen yrittäjäksi ryhtymistä päätoimisilla yrittäjillä

Taulukko 12. Syyt sivutoimiseksi yrittäjäksi ryhtymiselle

Taulukko 13. Syyt työskennellä yksin

Taulukko 14. Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että päädyit yrittäjäksi

Taulukko 15. Mistä asioista katsot olevan eniten hyötyä yrittäjänä toimimisessa, valitse 3

1 Johdanto

1900-luvun alussa naisten yritystoiminta keskittyi lähinnä kaupunkilaisten tarvitsemiin palveluihin ja tuotantoon, esimerkiksi leivontaan, käsitöihin ja kauppaan. Vielä vuosina 1960–1990 suomalainen naisyrittäjäyys oli pienimuotoista. Tällöin harva naisyrittäjä työllisti muita kuin itsensä (Yrittäjät 2018) ja pitkälti samanlaisena naisyrittäjän toiminta jatkuu nykyäänkin.

Tutkimus naisyrittäjyyden tämänhetkisestä tilasta on kiinnostava, koska asiaa ei ole kovin täsmällisesti tutkittu juuri tähän yrittäjryhmään liittyen ja toisaalta viimeiset kaksi ja puoli vuotta ovat olleet kaikille yrittäjille murroskautta maailmanlaajuisen pandemian takia. Asian selvittämiseksi ja ajankohtaisen tiedon päivittämiseksi Suomessa toimiville järjestäytyneille naisyrittäjille tehtiin kysely, jonka tulokset avaavat syitä kyseisten naisten ryhtymisestä yrittäjiksi. Naisyrittäjiltä kysyttiin demografisten tietojen lisäksi heidän valmiuksistaan ja ominaisuuksistaan sekä motiiveistaan toimia yrittäjinä. Tutkimuksen avulla voidaan analysoida yrittäjyyttä tukevia ja edistäviä toimenpiteitä ja toisaalta viitoittaa tietä tulevaisuuden tarpeita ja niitä tekijöitä varten, jotka vahvistavat ja kasvattavat yrittäjyyttä.

Aloittaessani kirjoittamaan tätä työtä olin vähän hämmästynyt, koska tutkimuksia suomalaisista ja pohjoismaisista naisyrittäjistä oli niin niukasti saatavissa. Erilaisia artikkeleita oli saatavissa runsaasti, mutta laajoja tutkimuksia ei ole paljon tehty. Yhtenä syynä saattaa olla se, että tasa-arvoisissa Pohjoismaissa ei tehdä eroa tai numeroa yrittäjän sukupuolesta. Mikäli olisin löytänyt yhden suhteellisen kattavan selonteon pohjoismaisista naisyrittäjistä kirjoittamisen alkuvaiheessa, olisi se ehkä johdattanut minua käsittelemään teemaa ja fokusoi- maan tähän maantieteelliseen alueeseen työn teoriaosuudessa. Se löytyi kuitenkin vasta, kun tämä työ oli jo lähes valmis.

Naisen elämään vaikuttaa paljon ympäröivä kulttuuri, taloudellinen asema sekä koulutus perhesuhteiden lisäksi. Olen käsitellyt tämän työn teoriaosassa pääosin suomalaisia naisyrittäjiä, mutta ottanut esimerkkejä myös muista maista laajentamaan kuvaa naisyrittäjistä. Lähtökohtaisesti en ole etukäteen miettinyt, että mitä maita otan mukaan, vaan mukana

olevat maat ovat tulleet vastaan lähdemateriaalia läpikäydessäni. Olen kuitenkin pyrkinyt antamaan mahdollisimman tuoretta tietoa asiasta siten, että lähdemateriaali on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta 2000-luvulta ja myös aivan viime vuosilta.

Olen koonnut tähän työhön myös joitakin esimerkkejä eri maissa tehdyistä naisyrittäjiä koskevista tutkimuksista. Jokaisessa tutkimuksessa on oma intentio ja fokus. Mitä kauemmaksi Suomesta mennään niin kulttuurillisesti kuin maantieteellisesti sekä talouden mittareilla mitaten, sitä erilaisempia vastauksia on saatu syiksi siihen miksi naiset päätyvät yrittäjiksi.

1.1 Tutkimuksen taustaa

Yrittäjyys on kiinnostanut minua nuoruudesta asti. Teini-iässä isäni päätyi yrittäjäksi työttömyyden kohdatessa ja hänen yrittäjyytensä myötä opin havainnoimaan ja ymmärtämään millaista yrittäjän arki on ja millaisia uhrauksia se meidän perheemme osalta vaati, jotta hän saattoi yrittäjäksi ryhtyä. Yrittäjäksi lähteminen on käynyt myös omassa mielessäni joitakin kertoja, mutta olen kokenut, että en ole missään asiassa sellainen erikoisosaaja, että voisin sillä työllistää itseni. Yrittäjyys oli kuitenkin minulle jo näihin opintoihin hakiessani itsensäselvyys: sitä haluan opiskella ja siitä oppia lisää.

Yrittäjyyttä on tutkittu ilman sukupuolisdonnaisuutta runsaastikin, mutta vähemmän niin, että tutkimus kohdistuisi vain naisyrittäjiin. Naisten yrittäminen nousee keskustelujen otsikoihin aina aika ajoin ja haluan tässä työssäni selvittää siihen liittyviä tekijöitä. Suomi on yksi maailman tasa-arvoisimmista - jollei tasa-arvoisin - maa, ja senkin takia halusin tutkia naisten yrittäjäksi päätyneiden syitä. Mitkä seikat vaikuttavat siihen, että tutkimuksen kohteena olevat naiset ovat päätyneet yrittäjiksi? Onko taustalla perheen sisäiset syyt ja paineet? Onko perheellä jo olemassa oleva yritys, mikä pitäisi siirtää puolison tai lapsen vedettäväksi? Ovatko syyt henkilökohtaisia, haluaako henkilö työskennellä omien mieltymysten ja päämäärien eteen ilman, että muut määrittävät mitä ja koska pitää tehdä? Vai onko kyseessä olosuhteista johtuva pakko? Tämä viimeksi mainittu saattaa olla syy, jos aiempi palkkatyö loppuu esimerkiksi yrityksen konkurssin tai lopettamisen vuoksi ja henkilöllä on osaamista, minkä voi hyödyntää ja realisoida perustamalla oman yrityksen.

Euroopan Komissio laati naisten yrittäjyyttä koskevan raportin 'Politiikkakatsaus naisten yrittäjyyteen' vuonna 2017. Raportissa todetaan, että EU-maissa on yhteensä yli 12 miljoonaa naista enemmän kuin miestä. EU-maista vain Luxemburgissa ja Maltassa miehiä ja naisia on sama määrä. Vaikka naisten osallistuminen työelämään on kasvanut voimakkaasti viimeisten 50 vuoden aikana, naiset ovat edelleen vähemmän aktiivisia kuin miehet. Tämän takia ei ole hämmästyttävää, että naisia on myös vähemmän yrittäjinä. Vuonna 2015 9,9 % naisista työllisti itsensä, mikä oli puolta vähemmän kuin miehillä. Tutkimuksen mukaan naisyrittäjät toimivat aloilla, joissa tarvitaan vähemmän pääomaa, kuten palvelualoilla. Heidän motivaationsa ja aikomuksensa ovat erilaisia kuin miesten ja heidän valitsemansa toimialat toimivat vakaammilla aloilla. Jotkut naiset ryhtyvät yrittäjiksi, jotta voivat helpommin yhdistää perheen ja työn ja löytyypä myös naisia, jotka haluavat välttää 'lasikatto' efektin. Raportissa todetaan, että laajoja institutionaalisia olosuhteita pitää parantaa ja toimintakulttuuri on yksi näistä näkökohdista. Yrittäjiin vaikuttaa paljon roolimallit ja sosiaalinen ympäristö. Tämän johdosta koulujärjestelmän pitää toimia neutraalisti. Perhe- ja sosiaalipolitiikalla sekä verotuksella on myös vaikutusta naisyrittäjyyteen, jotta ne eivät diskriminoisi naisia yrittäjinä. (European Commission, OECD, 2017).

Suomen hallitus asetti osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaansa keväällä 2004 työryhmän pohtimaan naisyrittäjyyden edellytysten vahvistamista Suomessa. Työryhmä on toimikautensa aikana koonnut yhteen erilaisia naisyrittäjyyden nykytilaa valaisevia tilastoja ja muuta tietoaaineistoa sekä laatinut niiden pohjalta toimenpide-ehdotuksia. Raportissa tuodaan esille naisyrittäjyyteen liittyviä ongelmia ja esteitä, sekä esitetään miten ja minkälaisia tukitoimia tai resurssien uudelleen järjestelyjä voidaan tehdä näiden ongelmien ratkaisemiseksi ja siten edistää naisten halukkuutta perustaa yrityksiä ja olla yrittäjinä. (Erlund ja Hyske, 2005).

Omassa tutkimuksessani haluan saada selville ja lisätietoa suomalaisten naisten omistamista yrityksistä ja syistä miksi he ovat päätyneet yrittäjiksi ja minkälaisia ominaisuuksia heillä on, jotka edesauttavat heitä yrittäjyydessään. Vaikka sukupuolineutraalius on vahvasti muuttanut viestintää ja yhteiskuntaa, on naisyrittäjä kuitenkin nainen ja hänellä on yrittäjyyteenkin liittyen erityispiirteitä, jotka liittyvät sukupuoleen. Tämän takia on mielestäni perusteltua tutkia sukupuolen vaikutusta yrittämiseen.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Yrittäjyyttä on tutkittu runsaasti, mutta vähemmän tutkimuksia on tehty vain naisyrittäjistä. Tästä syystä he päätyivät tutkimukseni kohderyhmäksi. Tämän tutkimuksen kohteena ovat Suomessa asuvat eri naisyrittäjäjärjestöjen jäsenenä olevat naisyrittäjät.

Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana on löytää syyt miksi naiset päätyvät yrittäjiksi. Miksi he päätyvät juuri sille alalle kuin päätyvät ja miten demografiset seikat kuten ikä ja koulutus vaikuttavat yrittäjäksi ryhtymiseen? Tutkimuksen tavoitteena on erityisesti saada selville luonteenpiirteitä ja ominaisuuksia, joita yrittäjänaiset kokevat edesauttavan heitä yrittäjänä toimimisessa. Tavoitteena on kerätä mahdollisimman kattavasti tietoa sekä sosiodemografisista taustatekijöistä kuin itse niistä syistä, mitkä saivat naiset valitsemaan yrittäjyyden palkkatyön sijasta. Yhtenä tavoitteena on myös saada selville, onko sukupuolella ollut vaikutusta heidän yritystoimintaansa.

Samaa asiaa on jo tutkittu yli 10 vuotta sitten (Arenius ja Kovalainen, 2006), joten on mielenkiintoista verrata aikaisemman Pohjoismaiden tasolla tapahtuvan ja sen sisällä erityisesti suomalaisten naisten yrittäjyyteen liittyen ovatko tulokset muuttuneet viidessätoista vuodessa.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Työn toisessa luvussa käsitellään yrittäjyyden teoriaa. Siinä avataan mitä yrittäjyys on ja millaisia määritelmiä yrittäjyydelle on annettu. Tämä lisäksi käydään läpi eri yrittäjyyden muodot omistuspohjan mukaan. Yksi tapa luokitella yrittäjyys on jakaa se päätoimisen ja sivutoimisen yrittäjyyden välillä ja tätä käsitellään myös luvussa 2.

Yrittäjyys Suomessa yleisellä tasolla sekä syyt perustaa yritys on käsitelty luvussa 2 samoin kuin tutkimuksen kohteena oleva naisyrittäjyys Suomessa ja kansainvälisesti. Myös perheyrittäjyyden ja rahoituksen saamisen vaikutusta on käsitelty tässä luvussa sekä syitä miksi naiset päätyvät yrittäjiksi aiemmin tehtyjen eri tutkimusten ja raporttien mukaan.

Työn kolmannessa luvussa käydään läpi tutkimusmenetelmät, jotka sisältävät tutkimusstrategian, kuvauksen aineiston keruusta ja saadun aineiston analysointitavat. Näiden lisäksi käsitellään tutkimuksen luotettavuuteen liittyvät asiat.

Työn neljännessä luvussa esitellään työn tutkimustulokset. Nämä on jaettu eri alaotsikoihin kysymyslomakkeen kysymykset jaotellen. Ne sisältävät demografisten tekijöiden lisäksi tulokset vastaajien yritysten toimialasta, yrityksen koosta ja yritysmuodosta. Tulokset sisältävät myös katsauksen siitä mitä vastaajat tekivät ennen ryhtymistään yrittäjäksi sekä sen ovatko he yksinyrittäjiä vai työllistävätkö he muita henkilöitä. Yksinyrittäjiä on käsitelty omassa luvussaan. Perheen vaikutusta yrittämiseen on tutkittu yhdessä alaluvussa. Syitä miksi vastaajat ovat lähteneet yrittäjiksi sekä näiden yrittäjänäisten ominaisuuksia käydään laajasti läpi tutkimustuloksissa. Lopuksi pohditaan naisyrittäjien tulevaisuutta sekä itse tutkimuksessa tehdyn kyselyn vastauksien perusteella että myös yleisellä tasolla.

Viidennessä luvussa on tutkimuksen yhteenveto, tutkimuksesta tehtävät johtopäätökset sekä ehdotuksia tutkimustulosten hyväksikäyttömahdollisuuksista tulevissa tutkimuksissa ja raporteissa.

2 Mitä on yrittäjyys?

Tässä luvussa käydään läpi sitä, miten yrittäjyyttä voidaan luokitella, miten yrittäjyyttä on tutkittu ja erityisesti naisyrittäjyyttä sekä Suomessa että kansainvälisesti. Samoin tässä luvussa pohditaan sitä mitkä ovat ne liikkeelle panevat voimat ja motiivit miksi naiset ylipääntään päätyvät yrittäjiksi. Luvun loppupuolella pohditaan lyhyesti myös rahoituksen saamista ja sen vaikutusta yrityksen perustamiseen ja toimintaan.

2.1 Yrittäjyyden määritelmät

Englanninkielinen yrittäjää kuvaava sana 'entrepreneur' tulee ranskan kielen sanasta 'entreprende', mikä tarkoittaa sitoutumista. Yrittäjä on henkilö, joka sitoutuu järjestämään, johtamaan ja ottamaan riskejä liike-elämässä. (Kuratko 2018, s. 4). Kansikkaan mukaan yrittäjyys on vastuun ottamista siitä, että yritys tuottaa liiketaloudellista voittoa ja menestyy (2005, s. 109). Yeung toteaa neutraalisti, että kenestä tahansa tavallisesti henkilöstä voi tulla yrittäjä. ”Yrittäjyys ei ole erityistä kokemusta tai erityistreenaamista. Se on omien aivojen käyttämistä, itsensä motivointia ja suhteiden rakentamista oikeiden ihmisten kanssa. Joten, jokainen voi olla yrittäjä.” (2009, s. xi).

Englannin kielen termien entrepreneur sekä small-business owner merkitykset poikkeavat osin toisistaan (Carland, Hoy, Boulton ja Carland, 1984). Suomessa termit suoraan käännettynä merkitsevät yrittäjää sekä pienyrittäjää. Erona näille on se, että yrittäjä saattaa olla yksinyrittäjä, jolla on innovatiivinen idea ja joka ei ehkä haluakaan kasvattaa yritystään isoksi. Usein hän kuitenkin työllistää muutamia henkilöitä ja on valmis ja halukas jatkamaan yritystoimintaa näissä puitteissa ja mittakaavassa pidempäänkin ilman suuria kasvutavoitteita. Pienyrittäjä on vastaavasti yrittäjä, joka ei kaipaa pyöritettäväkseen suurta yritystä ja alaisia, vaan toimii mielellään itsenäisesti ja vastaa kaikesta yrittämiseensä liittyvästä vain itselleen. (Ukko.fi 2022). Kallion kirjassa Schein esittää näkemyksen, että itsensä työllistämistä (self-employment) ei pitäisi lainkaan sekoittaa aitoon yrittäjyyteen (entrepreneurship) eivätkä ne johda samanlaisiin lopputuloksiin yrittäjänä menestymisessä (2002, s. 60–61).

Termillä yrittäjyys on useita eri merkityksiä. Vaikka yrittäjyys ja yrittäjän keskeinen rooli ovat valtavirtaistuneet, ei silti ole universaalia yrittäjän ja yrittäjyyden määritelmää tai teoriaa. Edelleen on olemassa useita eri mielipiteitä ja teorioita riippuen siitä, mistä näkökulmasta yrittäjää tai yrittäjyyttä tarkastellaan. (Kallio 2002, s. 39). Nykyään yrittäjyys voidaan nähdä toimintana, johon sisältyy mahdollisuuksien löytämistä, arvioimista ja hyödyntämistä. Mahdollisuuksia tunnistamalla ja hyödyntämällä voidaan esitellä markkinoille uusia tuotteita ja palveluita, löytää uusia tapoja organisoida, ja mahdollisesti löytää aivan uusia markkinoita, prosesseja ja materiaaleja, joita ei ole aikaisemmin tunnistettu. (Venkataraman 1997). Yrittäjyyttä kuvaa vahvasti esimerkiksi Kuratkon (2018, s. xv) toteamus kirjansa esipuheessa, että yrittäjyys on vahvin taloudellinen voima mitä ihmiskunta tietää. Se on prosessi, missä muutetaan luovia ideoita taloudellisesti näkyviin liiketoimintoihin.

Yrittäjyydestä on paljon erilaisia määritelmiä ja seuraava on yksi oletettavasti tuhansista määritelmistä. ”Yrittäjyys on päämäärähakuista ja menestyksestä toimintaa kannattavien yritysten perustamiseksi, hoitamiseksi ja kehittämiseksi [...] dynaamisessa ja teknologisesti kehittyvässä ympäristössä.” (Begley ja Boyd 1987, s. 99–100).

Yrittäjyys ei ole yhdestä luonteenpiirteestä, iästä tai sukupuolesta kiinni. Yrittäjyys ei ole syntymässä saatu lahja eikä koulussa helposti opittava kyky. Yrittäjyydessä vaaditaan riskinottokykyä ja -halua, on osattava joku asia paremmin kuin muut. Samoin priorisointikyky, kyky oppia virheistä ja itseluottamus ovat yrittäjiltä vaadittavia ominaisuuksia. (Lyytinen ja Piha 2004, s.134). Yrittäjän persoona voi olla yrityksen vahvuus, mutta yrittäjä ei ole mikään yli-ihminen. (Lyytinen ja Piha 2004, s.134, Sekki 2016, s. 17).

Yrittäjä on ihminen, jolle on tärkeää saada omat ajatuksensa toimimaan. Se on koko yrittäjyyden motivaattori. Olli Erkamon mielipide yrittäjästä on, että ”oma näkemys tuntuu niin oikealta, että se täytyy toteuttaa.” (Lyytinen ym. 2004, s. 81). Väisänen (2019, s. 59) vertaa kirjassaan yrittäjää yleisnero Leonardo Da Vinciin, joka oli keksijä-taiteilija-tutkija. Samanlaista yleisneroutta ja moniosaamista vaaditaan hänen mukaansa yrittäjiltäkin.

Yrittäjä Marko Parkkinen toteaa Lyytinen ym. (2004, s. 119) kirjassa, että on haluton määrittelemään mitään yksiselitteisesti hyviä yrittäjän ominaisuuksia, sillä tietyt ominaispiirteet eivät tee yrittäjistä automaattisesti hyvää, jos ne eivät sovi kyseiseen yrittämisen alaan.

Casson, Yeung, Basu ja Wadesonin (2009, s. 438–439) teoksessa on tehty yrittäjyys-tutkimukseen liittyen seuraavia teoreettisia johtopäätöksiä pohjautuen neljään tutkimukseen:

1. Henkilöt, jotka välttävät vähiten riskiä ja jotka ovat johtamiskykyisiä henkilöitä, päätyvät useimmiten yrittäjiksi ja he johtavat työntekijämäärältään melko suuria yrityksiä.
2. Yksilöt, jotka käyvät kauppaa riskien ja voittojen suhteen valikoituvat päätymään yrittäjiksi.
3. Epävarmuus ja muuttuvat kulut voivat selittää sen miksi jotkut henkilöt odottavat ennen kuin vaihtavat ammattiaan, vaikka näyttäisi tuottavalta vaihtaa ammattia välittömästi. Mitä suurempi talouden epävarmuus on kokonaisuudessaan, sitä enemmän kannattaa odottaa.
4. Lainanottorajoitukset saattavat estää yksilöitä saavuttamaan yrityksen ideaaliin. Jos yksilöt ennakoivat tämän mahdollisuuden, se voi toimia pelotteena, että he päätyisivät ylipäätensä yrittäjäksi.

Kuratko on kirjoittanut laajan teoksen yrittäjyydestä, sen teorioista, prosessista sekä käytännöstä. Teoksessaan hän määrittelee yrittäjyyden seuraavasti: ”Yrittäjyys on dynaaminen prosessi mikä sisältää visiota, muutosta ja luomista. Se vaatii energian ja intohimon hakemista kohti innovatiivisten ideoiden ja luovien ratkaisujen luomista ja implementointia. Elintärkeät tekijät sisältävät halukkuuden ottaa tietoisia riskejä -koskien aikaa, varoja tai uraa: kyvyn muodostaa tehokas yritystiimi; luova kyky käsitellä tarvittavia resursseja; perustiedot vakaan liiketoiminnan suunnittelusta sekä lopuksi vision havaita mahdollisuus siinä missä muut näkevät kaaoksen, vastakkainasettelun ja sekaannuksen.” (2018, s. 22).

Kallio viittaa kirjassaan Schumpeteriin, joka yhdisti innovaatiot yrittäjyyteen jo vuonna 1934. Schumpeter määritteli yrittäjät yksilöiksi, jotka tutkivat markkinamahdollisuutta joko teknisen tai organisatorisen innovaation kautta. Menestykselliset yrittäjät kykenevät kehittämään yrityksiään ja siten luomaan varallisuutta ja työpaikkoja. Menestys perustuu mieluummin heidän kyvykkyyteensä ja kunnianhimoonsa kuin tuotantovälineiden ja pääoman omistamiseen. Yrittäjyys on siten dynaaminen prosessi, joka on täysi vastakohta klassisen taloustieteen tasapainoteorialle. (2002, s. 39).

Bowen ja Hisrich ovat tutkineet yrittäjyyttä jo 1980-luvulla ja heidän mukaansa yrittäjä on ”joku, joka osoittaa aloitteellisuutta ja luovaa ajattelua, henkilö, joka on kykenevä järjestämään sosiaalisia ja taloudellisia mekanismeja muuttamalla resurssit ja tilanteet käytännön toteutukseksi sekä hyväksyy riskit ja epäonnistumisen.” (1984, s. 393-404). Kallio kuvaa yrittäjän ominaisuuksia hyvin samoilla termeillä reilut 10 vuotta myöhemmin omassa teoksessaan (2002, s. 65). Hisrich ja Brush (1984) totesivat myös, että yrittäjyys kiinnostaa yhä enemmän ja yrittäjiksi voi päätyä sekä miehiä että naisia, joilla on erilainen koulutustausta ja osaaminen tai jotka poikkeavat myös iältään toisistaan.

Prosessi, missä luovat ideat muutetaan taloudellisesti näkyväksi liiketoiminnaksi, on tämän päivän maailmantaloudessa johtava voima. Menestyvä yrittäjyys tarvitsee rahan ja hyvän onnen lisäksi muutakin. Yrittäjyys on yhtenäinen prosessi, mikä vaatii luovuutta, riskin ottoa ja suunnittelua. (Kuratko 2018, s. 3–7). Yrittäjät ovat henkilöitä, jotka näkevät mahdollisuuden siellä, kun muut näkevät kaaosta, epäjohtonmukaisuutta ja hämmennystä. Heidän intohimonsa sekä eteenpäin pyrkimisensä vievät liiketoiminnan maailmaa eteenpäin. (Kuratko 2018, s. 30–33).

2.2 Yrittäjyyden eri lajit

Yrittäjyyden lajeilla tarkoitetaan tässä erilaisia tapoja päätyä yrittäjäksi, tapoja järjestää yrityksen omistajuus, eri kokoisten yritysten kautta toimimista tai se voidaan luokitella siihen käytettävän ajan mukaan pää- tai sivutoimiseksi.

2.2.1 Yrittäjyys omistuspohjan mukaan luokiteltuna

Yrittäjyys voidaan jakaa luokkiin yrityksen omistuspohjan mukaan. Omistustapoja on useita ja kukin yrittäjä valitsee itselleen sopivimman ja toimivimman omistusmuodon (Ilmoniemi ym. 2009, s. 55–56). Yritysmuodon valintaan vaikuttavat myös aloittamisen helppous, tarvittava pääoma, verotus sekä vastuihin liittyvät kysymykset (Ilmoniemi ym. 2009, s. 55).

Osakeyhtiössä (Oy) voi olla yksi tai useampia omistajia, jotka saattavat toimia yrittäjinä, mutta osa saattaa olla mahdollisesti ainoastaan osakkeen omistajia. Osakeyhtiössä omistajat

eivät vastaa henkilökohtaisesti yhtiön velvoitteista ja tällä tavoin se eroaa muista yritysmuodoista. Vastuu rajoittuu vain heidän yritykseen sijoittamansa pääoman määräisenä. (Osakeyhtiölaki 2006). Hyvin menestyvät osakeyhtiöt jakavat omistajilleen osinkoja, joiden verokohtelu on lievempää kuin että yrittäjä nostaisi suoraan palkkatulona yrityksensä tekemää voittoa itselleen. Tämä saattaa olla myös peruste perustaa yritys osakeyhtiömuotoiseksi.

Kommandiittiyhtiö (Ky) muistuttaa yritysmuodoltaan hyvin paljon toiminimeä ja kommandiittiyhtiö on tyypillinen perheyritysten käyttämä yritysmuoto. Kommandiittiyhtiöissä vastuulliset henkilöt vastaavat yrityksen sitoumuksista koko omaisuudellaan. Merkittävä lähtökohdallinen ero toiminimen ja kommandiittiyhtiön välillä on yrityksen perustajajäsenien lukumäärä. Toiminimi rekisteröidään yksin, kun taas kommandiittiyhtiöissä perustajajäseniä on aina vähintään kaksi. Kommandiittiyhtiö puolestaan sopii paremmin yrityksille, joilla on selkeä strategia ja suunnitelma kasvulle. (Kallio, Ripatti ja Tanni 2008, s. 51; Corona Capital 2022).

Avoin yhtiö (Ay) ja kommandiittiyhtiö ovat monelta osin samankaltaisia yritysmuotoja. Avoin yhtiö sopii erityisesti pienehköön yritystoimintaan luotettavan kumppanin kanssa. Se on nykyään harvemmin käytetty yhtiömuoto ja myös siinä osakas vastaa omaisuudellaan yrityksen omaisuudesta. Kommandiittiyhtiö taas sopii hyvin omaan työpanokseen perustuvaan toimintaan, jossa on mukana sijoittaja tai sijoittajia. Sekä kommandiittiyhtiöstä että avoimesta yhtiöstä käytetään myös nimitystä henkilöyhtiö, koska niissä vastuunalainen yhtiömies vastaa henkilökohtaisesti kaikista yhtiön vastuista. (Kallio ym. 2008, s. 47; Ilmoniemi ym. 2009, s. 55–57).

Osuuskunnat ovat yksi yrittäjyyden muoto. Siinä saman tai eri alojen yrittäjät toimivat ikään kuin yhteisen sateenvarjon alla. Osuuskunta voi markkinoida eri alojen osaamista sekä vahvistaa näiden palveluketjuja. Osuuskunnissa on useimmiten palvelualan yrittäjiä, käsityöläisiä tai taiteilijoita. Osuuskunnan jäsenet toimivat itsenäisinä yrittäjinä, mutta osuuskunnan jäseninä he voivat hyödyntää mittakaavaetuja muun muassa markkinoinnissa. (Ilmoniemi ym. 2009, s. 138–141).

Yleisin Suomessa oleva yrittäjyystyyppi on toiminimellä toimivat yrittäjät. He toimivat yksin eikä heillä ole yhtiökumppaneita. Toiminimiyrittäjät voivat olla myös useammin

sivutoimisia yrittäjiä kuin muiden yrittäjäyystyyppien edustajat. Toiminimuotoiselle yrittämiselle ominaista on yritystoiminnan pienimuotoisuus ja vakiintuneisuus. (Vahtera 2011, s. 31–33; Suomi.fi 2022a).

Yksityinen elinkeinonharjoittaja eli toiminimiyrittäjä voi helposti harjoittaa pienimuotoista ja lähinnä omaan työpanokseen perustuvaa yritystoimintaa. Yksityinen elinkeinonharjoittaja eli puhekielessä toiminimi on kaikista yritysmuodoista kevyin ja vaivattomin. Toiminimiyrittäjällä ei ole pääomaa sidottuna erikseen, kuten muissa omistuspohjan muodoissa. (Yrittäjän opas 2021; Suomi.fi 2022b; Uusyrittäjäkeskus 2022; Kallio ym. 2008, s. 46). Toiminimiyrittäjä voi harjoittaa yritystoimintaa yksin, puolison tai alaikäisen lapsen tai lapsenlapsen kanssa (Suomi.fi 2022b).

Terminologia on toiminimiyrittäjyyteen liittyen haastavaa ja jopa epäselvää, sillä ammatinharjoittajalla tarkoitetaan Suomessa myös yrityksen juridista muotoa. Ammatinharjoittaja on juridisesti yksinkertaisin yritysmuoto. Toiminimeä ei aiemmin tarvinnut edes rekisteröidä kaupparekisteriin, jonne nykyään kaikkien uusien yritysten pitää rekisteröityä yritysmuodosta riippumatta. Hän voi olla ns. haalarikaveri, kampaaja tai puuseppä. Ammatinharjoittaja harjoittaa ammattiaan omalla osaamisellaan, jota toinen henkilö voi huonosti tai ei lainkaan korvata. (Ukko.fi 2021a; Kallio 2002, s. 55–56). Erityisesti Suomen verotuksessa ammatinharjoittajaa kutsutaan nimellä yksityinen elinkeinonharjoittaja. Yleiskielessä samasta asiasta puhutaan taas kutsumalla yksityisiä elinkeinonharjoittajia toiminimiyrittäjiksi. (Ukko.fi 2021a).

2.2.2 Muita yrittäjyyden muotoja

Franchising on yksi yrittäjyyden laji. Tällä tarkoitetaan yleisimmin liiketoimintamalli franchisingia, jollaisia ovat Suomessa esimerkiksi McDonald's, Hesburger, Kotipizza ja R-kioskit. Tällöin yrittäjä toteuttaa päämiehen valmista konseptia. Samalla tällaisen yrittäjän toimintavapaus on rajoitettu sopimuksessa. (Vahtera 2011, s. 33; Reuvid 2009, s. 112–117; Ilmoniemi ym. 2009, s. 59). Franchising –yrittäjä hankkii tällöin oikeuden käyttää toisen luomaa yrityskonseptia ja tavaramerkkiä omassa toiminnassaan. Yrittäjällä on silloin vastuu maksaa korvausta konseptin käytöstä. (Suomen Franchising -yhdistys 2022). Franchising

konseptilla yrittäjänä toimiminen on ehkä helpompi tapa aloittaa yrittäjäyys, sillä konsepti on jo valmiiksi tarkkaan määritelty.

Henkilö voi ryhtyä yrittäjäksi myös osaomistajuuden kautta. Tällöin olemassa oleva yrittäjä haluaa laajentaa yrityksen omistuspohjaa ja kutsuu mukaan uuden/uusia osakkaita jakamaan vastuuta sekä taloudellista riskiä. (Ilmoniemi ym. 2009, s. 58). Vaikka kyseessä olisi vain osakkuus yrityksessä, se tuo myös mukanaan oikeuksia muun muassa voittoon ja päätöksentekoon, mutta se tuo myös velvoitteita (Ilmoniemi ym. 2009, s. 57–58).

2.2.3 Päätoiminen vs. sivutoiminen yrittäjäyys

Päätoiminen yrittäjä toimii nimensä mukaisesti kokoaikaisesti yrittäjänä, eikä hänellä ole muita työpaikkoja yritystoiminnan ohessa (Lambing 2003, s. 24). Monet naiset aloittavat yrittämisen osa-aikaisena tai sivutoimisena. He jättävät kokoaikaisen palkkatyön vasta, kun oma yritys on kasvanut. (McAdam 2013, s. 5–6).

Sivutoiminen yrittäjäyys on pienimuotoisempaa kuin kokopäiväinen yrittäjäyys. Tällöin yrittäjä jatkaa työtään palkkatyösuhteessa ja sen lisäksi hän toimii osa-aikaisena yrittäjänä (Lambing 2003, s. 35). Tämän johdosta yrittäjäyteen liittyvät riskit pienevät ja taloudellinen ennustettavuus on parempi kuin täyspäiväisellä yrittäjällä. Moni henkilö aloittaa yrittäjänä työskentelyn juuri sivutoimisena ja siirtyy myöhemmin kokopäiväiseksi yrittäjäksi, kun kokee, että hänellä on siihen taloudellisia resursseja ja esimerkiksi perhetilanne sen sallii. Kokopäiväinen yrittäjä ei pysty läheskään aina määrittelemään työpäivänsä pituutta etukäteen ja tämä voi asettaa omat rajoituksensa yrittäjäyydelle esimerkiksi lasten ollessa pieniä. (Lambing 2003, s. 35–37).

Kevytyrittäjäyys on myös yksi yrittäjäyden laji, mutta jo nimensäkin perusteella se voidaan luokitella sivutoimiseksi yrittäjäydeksi. Kevytyrittäjä keskittyy omaan osaamiseensa ja ulkoistaa laskutuksen ulkopuoliselle yritykselle, joka ottaa palvelustaan maksun yrittäjältä. Tällaisia palvelutarjoajia on muun muassa Ukko.fi sekä Eezy.fi. Kevytyrittäjän ei tarvitse sitoutua hankkimaan taloushallinnon osaamista tai hoitaa sitä itse, kun tarjolla on näitä yrityksiä, jotka voivat sen hänen puolestaan hoitaa (Ukko.fi 2021b).

2.2.4 Perheyrittäjäisyys

Suomessa perheyrittäjille on oma liitto Perheyrittäjien liitto, missä on noin 460 jäsenyrittäjästä ja mikä toimii perheyrittäjien edunvalvojana (Tiessalo 2021).

Perheyrittäjyydessä yrittäjäisyys usein periytyy. Lapset voivat olla yrityksen toiminnassa mukana jo nuorena ja opiskelun sekä mahdollisesti muualla työskentelyn jälkeen on luontevaa siirtyä yrittäjäksi oman perheen yritykseen, mikä on jo entuudestaan tuttu. Joissakin yritystyypeissä kuten maatilayrittäjyydessä on hyvin tavallista, että perheen lapsi jatkaa maatilayrittäjänä vanhempien eläköidyttyä. Teollista tuotantoa harjoittavissa yrityksissä tämä on myös yleistä, sillä usein halutaan perheen sisältä jatkaja, jos ja kun yrityksen omistus on perheellä. (Kansikas 2007, s.103).

Perheen omistama yritys saattaa tarvita lisätyövoimaa tai uuden yrittäjän viimeistään sukupolvenvaihtotilanteessa, kun päätös pitää yritys perheellä on tehty. Tällöin yritys on yleensä jo tuttu tulevalle yrittäjälle tai hän on saattanut työskennellä siellä palkkatyösuhteessa. Näin yrittäjäisyys on ikään kuin jatkumoa aiempaan palkkatyösuhteeseen, mutta vastuut ja velvoitteet vain muuttavat muotoaan. (Kansikas 2007, s. 103–105).

Sukupolvenvaihdos ei ole vähäpätöinen asia yrityksen omistajuutta vaihdettaessa. Yksi asianajaja on todennut, että helpoin asia sukupolvenvaihdoksessa on kovien osien siirtäminen; vaikein osa on johtajuuden ja arvojen siirtäminen. (Lambing 2003, s. 55).

Perheyrittäjyyden siirtymisestä sukupolvelta toiselle on konkreettinen esimerkki Lemiltä, missä nuori yrittäjä kertoi kasvaneensa kaupan takahuoneessa, kun isä toimi kauppiana. Sitä ennen jo hänen isoisänsä oli toiminut kauppiana ja nyt 27-vuotias nuori mies jatkaa innokkaana kaupan pitoa. (Nokso-Koivisto 2022).

Tulevina vuosina monet nykyiset yrittäjät ovat jäämässä eläkkeelle, jolloin heidän yrityksensä tarvitsevat jatkajaa. Mikäli yrittäjän lapsi on halukas jatkamaan yritystoimintaa, voidaan yrityksessä tehdä sukupolvenvaihdos, jolloin yritystoiminnan luovuttamisessa jatkajalle on vähäisemmät veroseuraamukset kuin normaalissa yrityskaupassa. (Ilmoniemi ym. 2009, s. 59).

2.3 Yrittäjyys Suomessa

Yrittäjistä on paljon numeerista tietoa saatavissa, mutta tämän tutkimuksen kannalta nämä tilastot eivät valitettavasti yleensä erittele yrittäjän sukupuolta. Suomessa oli vuonna 2020 Tilastokeskuksen Yritysrekisterin mukaan 294 621 yritystä pois lukien maa-, metsä- ja kalatalous. Ne työllistävät lähes 1,5 miljoonaa ihmistä. Yrityksistä 94,3 % oli alle 10 hengen yrityksiä. Suomen Yrittäjien (2019) mukaan yksinyrittäjiä on 68 % kaikista yrittäjistä. Tilastokeskuksen tilaston mukaan koko 2000-luvulla uudet työpaikat Suomessa ovat syntyneet pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Yritysten liikevaihdosta yli puolet (57,5 %) syntyy pk-yrityksissä ja pk-sektorin osuus BKT:sta on runsaat 40 %. (Yrittäjät 2022b). Työeläkeyhtiö Varman (2021) tilaston mukaan yrittäjien kokonaismäärästä on noin 30 % naisten omistamia. Tämä luku koskee siis naisyrittäjiä, jotka ovat ottaneet itselleen YEL-vakuutuksen.

Jo vuonna 1998 Suomessa tehdyn tutkimuksen mukaan 52 % yrittäjistä työllisti vain itsensä (Kallio 2002, s. 60). Itsensätyöllistäjien ammatit ovat eriytyneet voimakkaasti sukupuolen mukaan, kuten ammatit Suomessa ylipäättään. Itsensätyöllistäjien parissa naisten tärkeimpiä ammattiryhmiä olivat kulttuuri- ja käsityöalojen ammatit sekä palvelualan työntekijäammatit, kuten kampaajat, pienkauppiaat ja hierojat. Itsensätyöllistäjä naisista vain viisi prosenttia toimi vuonna 2017 rakentamisen, kuljetuksen ja teollisuuden ammateissa, kun taas yli 40 % miehistä toimi näissä ammateissa. (Varma 2021; Sutela ja Pärnänen 2018).

Tilastokeskuksen (2019) ja Yrittäjien (2021) luvut ovat vähän erilaiset, sillä ne ilmoittavat, että mikroyrityksiä oli kaikista yrityksistä 93 % ja keskisuuria 11 %. Suuryritysten lukumäärä oli 0,2 %. Mikroyritysten määrä on pysynyt jokseenkin samana, sillä 10 vuotta aiemmin alle 10 työntekijän mikroyrityksiä oli 94,5 % kaikista yrityksistä (Vahtera 2011, s. 40). Yrityskoot on luokiteltu Tilastokeskuksen (2022) mukaan seuraavasti:

- Alle 10 työntekijän yritykset ovat mikroyrityksiä
- Alle 50 työntekijän yritykset ovat pienyrityksiä
- 50—249 henkilön yritykset ovat keskisuuria
- Pk-yritys = alle 250 henkilön yritys
- Vähintään 250 henkilöä työllistävät yritykset ovat suuryrityksiä

Kallio käyttää yrityksistä erilaista luokittelua koon mukaan. Hänen mukaansa pienissä yrityksissä työskentelee 10–99 henkilöä, keskisuurissa 100–249 sekä suurissa yrityksissä 250 tai enemmän työntekijää. (2002, s. 26). Näin ollen pienyritysten ja keskisuurten yritysten koossa on edellä mainituissa kohdissa luokituksessa eroja. Yli 50 työntekijän työnantajia on muutama prosentti (Sutela ym. 2018).

OECD on julkaissut vuonna 2022 raportin, missä on julkaistu myös Suomen yrityksiä koskeva osuus. Heillä on pohjatietona vuoden 2019 raportti, minkä mukaan 99,1 % kaikista työllistävästä yrityksistä oli pienyrityksiä ja niiden määrä oli 79 435. Nämä yritykset työllistivät 57 % työvoimasta. Suurin osa pienyrityksistä (76,3 %) oli mikroyrityksiä, missä oli alle 10 työntekijää. Työllistävien yritysten määrä on laskenut ja vastaavasti itsensä työllistäjien määrä on noussut viime vuosina. (OECD 2022). Taulukossa 1 on nähtävissä yritysten lukumäärät työntekijöiden lukumäärän mukaan. Ainoastaan ne 682 yritystä (0,8 %), jotka työllistävät 0–1,4 henkilöä, eivät ole mukana tässä taulukossa.

Taulukko 1. Yritysten kokojakauma Suomessa 2019 (OECD 2022)

Yrityksen koko (työntekijöiden lkm.)	n	%
Pk-yritykset (2–249)	79 435	99,1
Mikro (2–9)	61 109	76,3
Pienet (10–49)	14 188	17,7
Keskisuuret (50–249)	4 138	5,2
Kaikki, sis. myös suuret	80 117	100,00

Erityisen miesvaltaisia ryhmiä olivat maatalous- ja työnantajayrittäjät, joista naisia oli vain noin yksi neljäsosa. Itsensä työllistäjien sukupuolijakauma oli tätä hieman tasaisempi, samoin avustavien perheenjäsenten – joskin myös näissä ryhmissä naiset jäivät vähemmistöön. (Sutela ym. 2018).

Yrittämisen olosuhteet ovat Suomessa monella tapaa ihanteelliset. Kansainvälisissä vertailuissa Suomi on kärkipäässä liiketoimintaympäristön kilpailukyvyssä. Täällä on myönteinen yrittäjyysilmapiiri, korkea koulutustaso, edistynyt tasa-arvo, kehittynyt tutkimus- ja innovaatioympäristö, toimiva infrastruktuuri sekä julkiset yritysten rahoitus- ja neuvontapalvelut luetellaan Kauppa- ja teollisuusministeriön (myöhemmin KTM) Yrittäjyyskatsauksessa

2004. (Lyytinen ja Piha, 2004). Suomi on kuitenkin pieni ja syrjäinen maa, jonka kotimarkkinat ovat pienet. Tämän johdosta Suomi ei tarjoa kovin edullista sijaintipaikkaa suurille yrityksille. Siksi Suomessa tarvitaan enemmän pienempiä yrityksiä. (Osaava yrittäjä 2022).

Yrittäjyys vaatii uskallusta ja rohkeutta. Suomalaisessa kulttuurissa yrittämisen varominen on juurtunut syvälle. Yrittäjälämpö on aina ollut kaikkea muuta kuin puhtaasti myönteinen. Tästä Ilmoniemi toteaa kirjassaan omakohtaisen esimerkin. Uusyrityskeskukseen yritysneuvoja oli kehottanut häntä harkitsemaan hyvin tarkkaan, onko hän sittenkään valmis yrittäjäksi. (Ilmoniemi ym. 2009, s. 20–21). Ei siis mitenkään kannustavaa käytöstä henkilöltä, jonka pitäisi nimenomaan siihen kannustaa.

Kun tutkittiin eri sukupuolien valmiutta toimia yrittäjänä, Suomessakin oli eroa: miehistä 40 % ilmoitti omaavansa yrittämiseen tarvittavat taidot, mutta naisista vain kolmasosa. Kummankin sukupuolen osalta luvut olivat alhaisemmat kuin EU:n tai OECD maiden keskiarvot. Eroa on selitetty eri tekijöillä kuten miten naisiin suhtaudutaan työmarkkinoilla, erilaisilla motivaatio- ja aikomustekijöillä sekä sillä, että naisilla ei ole riittävästi yrittäjäosaamista tai rahoituksen saaminen on heille vaikeampaa. (OECD 2019).

2.4 Yrityksen perustamisen syyt

Yrittäjäksi voidaan päätyä monesta eri syystä. Joku saattaa todeta, että yrittäjiä on niin monenlaisia kuin on itse henkilöitä. Yrittäjyys sidotaan usein helposti yrittäjän persoonaan. Yrittäjyyttä voi harjoittaa monella eri tavalla riippuen kulloisistakin lähtökohdista. Yksi henkilö on päättänyt perustaa oman yrityksen tai jatkaa vanhempiensa yrityksen pyörittämistä, toinen taas päätyy yrittäjäksi sattumien kautta. Yrityksen perustamiseen tarvitaan selvä oma halu ja tahto asiaan. Tärkeintä on hyvä liikeidea ja osaaminen jossakin asiassa, sillä yrittäjä rakentaa toimintansa oman osaamisensa päälle. Osaaminen on voinut karttua opiskeluiden, työelämän tai vaikkapa harrastuksen parissa. Hyvä yritys mahdollistaa yrittäjän toimeentulon. Liikkeelle panevana voimana voi olla myös hyvä tilaisuus tai tarjous. (Suomen Yrittäjät 2022).

Yksi tärkeä yhteinen nimittäjä yrittäjäksi ryhtymiselle on olosuhteet. Olosuhteet voivat vaikuttaa siihen onko kyseessä sattuma tai tarkkaan harkittu valinta. Olosuhteiden asettama pakko on myös yksi syy päätyä yrittäjäksi. Tarkkaan harkittu valinta on pohdinnan tulos, jossa henkilö on valmis lopettamaan ansiotyönsä toisen palveluksessa ja vaihtamaan sen yrittäjyyteen. Olosuhteiden ollessa myönteiset hänellä saattaa olla myös liikeidea, mitä hän haluaa alkaa toteuttaa yrittäjänä. Ennen tätä päätöksentekoa henkilö saattaa tehdä erilaisia suunnitelmia ja laskelmia miksi yrittäjäksi kannattaa ryhtyä. Jotkut tunnistavat näitä piirteitä itsessään jo lapsuudesta asti, toiset ovat huomanneet kerryttäneensä asennetta ja ominaisuuksia työelämän kautta. (Ståhlberg 2021).

Itsensätyöllistäjien määrän kasvua voi selittää pakkoyrittäjyys, eli yrittäjäksi ryhdytään, koska muuta työllistymisen mahdollisuutta ei ole. Yritykset ulkoistavat ja alihankkivat työtä, tuotantoprosessit jaetaan osiin ja työtä tehdään projektiluontoisesti. Palkkatyön sijaan tarjolla on yhä enemmän työtä yrittäjänä tai yrittäjämaisesti työskentelevälle. Yrittäjänä työskentelyssä nähdään toisaalta myös hyviä puolia kuten työn vapaus, jolloin yrittäjyys on haluttu tapa työllistyä. (Pärnänen ym. 2014). Muutto toiselle paikkakunnalle voi olla sellainen olosuhde, että yrittäjyys saattaa olla ainoa vaihtoehto elannon hankkimiseen. Kampaajan työ on tästä hyvä esimerkki. Uudella paikkakunnalla ei ehkä alan yrittäjät ole halukkaita rekrytoimaan uutta henkilöä palkkatyösuhteeseen ja tällöin yrittäjyys on ainoa vaihtoehto työllistyä esimerkiksi niin sanotulla vuokratuolilla. (Möttönen, 2019).

Ympäröivä yhteiskunta muodostaa myös olosuhteet, mitkä vaikuttavat yrittäjäintention. Korkean tulotason maissa yrittäjyysintention ovat matalimmillaan, koska naisilla on mahdollisuus työllistyä muulla tavoin kuin yrittäjänä. (Elm, Brush, Greene, Baumer, Dean, Heavlow 2019, s. 68). Kulttuuritekijät ja poliittiset aloitteet voivat vaikuttaa siihen koetaanko yrittäjyys hyvänä uravaihtoehtona tai korkean statuksen roolina. Sukupuolesta riippumatta yrittäjät uskovat, että kun he omistavat yrityksen, se on heille hyvä uravaihtoehto sekä statusarvoltaan korkea työ. (Elm ym. 2019, s. 69).

Järvinen ja Kari pohtivat kirjassaan (2017, s. 22–25) sitä miksi jotkut perustavat yrityksiä ja toiset eivät. Samoin mielenkiintoista on se, mikä tekee yrittäjistä erilaisia kuin muut ihmiset ja miksi juuri nämä ihmiset löytävät uusia mahdollisuuksia ja päätyvät yrittäjiksi. Heidän mukaansa liikkeellepaneva voima on tieto: henkilöllä on enemmän tietoa asiasta esimerkiksi

aiemman työnsä kautta ja hän voi hyödyntää tätä tietoa ryhtymällä yrittäjäksi. Tieto voi liittyä toimialatuntemukseen tai se voi olla vahvaa ammatillista osaamista.

Väisänen siteeraa kirjassaan (2019, s. 96–97) Entrepreneur-yrittäjyysjulkaisua, mikä on käynyt läpi niin sanottuja aitoja syitä siihen miksi ihmiset valitsevat yrittäjyyden. Lista on melko lyhyt, mutta kuvaa hyvin näitä syitä:

1. **Ihmisen luovuus ei toteudu korporaatiossa.** Ihminen voi helposti 'hukkua' isoon organisaatioon ja samalla henkilö menettää luovuutensa.
2. **Kellokorttielämä ja 8 h-työpäivä ahdistavat.** Yrittäjäksi aikova saattaa kuvitella, että yrittäjä voi valita itse työaikansa, mutta käytännössä esimerkiksi suomalainen yrittäjä työskentelee 50-tuntista työviikkoa.
3. **Oppimisen intohimo.** Menestyneen yrittäjän Michael Gerberin mukaan yrittäjä näkee mahdollisuuden siinä, missä perusihminen näkee ainoastaan ongelmia. On helpompi oppia ja ratkaista ongelmia, kun kipparoi omaa laivaansa.
4. **Ideat ovat epätavanomaisia normaaliin ympäristöön.** Vilkkaan mielikuvituksen omaava yrittäjä näkee maailman sellaisena, miksi hän haluaa sen muuttaa. Albert Einsteinin sanoin logiikka vie pisteestä A pisteeseen B, mutta mielikuvitus vie minne tahansa.
5. **Tekemisen halu.** Suurimmissa yrityksissä toimintavapaus on monin tavoin rajoitettua, mutta yrittäjänä on vapaa tekemään melkein mitä tahansa.
6. **Maailman muuttaminen.** Henkilöllä on aito halu muuttaa maailmaa ja siksi hän päätyy yrittäjäksi.

Ajoittain voi julkisuudessa lukea tarinoita siitä, miten ystävykset viettivät saunailtaa ja illan aikana he saivat kuningasidean, jota halusivat lähteä yhdessä viemään eteenpäin yrittäjiksi ryhtymällä. Tällöin yrittäjyys saa alkunsa innovoinnista ja tahdosta menestyä ja samalla vastata kysyntään, mitä ei ole aiemmin tyydytetty.

Pauli Vahtera (2011, s. 22–23) on kirjassaan listannut syitä, miksi yrittäjäksi ryhdytään. Mukana on kaksi listaa. Toinen pitää sisällään hyviä syitä kuten halu toteuttaa itseään ja halu ottaa vastuuta omasta elämästään. Toinen lista sisältää vastaavasti vähemmän hyviä syitä, jotka kuitenkin eivät estä yrityksen menestymistä. Tämä sisältää muun muassa sen, että iän takia ei ole muuta tulonlähdettä tai että on tullut irtisanotuksi aiemmasta työstä.

Yrityksen ostaminen saattaa olla sattuman tulosta, jos henkilö kuulee, että sopiva yritys on myynnissä ja haluaa sen ostaa ja päätyä sitä kautta yrittäjäksi. Yrityksen ostaminen voi olla

myös tarkkaan harkittu valinta. Henkilö kokee, että osaa ammattinsa ja työnsä niin hyvin, että on valmis tekemään investoinnin ja ostamaan osaamistaan vastaavan alan yrityksen ja sitä kautta päätyä yrittäjäksi. (Ilmoniemi ym. 2009, s. 57–58).

Yrityskauppa voi tarjota yrittäjäksi aikovalle hyvän mahdollisuuden päästä mukaan valmiiseen ja jo markkinoilla testattuun yritystoimintaan. Etuna on tällöin, että yrityksellä on valmis asiakaskunta, toimivat yhteistyösuhteet ja hallinto. (Yrittäjät 2022). Yrityskauppa voi myös syntyä, jos edellinen omistaja on hakenut yrityksen konkurssiin, mutta ostaja näkee yritystoiminnassa potentiaalia ja haluaa jatkaa kyseisen yrityksen toimintaa ostamalla sen itselleen.

Yrittäjyys voi alkaa sen takia, että henkilöllä on uusi liikeidea. Se voi perustua tuotteen, palvelun tai liiketoimintamallin kehittämiseen. Uuden yrityksen ja tuotteen tunnetuksi tekeminen vaatii yleensä alkuvaiheessa suuria panostuksia muun muassa markkinointiin. Toisaalta uusi ja omaperäinen liikeidea voi tarjota yrittäjälle hyvät mahdollisuudet oman luovutensa toteuttamiseen ja onnistuessaan yrityksestä voi tulla menestys. (Kallio ym. 2008, s. 30–35).

Toinen nopeampi tie yrittäjäksi voi olla olemassa olevan liikeidean hyödyntäminen. Se voi olla olemassa muualla, mutta sitä ei toteuteta yrittäjän valitsemalla markkina-alueella tai kysyntää on enemmän kuin tarjontaa. Monet ideat tulevat Suomeen myös ulkomailta. Usein olemassa olevaa liikeideaa pyritään toteuttamaan hieman muunneltuna jollakin uudella tavalla. (Yrittäjät 2022a).

Suomalaiset ovat aikaisempaa valmiimpia työllistämään itse itsensä, kantamaan yrittäjäriskiä ja viemään eteenpäin yritysideoitaan. Tämä on ymmärretty positiivisena muutoksena. Itsensä työllistämisenä on nähty myös yksi keino työllisyystilanteen parantamiseen ja ryhmässä toivotaan olevan kasvupotentiaalia ja tulevia työantajayrittäjiä. (Pärnänen ym. 2014).

Pärnäsen ym. (2014) tutkimuksen mukaan aina yrittäjäksi ryhtymistä ei voi kategorisoida siten, että yrittäjäksi hakeuduttiin tai että siihen ajaututtiin pakosta. On myös aloja, joissa yrittäjänä työskentely on yleinen ja totuttu tapa työllistyä. Kolmasosa vastaajista, naiset useammin (38 %) kuin miehet (30 %), oli sitä mieltä, että heidän alallaan ei voi toimia kuin

Maahanmuutto liittyy myös yrittäjyyteen. Tilastojen mukaan maahanmuuttajien yrittäjyysaktiivisuus on kantaväestöä huomattavasti korkeampi. Tämä johtuu siitä, että monessa maailman maassa ei ole pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita. Selviytyäkseen täytyy olla kekseliäs ja etsiä jatkuvasti uusia tulonhankkimismuotoja. Tähän yrittäjyys on monessa maassa ratkaisu. (Sekki 2016, s. 297–298).

2.5 Naisyrittäjyys

Yrittäjyydestä puhuttaessa naisten merkitystä ja naisten yrittäjyyttä ei voida sulkea keskustelusta pois. Kyse on myös tasa-arvosta ja väestöpoliittisista kysymyksistä. (Erlund ym. 2005). Naisyrittäjyydelle ei kuitenkaan ole virallista määritelmää ja tämän vuoksi naisyrittäjyys määritellään eri tavoin eri yhteyksissä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, myöhemmin TEM 2010, s. 16). KTM:n Naisyrittäjyyden edistämistyöryhmän määrittelyssä naisyrittäjyydellä tarkoitetaan naisen tai naisten perustamaan yritystä tai/ja yritystä, joissa naisilla on yli 50 prosentin omistus tai/ja joissa nainen on johtaja (2005, s. 21; TEM 2010, s. 17). TEM:n (2010, s. 16) Naisyrittäjyyden loppuraportissa mainitaan useita yrittäjyyden määritelmiä huomioiden myös työttömyysturvalain määritelmä yrittäjyydestä.

Käsite naisyrittäjyys on 'normaali' ja täysin hyväksyttävä, mutta sen sijaan koskaan ei puhuta miesyrittäjyydestä. Naisyrittäjyyden vastakohtana on siis 'pelkkä' yrittäjyys. Tämä on myös yleisesti hyväksytty tapa puhua yrittäjyydestä. Jos halutaan erikseen kuvata miehiä yrittäjinä, heitä kuvataan maskuliinisilla adjektiiveilla. Jos oletetaan naisyrittäjien olevan hyviä yrittäjiä, heidän tulee toimia maskuliinisesti ainakin jonkin verran, mutta ei liikaa. Näin ollen naisyrittäjät ovat kuin arvoitus, mikä herättää paradoksin. (McAdam 2018, s. 105).

”Aihe naisyrittäjistä ja heidän yrityksistään on moniulotteinen sisältäen meneillään olevia mahdollisuuksia ja haasteita, jotka sisältyvät tutkimukseen, käytäntöihin, koulutukseen ja politiikkaan. Kaikissa näissä osa-alueissa pitää huomioida kaksi kriteeriä: 'naiset' eivät ole homogeeninen ryhmä ja 'sukupuoli' ei tarkoita naisia. On tarve sekä havaita erot ja sen jälkeen ymmärtää mitä ja kuinka nämä erot johtavat parempaan yrittäjyysmalliin -kaikille.” (Brush ja Green 2021, s. 159).

Kaiken kaikkiaan naisten yrittäjyys on huomattavaa ja se on kasvava ilmiö ympäri maailmaa, vaikka tutkimus ei olekaan pysynyt sen perässä. Monessa maassa naiset muodostavat yhden kolmasosan yrittäjistä, mutta tiedämme heistä vähän. Sisällyttämällä tämä ryhmä tutkimuksemme saamme tehokkaasti tietoa enemmän yrittäjyydestä. (Casson ym. 2009, s. 622).

2.5.1 Naisyrittäjyys Suomessa

Naisyrittäjyystutkimuksella on ollut kolme aaltoa. Näitä tutkimusaaltoja kuvataan seuraavasti: 1) Miesten todellisuus mallina naisyrittäjyydelle, 2) Naisten vertaaminen miesten luomaan todellisuuteen ja 3) Naisyrittäjän oma todellisuus. (Kyrö 2004).

Ensimmäinen naisyrittäjyystutkimusaalto ajoittuu aikaan ennen 1970-lukua, jolloin tutkimuksen kohteena olivat miehet ja heidän omistansa yritykset. Silloin oletettiin, ettei naisyrittäjillä eikä miesyrittäjillä ollut mitään eroa. Tutkimusaallon lähtökohtana eivät olleet naisten luomat kriteerit. (Kyrö 2004).

Toinen naisyrittäjyystutkimuksen aalto alkoi 1970-luvun lopulla, jolloin naisten omistamien yritysten lukumäärä kasvoi. Tämän aallon ideana oli verrata naisyrittäjiä miesyrittäjiin. Havaittiin ammatillisen koulutuksen ja työelämän segregaaation vaikutus naisyrittäjien ammatteihin ja toimialoihin. Naisyrittäjyys liittyi useimmiten kotitalouksien ja yhteiskunnan hyvinvointiin. Naisten omistamat yritykset olivat myös pienempiä ja ne menestyivät taloudellisesti heikommin. (Kyrö 2004).

Kolmas naisyrittäjyystutkimusaalto sijoittuu 1990-luvulle loppupuolelle, jolloin naisyrittäjien määrän kasvu vauhdittui entisestään maailmanlaajuisesti. Naiset naisyrittäjyystutkijoina alkoivat tarkastella ja kyseenalaistaa aiemmin luotuja lähtökohtia. Tutkimuksen lähtökohdaksi otettiin naisyrittäjän elämä kokonaisuudessaan, omien unelmien toteuttaminen ja joustavuus eri elämän tilanteissa. (Kyrö 2004).

(Arenius ym. 2006) mukaan naisten itsensä työllistäminen on kasvanut 1980- ja 1990-luvuilla, mutta siitä huolimatta naiset aloittavat uusia yrityksiä epätodennäköisemmin kuin miehet. He toteavat artikkelissaan, että Suomessa itsensä työllistäjistä oli 32 % naisia

tutkimusvuonna 2006. Grünfeld, Hernes ja Karttinen toteavat Menon Economicsille teke-
mässään raportissa (2020, s. 11–12), että Suomen yrittäjistä vuonna 2007 oli naisia 27 % ja
kymmenen vuotta myöhemmin luku oli edelleen sama. Suomessa naisten osuus on myös
korkein pohjoismaisessa vertailussa. Vertailtaessa koko työvoimaa vuonna 2012 oli yrittä-
jien osuus alle EU:n keskiarvon 10 %, mutta tässäkin Suomen yrittäjänäisten prosentti oli
korkein 8 % vertailussa Pohjoismaiden välillä. Vaikka kyseessä on Pohjoismaiden välillä
tehty vertailu, todettiin siinä, että yrittäjyys määritellään eri tavoin eri Pohjoismaissa.

Naisyrittäjyyden edistämistyöryhmän väliraportin mukaan Suomessa naisyrittäjien määrä on
kasvanut tasaisesti 2000-luvulla. Vuoden 2007 lopulla naisyrittäjiä oli noin 75 000, eli kol-
mannes kaikista yrittäjistä. Heistä 70 % toimii yksinyrittäjinä. Kotitalousvähennysjärjes-
telmä, kuntien palvelutuotannon avautuminen kilpailulle ja ostopalvelujen lisääntyminen so-
siaali- ja terveystaloudissa ovat olleet merkittäviä naisyrittäjyyden kasvusysäyksen antajia.
Naisyrittäjien keskeiset toimialat ovat sosiaali- ja terveystaloudet, erilaiset henkilökohtaiset
palvelut, vähittäiskauppa sekä majoitus- ja ravitsemistoiminta. (TEM 2010). Kaksi vuotta
myöhemmin 2009 naisyrittäjät toimivat taulukossa 3 näkyvillä aloilla (TEM 2009).

Taulukko 3. Naisyrittäjien määrä ja osuus kaikista yrittäjistä (poislukien alkutuotanto ja
yrittäjäperheenjäsenet) päätoimialoittain (TEM 2009)

Toimiala	Naisyrittäjiä	Osuus kaikista yrittäjistä, %
Henkilökohtaiset palvelut	20 000	65,1
Liike-elämän palvelut	11 800	30,8
Vähittäiskauppa	9 200	52,9
Terveystaloudet	7 800	66,7
Sosiaalipalvelut	5 900	88,1
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	5 000	50,5
Kulutustavaraiteollisuus	3 700	68,5
Kiinteistöpalvelut ja siivous	3 400	37,4
Kuljetus	2 600	12,4
Tukkukauppa ja agentuuritoiminta	2 100	20,8
Rakentaminen	2 000	4,8
Koulutus	1 200	44,4
Erittelemätön teollisuus	3 200	15,4
Erittelemättömät palvelualat	1 500	10,1

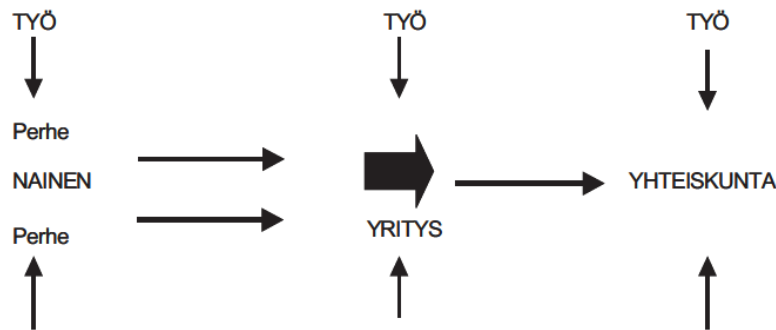
1990-luvulla tehdyissä naisyrittäjyystutkimuksissa kyseenalaistettiin sitä todellisuutta, jonka perusteella yrittäjyyden ihannemallit ovat syntyneet. Yrittäjyyden keskeinen olemus liittyy vapaan yksilön oikeuteen luoda omaa todellisuuttaan, joten on tärkeää kysyä, mikä on naisten käsitys vapaudesta luoda oma todellisuutensa yrittäjinä. (Erlund ym. 2005).

Lähes 10 vuotta myöhemmin Euroopan komissio teki tutkimuksen, jonka mukaan Suomessa yksin yrittäviä naisia oli vajaat 10 % naisista ikäryhmässä 15–64-vuotiaat, mikä on hieman alle EU:n keskiarvon. Vastaavasti kun kysyttiin, että kuinka monella naisyrittäjällä on uusi liikeidea, pärjäsivät suomalaiset paremmin, sillä heitä oli vähän enemmän kuin EU:n keskiarvo noin 2 % naisista. (European Commission 2017).

KTM asetti työryhmän tutkimaan naisyrittäjyyttä ja miten sitä voisi tukea ja viedä eteenpäin. Naisyrittäjien koulutus ja ammatit liittyvät useimmiten palvelualaan ja myyntityöhön. Monilla aloilla yrittäjien ammatillisen koulutuksen merkitys on usein suurempi kuin yrittämiseen käytetyn osaamisen merkitys. Naisten yrittäjyys on myös laajentunut useammille aloille kuin aiempina vuosikymmeninä. Viime vuosina naisyrittäjiä on tullut lisää korjaus- ja liike-elämän palveluihin. Samaan aikaan toimialojen palveluvaltaistuminen, talouslaman jälkeinen nousukausi ja ennakkoperintälain uudistus alensivat naispalkansaajien kynnystä ryhtyä yrittäjäksi. Naisyrittäjyyden kasvun syinä ovat myös kuntien palvelutuotannon ja ostopalvelujen lisääntyminen. (Erlund ym. 2005). Naisten yrittäjyystoimintaa Suomessa tukemaan on perustettu Naisyrittäjyyskeskus, mikä tarjoaa käytännön apua yrittäjiksi aikoville naisille.

Kyrö (2004) toteaa tekemässään tutkimuksessa, että todennäköisesti naisyrittäjien todellisuus on erilainen kuin miesten, joten naisten toiminnalla ja äänellä tulisi olla itsenäinen asema yrittäjyyden alalla. Vaikka segregatio selittää osan monien naisten vaatimattomammasta tavasta suhtautua yrittämiseen, niin samalla nousee esiin tulevaisuuden haasteita, joihin ei ole olemassa valmiita ratkaisuja. Kyrön tutkimuksen johtopäätökset tukevat kansainvälisesti saatuja löydöksiä, jotka toteavat naisyrittäjien todellisuuden olevan erilaisen kuin miesten. Näin myös naisyrittäjien identiteetti muodostuu erilaiseksi. Kuvassa 1. on esitetty Kyrön näkemys suomalaisten naisyrittäjien todellisuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Työ vaikuttaa naisen elämään niin kauan hän kuin hän on työkäinen. Toisaalta perhe asettaa omat rajoituksensa työn tekemiseen ja työ vaikuttaa myös perheen sisäiseen ajankäyttöön.

Naisen toimiessa yrittäjänä hän tekee työnsä omassa yrityksessään, mikä on osa ympäröivää yhteiskuntaa. Jokaisella tekijällä niin perheellä, yrityksellä ja yhteiskunnalla on oma merkityksensä tässä naisten todellisuudessa ja ne kaikki liittyvät toisiinsa.

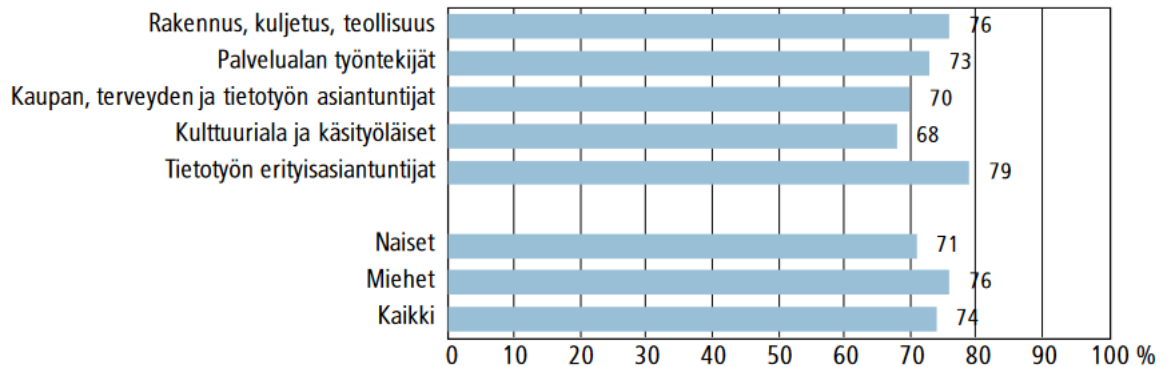
Kuva 1. Suomalaisen naisyrittäjien todellisuus (Kyrö 2004)

Suomalaiset naistutkijat tutkivat naisyrittäjiä Pohjoismaissa. Pohjoismaat ovat hyvin samantyyppisiä sosiaalisista ja taloudellisista lähtökohdista katsoen ja voidaan puhua pohjoismaisista hyvinvointivaltioista, joissa on erilaisia sosiaalietuuksia. Nämä etuuden tukevat myös naisten työssäkäyntiä ja yrittäjyyttä. Tämän perusteella oletettiin, että maiden välillä on paljon yhtäläisyyksiä. Päin vastoin kuin tämä hypoteesi oletti, tekijöiden välillä on olemassa eroja, jotka vaikuttavat naisten yrittäjyyden aloittamiseen neljässä eri pohjoismaassa. Tämä tulos korostaa kansantalouksien eroavaisuuksia ja tekijöitä naisten osallistumiseen uuden yrityksen perustamisessa. Tärkeä tutkimustulos oli myös, että uuden yritystoiminnan prosessiin vaikuttaa ensin ja ennen kaikkea yksilötason faktorit. Tutkijat toteavat, että heidän tutkimustuloksensa viittaavat siihen, että sekä kansalliset että yksilölliset ominaispiirteet on tunnustettava. (Arenius ym. 2006).

Pärnänen ja Sutela (2014) ovat laatineet Tilastokeskukselle raportin itsensätyöllistämisestä. Heidän raporttinsa mukaan valtaosa naisvastaajista (71 %) katsoo väitteen ”Olin ajatellut yrittäjäksi ryhtymistä ja eteen tuli sopiva tilaisuus” pitävän täysin tai jokseenkin paikkansa (kuva 2). Samassa tutkimuksessa yrittäjyys oli harkittua suurimmalla osalla vastaajista.

OV-Foorumin julkaiseman Omistajanvaihdos barometrin mukaan liiketoiminnan ostamisen osalta naiset kokivat enemmän haasteita ostokohteen löytämisessä kuin miehet. Toisaalta naisilla on asennetasolla jonkin verran positiivisempi suhtautuminen omistajanvaihdoksiin

ja yhteiskunnan rooliin omistajanvaihdosten edistämisessä. (Varamäki, Tall, Joensuu-Salo, Viljamaa, Katajavirta 2021).

Kuva 2. ” Olin ajatellut yrittäjäksi ryhtymistä ja eteen tuli sopiva tilaisuus”. Pitää täysin tai jokseenkin paikkansa. Itsensätyöllistäjät sukupuolen ja ammattiryhmän mukaan. (Pärnänen ja Sutela 2014)

Suomalaisista yrittäjänaisista 20 % työllisti itsensä lisäksi muita henkilöitä. Tämä oli lähes samalla tasolla EU:n keskiarvon kanssa (European Commission 2017). Yrittäjien tekemän kyselyn mukaan vuonna 2018 naisyrittäjistä 21 000 työllisti muitakin itsensä lisäksi (Yrittäjät 2018). Sen sijaan, kun tutkittiin yrityksiä, joissa oli 3 tai enemmän työntekijää, oli näiden naisyrittäjien määrä EU:ssa noin 15 % ja Suomessa vastaavasti noin 17 % (European Commission 2017).

Suomessa naisyrittäjien osuus yrittäjistä (pl. alkutuotanto) on EU-vertailussa suhteellisen korkea. Suomessa naisyrittäjiä oli vuonna 2003 tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan koko yrittäjäkunnasta 33,3 % eli noin 71 000 henkilöä. (Erlund ym. 2005). Yksitoista vuotta myöhemmin luku oli prosentuaalisesti laskenut prosenttiyksiköllä, mutta lukumäärä oli noussut 111 000 henkilöön (Tilastokeskus 2018, s. 40).

Taulukko 4. Toimialarakenne, yrittäjät sukupuolen ja yrittäjätyyppin mukaan, % (Yrittäjät Suomessa 2017, Tilastokeskus)

	Kaikki yrittäjät	Miehet	Naiset	Maatalous-yrittäjät	Työn-antajat	Itsensä-työllistäjät
A Maatalous, metsätalous, kalatalous	18	20	14	100		
C Teollisuus	7	8	5		11	7
F Rakentaminen	13	19	3		19	15
G Tukku- ja vähittäiskauppa	10	10	12		16	11
H Kuljetus ja varastointi	5	7	(2)		10	5
I Majoitus- ja ravitsemustoiminta	3	2	4		6	2
J Informaatio ja viestintä	4	5	(2)		5	4
K Rahoitus- ja vakuutus toiminta	1	1	(1)
L Kiinteistöalan toiminta	1	1	(1)		2	1
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	14	13	15		15	18
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4	4	5		6	5
P Koulutus	1	1	(2)		(2)	2
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	7	3	14		4	11
R Taiteet, viihde ja virkistys	5	4	7		..	9
S Muu palvelutoiminta	6	2	15		3	10
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

.. = Tuloksia ei julkaista pienen havaintomäärän takia

() = Suluissa oleva tieto pienen havaintomäärän vuoksi vain suuntaa antava

Suomessa ikäluokassa 15–64-vuotiaat oli 22 000 naisyrittäjää työnantajina ja itsensätyöllistäjiä oli 73 000 vuonna 2016 tehdyn tutkimuksen mukaan (OECD 2017a). Naiset tekevät perinteisesti töitä naisten aloilla ja he myös perustavat yrityksiä naisten aloille (Härkin 2018). Huomioitavaa on, että naiset käyttävät enemmän aikaa ns. maksuttomaan työhön, mikä liittyy kodin ja perheen hoitamiseen. Tämä osaltaan pienentää yrittämiseen käytettävissä olevaa aikaa. (OECD 2017a).

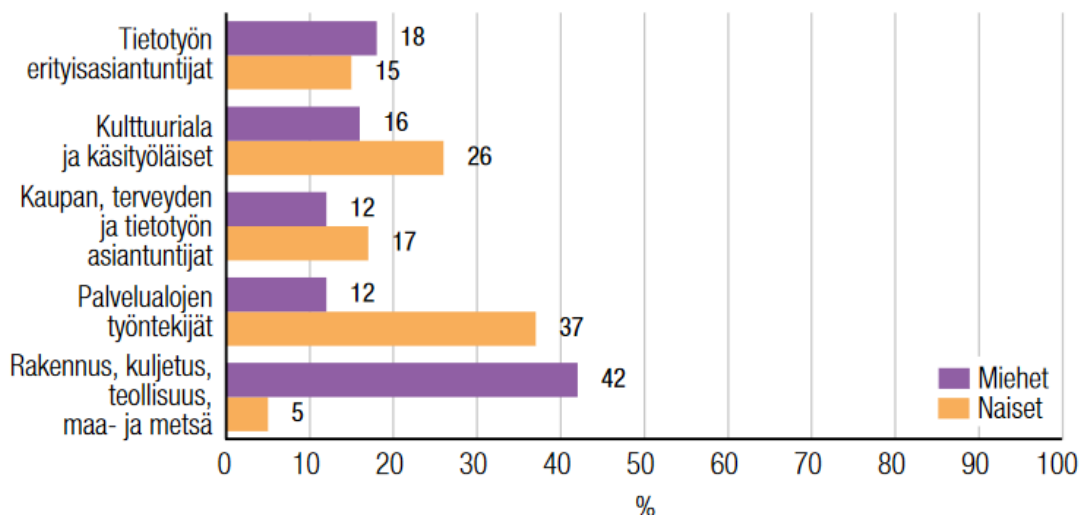
Yrittäjinä toimivat naiset ovat huomattavasti yleisemmin innostuneita työstään ja tyytyväisempiä siihen kuin miehet. Yrittäjänaisen innostus työstä ja tyytyväisyys siihen on erityisen silmiinpistävää, kun osuuksia verrataan palkansaajanaisten kokemuksiin. (Härkin 2018). Naisyrittäjä Nina Lehtinen totesi Neuvokas-lehden haastattelussa, että naisyrittäjyys merkitsee hänelle vapautta sekä vastuuta, mitä hän on aina halunnut. (Pohjois-Karjalan Yrittäjät 2018b).

Tilastokeskus teki laajan selvityksen yritystoiminnasta vuonna 2017. Tutkimuksessa tutkittiin yrittäjiä ja miksi he päätyivät yrittäjäksi. Kyselyssä eroteltiin mies- ja naisyrittäjät ja kysely valmistui 2018. Joka kolmas yrittäjä oli nainen vuonna 2017. Kun tutkitaan yksinyrittäjiä, prosentti kasvaa naisten osalta, sillä heistä yksinyrittäjiä oli 40 %. Naisista 12–15 % työskenteli kullakin seuraavista toimialoista: ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta,

terveys- ja sosiaalipalvelut, muu palvelutoiminta, maa- ja metsätalous sekä tukku- ja vähittäiskauppa. (Sutela ym. 2018).

Itsensä työllistäjien ammattiryhmärakenne on hyvin segregoitunut sukupuolen mukaan. Naisista toimi vuonna 2017 rakentamisen, kuljetuksen ja teollisuuden ammateissa vain 5 %. Naisten tärkeimpiä ammattiryhmiä olivat palvelualan työntekijäammatit (mm. kampaajat, pienkauppiaat, hierojat) sekä kulttuuri- ja käsityöalojen ammatit (Sutela ym. 2018).

Pohjoismaisille naisille tehdyssä tutkimuksessa kävi ilmi, että korkea koulutusaste lisäsi yrittäjyyttä. Naiset eivät halunneet tehdä alipalkattuja ja koulutustason alapuolella olevia töitä, joissa he olisivat turhautuneet eivätkä olisi päässeet osoittamaan osaamistaan ja pätevyytään. Tällaisilla naisilla oli matalampi kynnyks ryhtyä yrittäjäksi ja välttyä turhautumiselta. (Arenius ym. 2006.)

Kuva 3. Itsensä työllistäjien ammattirakenne 2013 ja 2017, 15–64-vuotiaat, %. Yrittäjät Suomessa 2017 ja Itsensä työllistäjät 2013, Tilastokeskus (Sutela ja Pärnänen 2018)

Areniuksen ym. (2006, s. 31.) tutkimus myös osoittaa, että sukupuolesta on tullut avaintekijä uusien yritysten perustamisessa. Toiseksi naiset tuovat oman kontribuutionsa yrittäjyyden teorioihin tuomalla esiin eri maiden välillä olevia yhteneväisyyksiä sekä eroavuuksia lisäten niihin rakenteellisten asioiden tärkeyden, kun selitetään sukupuoleen ja yrittäjyyteen liittyviä aktiviteetteja.

Yrittäjänaisille tehtiin kyselytutkimus vuonna 2014 (Työeläkeyhtiö Ilmarinen ja Yrittäjänaiset 2014). Tutkimuksen naisyrittäjistä 47 %:lla oli työntekijöitä, ja viimeisen 10 vuoden aikana työntekijöitä oli palkannut arviolta hieman yli puolet yrittäjistä. Ilmarisen ja Yrittäjänaisien tutkimuksesta ilmenee, että kolmannes naisyrittäjistä suunnittelee yrityksensä kasvattamista. Todennäköisemmin yrityksen kasvattaminen on suunnitelmassa, jos yrittäjä on alle 45-vuotias, toiminut alle viisi vuotta yrittäjänä ja asuu Etelä-Suomessa. Kun naisyrittäjä rekrytoi, useimmiten haun kohteena on vakituinen työntekijä. Puolet naisyrittäjistä palkkaisi epäröimättä nuoren naisen tai yli 55-vuotiaan. Saman tutkimuksen mukaan valtaosalle (74 %) naisyrittäjistä työllistämisen suurin kynnys ovat kustannukset. Moni mainitsi työllistämisen kynnyksiksi myös työllistämisen riskit (37 %), byrokratian ja työllistämiseen liittyvät vastuut (33 %). (Työeläkeyhtiö Ilmarinen ja Yrittäjänaiset 2014).

OECD (2020, s. 2) on tehnyt Suomea koskevan oman raportin vain kaksi vuotta sitten. ”Osallistavalla yrittäjyyspolitiikalla pyritään varmistamaan, että jokaisella, jolla on realistista potentiaalia taustastaan riippumatta, on mahdollisuus luoda kestävää yritystoimintaa. Liiketoiminnan luominen ihmisten joukossa, jotka ovat aliedustettuja tai heikommassa asemassa olevia ryhmiä (naisia, nuoria, eläkeläisiä, maahanmuuttajia, työttömiä, liikuntarajoitteisia), auttaa luomaan työpaikkoja taistelemalla sosiaalista ja taloudellista syrjäytymistä vastaan samalla kun se stimuloi talouskasvua.” Tulkitseen, että OECD tällä tavoin rinnastaa naisia muihin edellä mainittuihin ryhmiin, joilla todellakin saattaa olla vaikeuksia työllistyä tai ryhtyä yrittäjiksi. Suomen väestöstä yli puolet on naisia, joten he eivät mielestäni ole aliedustettuja. Heikossa asemassa oleminen voidaan käsittää myös hyvin monella eri tavalla eivätkä naiset Suomessa ole yleisesti ottaen huonommassa asemassa kuin miehet.

Siitonen (2019) tutki suomalaisten naisten yrittäjyyttä ja EU:n roolia kasvun tukijana vuoden 2019 alussa. Vastaukset koottiin kuluttajapaneelistä sekä yrittäjiä haastatteleamalla. Syyt lähteä yrittäjiksi ovat hyvin samansuuntaiset kuin omassa tutkimuksessani, joita analysoin luvussa 4. Eniten yrittäjyyteen kannusti usko omaan osaamiseen (45 % yrittäjänaisista), suomalaisen yhteiskunnan tuki (37 %), yrittäjyyden mukanaan tuoma mahdollisuus työllistyä (36 %), intohimo ja palo yrittämiseen (33 %) sekä yrittäjyyttä tukevat opinnot eri koulutusasteilla (21 %). Nämä syyt löytyivät vähintään joka viidennen vastaajan syistä päätyä yrittäjäksi. (Siitonen 2019).

Suomessa naisyrittäjien osuus kaikista yrittäjistä on korkeampi kuin EU-maissa yleensä (Varma 2021; Grünfeld ym. 2020, s. 3). Kun keskusteltiin naisyrittäjyydestä, tärkeä kysymys nousi siitä, miksi naisten pitäisi valita yrittäjyys. ”Tulojen suhteen naiset tekevät huonompaa taloudellista tulosta aloittaessaan yrityksensä kuin miehet. Keskimäärin he ansaitsevat palkansaajina enemmän kuin yrittäjinä.” toteaa Grünfeld ym. (2020, s. 5) omassa Pohjoismaita koskevassa tutkimuksessaan. Samassa tutkimuksessa todettiin aluksi yleinen ajatus, että Pohjoismaat ovat hyvin homogeeninen ryhmä ja naisyrittäjätkin toimivat samalla tavalla. Tutkimus valmistui keväällä 2020 ja sen tuloksena havaittiin, että maiden välillä oli kuitenkin selvästi eroja yrittäjänäisten määrissä sekä toimialoilla, joilla he toimivat. Samoin sivutoimisia yrittäjiä oli erilaisia määriä eri maissa, joskin tiedot olivat saatavissa vain Suomesta ja Ruotsista. Muut Pohjoismaat eivät tehneet eroja näiden yrittäjyyssyöppien välillä.

Yrittäjän pitää uskoa itseensä myös epävakaina aikoina. Yrittäjäksi ei voi lähteä epävarmana, sillä se heijastuu kaikkeen tekemiseen. Omaan asiaan pitää uskoa aina, sillä jos ei itse usko, niin ei kukaan muukaan. (Väisänen 2019, s. 267). Aira Samulin ja Kirsti Paakkanen ovat loistavia esimerkkejä tästä. Tanssiminen ja sen ympärille nivottu yrittäminen epäilytti monia vuosikymmeniä sitten. Aira Samulinia pidettiin vähän höpsönä karjalaisnaisena, joka aina vaan tanssi. Käsitykset hänen osaamisestaan ja yrittäjän kyvyistään ovat myöhemmin muuttuneet arvostaviksi ja kannustaviksi.

Kirsti Paakkasen radikaali teko ostaa Marimekko sai monet ihmiset miettimään, onko hän ihan järjissään, kun laittaa omaisuutensa likoon konkurssikypsän yrityksen pelastamiseksi. Samulinia ja Paakkasta yhdistää intohimo tekemiseensä ja vahva usko siihen, että se mitä tekee, on oikein. Kuivaniemen (2011) mukaan tästä on rahallisena esimerkkinä Paakkasen jättämä miljoonaperintö hänen kuoltuaan. Hyvin harva osasi kuvitella millaisen menestystarinan hän osaamisellaan ja luonteenlujuudellaan tulisi luomaan.

Nuoremman polven naisyrittäjistä Paola Suhonen on erinomainen esimerkki. Hän toteaa, että yrittäjän työ on kokonaisuuden hallintaa ja että yrittäjä on koko ajan vastuussa työstään. Hänen on heittäydyttävä työhönsä ja omistauduttava sille. Vastuu on kokonaisvaltaista. (Kansikas 2007, s. 107).

Yrittäjä Maija Ilmoniemi on kirjassaan kuvannut omaa yrittäjyyttään ja jo aiemmin mainittu uskallus on hänen mukaansa osa menestyvää yrittäjyyttä. Hän on pukeutut tämän myös Uskallus-teesien muotoon. Teesejä on 10. Toki ne koskevat kaikkia yrittäjiä, mutta muutamat voivat olla erityisesti naisyrittäjälle vaikeita hallita hänen eri rooliensa takia, kuten teesi numero 6: uskalla irtautua työstä. (2009, s. 392-393). Kirjan lopussa Ilmoniemi ym. (2009, s. 392-393) toteavat, että kun yrittäjä palauttaa nämä teesit mieleen aika ajoin, hän jaksaa ja menestyy varmasti yrittäjänä.

Pitkän linjan tilintarkastaja Pauli Vahtera on omia asiakkaitaan analysoidessaan todennut, että hänelle tulee mieleen kolme yrittäjää ylitse muiden. Nämä kaikki ovat naisia. Samalla hän pohtii ja toteaa, että tämä on hyvin mielenkiintoista, koska hänellä on myös paljon upeita ja menestyneitä miesyrittäjiä. Hän jatkaa pohdiskeluaan toteamalla, että naisyrittäjillä on jo sellaista uutta otetta yrittäjyyteen, jonka sisältöä hän itse vasta kasvattaa ajatuksissaan oraalla. (2011, s. 326).

2.5.2 Kansainväliset naisyrittäjät

Vaikka puhutaan naisyrittäjistä, se tarkoittaa suurta joukkoa yrittäjiä, joka muodostuu heterogeenisestä ryhmästä naisia. Olisi mahdotonta puhua naisyrittäjyydestä maailman tasolla ja siksi McAdam (2018, s. 105) on kirjassaan keskittynyt naisyrittäjien toimintaan Englannissa, Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Samaan tulokseen tulivat myös Elam ym. (2019, s. 6-7) GEMille (Global Entrepreneurship Monitor) laatimassaan raportissa, mikä käsitteli kaikkia maanosia.

Euroopan Komission raportissa todetaan (2014, s. 12), että vuonna 2012 Euroopassa oli 40,6 miljoonaa yrittäjää, joista naisia oli 29 %. Naisyrittäjien välillä oli suuria eroja maiden välillä. Korkein prosentti oli Lichtensteinissa 43. Seuraavaksi tulivat Latvia (40 %) ja Liettua (40 %), kun toissa ääripäässä olivat Turkki (15 %) ja Malta (18 %).

Euroopan tasolla OECD on tutkinut myös toimialoittain sekä naisten että miesten yrityksiä ja suurin ero sielläkin oli havaittavissa rakennus- ja logistiikka-aloilla (2020). Jo kolme vuotta aiemmin OECD (2017a) tuotti yrittäjyydestä raportin, mikä sisältää

yhden luvun verran tietoa naisyrittäjyydestä. Raportissa todetaan, että suurimmassa osassa maita naiset työskentelevät pääsääntöisesti palvelusektorilla (70 % tai enemmän) ja heistä suurin osa toimii yksinyrittäjinä eikä työllistä muita.

OECD tutki naisten yrittäjyyttä ja tutkimuksessa kävi ilmi, että vuonna 2018 EU:ssa sataa miestä kohti vain 60 naista harkitsi yrittäjyyttä ja sukupuolien välinen ero kasvaa iän myötä. Nuorten naisten (20-29 vuotiaat) keskuudessa prosentti oli sama. Ero kaventui jonkin verran kaikissa ikäryhmissä vuodesta 2002 alkaen johtuen siitä, että miesyrittäjien määrä väheni sen sijaan, että naisyrittäjien määrä olisi kasvanut. (OECD 2019).

Watkins ja Watkinsin (1984) mukaan Yhdysvalloissa tehtiin ensimmäinen laaja tutkimus naisyrittäjyydestä 1973. Se oli nimeltään 'Entrepreneurship, a New Female Frontier'. Siinä todettiin, että huomiota pitäisi kiinnittää naisyrittäjiin, mikä on naisten rooli talouselämässä sekä tarve tutkia naisyrittäjyyttä puhumattakaan siitä, että tärkeintä on, että naiset ryhtyvät yrittäjiksi. 1980-luvun alussa amerikkalaisesta kirjallisuudesta oli tullut nimenomaan vertailtavaa. Vertailua tehtiin esimerkiksi naisyrittäjien ja naisjohtajien välillä sekä oletetuista eroista miesten ja naisten luonteenpiirteissä ja ongelmista yrittäjän roolissa. Samalla he totesivat, että Iso-Britanniassa ei vastaavaa tutkimusta ollut tehty 1980-luvun alkuun mennessä.

Joitakin naiseen liittyviä tutkimuksia tehtiin vuoden 1973 jälkeen, mutta vasta 1990-luvulla tutkimus sai lisää vauhtia. Vanhin näistä oli Brushin vuonna 1992 keräämä 57 akateemisen artikkelin kokoelma. Näistä tehty analyysi johti johtopäätökseen, että vaikka naisyrittäjien määrä kasvoi, akateemisia tutkimuksia asiasta oli niukasti. Tämän lisäksi suurin osa tutkimuksista oli kuvailevia ja fokuksena oli naisten luonteenpiirteet. (Casson ym. 2009, s. 612–616).

Yhdysvalloissa tutkittiin 1990-luvun alussa nais- ja miesyrittäjien ja johtajien eroja koskien innovointia, riskiottokyky, tarvetta saada tuloksia sekä kognitiivisia tyynejä. Eroa oli selvästi havaittavissa yrittäjien, sukupuolesta riippumatta, ja johtajien välillä. Yrittäjät osoittivat vahvempia persoonallisuuden piirteitä ja tämä koski myös naisyrittäjiä. (Carland ja Carland 1991).

Ruotsissa tehtiin tutkimusta liittyen siihen, miten naisyrittäjyys ilmenee kirjallisuudessa vuosien 1990 ja 2004 välillä. Tutkijat Johansson ja Andeasson toteavat työssään vuonna 2004, että termistö ja asian käsittelytapa ei ole juurikaan muuttunut kyseisten vuosien aikana. Käytettäessä termiä 'entrepreneur' tai 'entrepreneurship' viitattiin yleensä miehiin. Jos haluttiin viitata naisiin, jotka toimivat yrittäjinä ja pyörittävät yritystoimintaa, käytettiin ilmaisuna naispuolinen yrityksen omistaja, jotta vältettäisiin epäselvyyksiä. Tutkijat tekivät johtopäätöksen, että kun kyseessä on mies, se on normi, mutta kun kyseessä on nainen, se on poikkeus.

Vuosi sitten Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa oli mukana naisopettajia, jotka olivat perustaneet yksityiskouluja. He olivat yhdistäneet opettajuuden ja yrittämisen. Näille naisille yrittäjäksi ryhtyminen oli arvovalinta, joka liittyi heidän haaveisiinsa saada toteuttaa laajemmalla skaalalla omia ammatillisia ambitiesiä. Yrittäjinä he kokivat saavansa vapaat kädet toteuttaa itseään pedagogisesti. (Ståhlberg 2021, s. 118).

Saksalaiset naistutkijat De Bruin, Brush ja Welter halusivat laajentaa naisyrittäjyyteen liittyvää tutkimusta 2007. He väittivät tutkimuksessaan, että naisten yrittäjyys esiintyy erilaisissa puitteissa ja konteksteissa. Tämän takia integroidun kehyksen on heijastettava naisyrittäjyyden juurtumista makro-, meso- sekä mikroympäristöissä. Tämän lisäksi kehyksessä pitää huomioida myös kulttuurisidonnaisuus, jotta eroja maiden ja institutionaalisten puitteiden välillä voidaan analysoida. Edellä olevan lisäksi tarvitaan monitasoinen integroiva kehys, joka helpottaa yksilön, yrityksen, toimialan, alueellisen ja kansallisen tason analysointia ja joka tarjoaa mahdollisuutta tasojen välisten yhteyksien tutkimiseen.

Nordic Innovation tilasi Menon Economics -yritykseltä Pohjoismaisten naisten yrittäjyyttä koskevan tutkimuksen. Se valmistui toukokuussa 2020. Tutkimuksessa käydään lävitse eri maiden välillä olevia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia naisyrittäjien kesken. Tässäkin tutkimuksessa todetaan, että vaikka pohjoismaat ovat monessa suhteessa homogeeninen ryhmä, myös paljon eroavaisuuksia löytyy maiden väliltä sekä naisten yrittäjyyskäyttäytymisestä. (Grünfeld ym. 2020). Tutkimuksessa käydään läpi useita samoja demografisia tekijöitä kuin omassa tutkimuksessani sekä yrittäjyysintentiota, halua yrittää yksin tai kasvattaa omaa yritystä sekä ominaisuuksia mitä näiltä naisyrittäjiltä löytyy.

Vuonna 2003 GEMin tutkimus arvioi, että naisten omistamat yritykset vastaavat 25–33 % kaikesta liiketoiminnasta virallisessa taloudessa ja vielä suurempaa prosenttiosuutta epävirallisessa taloudessa. Perussa naisten osuus oli korkein ollen 39 % kun vastaavasti Japanissa se oli alhaisin 1,2 % (Reynolds, Bygrave, Autio 2003). Australiassa naisten osuus oli suhteellisen korkea ollen 33 %. Samalla tutkijat totesivat, että kokonaisuutena naisten kokonaisyrittäjyysaste on kasvamassa, heidän määränsä kasvaa ja he luovat työpaikkoja ja varallisuutta. Tästä huolimatta tutkimus ei ole edennyt sille kuuluvalla vauhdilla. (Casson ym. 2008, s. 613- 614).

Monet tutkimukset osoittavat, että naiset ovat tärkeitä kasvun ajureita monissa maailman talouksissa. Reynolds ym. 2003 kokoamassa GEMin raportissa tilastot osoittavat, että naisten omistamat yritykset vastaavat 25–33 % kaikista virallisista taloudellisista toiminnoista ja prosentti on paljon suurempi epävirallisella sektorilla. Perussa naisyrittäjien osuus on korkein 39 prosentin osuudella, kun se vastaavasti Japanissa on alin 1,2 prosentin osuudella yrittäjistä (Casson ym. 2008, s. 614). Lähes kaikissa maissa naisyrittäjät ovat merkittävästi mukana maailmantaloudessa.

GEM tutki laajasti naisten yrittäjyyttä ympäri maailmaa uudelleen lähes 20 vuotta myöhemmin. Mukana oli naisia 59 maasta. Euroopasta tutkimukseen valittiin naapurimaamme Ruotsi, joka oli ainoa Pohjoismaiden edustaja Baltian maiden Eestin ja Latvian lisäksi. (Elam ym. 2019, s. 76). Tutkimuksen tuloksena oleva raportti käsittelee yrittäjyyden ekosysteemien vaikutuksia naisten yrittäjyyteen, naisten vaikutusta ekosysteemeihin sekä rakenteellisia tekijöitä, jotka luovat ainutkertaisia mahdollisuuksia ja haasteita. Yrittäjyyden ekosysteemeillä on erilaiset vaikutukset maailmanlaajuisesti naisten yrittäjyyteen ja päinvastoin. Ekosysteemit vaikuttavat totaalisen yrittäjyysaktiivisuuden (TEA, Total Entrepreneurial Activity) arvoihin kulttuuritekijöiden, rahoitusmahdollisuuksien, henkisen pääoman, markkinoiden ja infrastruktuurin tarjoamien tukien avulla. Tutkituista maista vain yhdeksässä oli mies- ja naisyrittäjiä yhtä paljon, kaikissa muissa naisia oli vähemmän. Vastaavasti MENA (Middle East and North Africa) alueen maissa Lähi-Idässä ja Pohjois-Afrikassa naisten yrittäjyysintentiona oli 24 % korkeampi kuin Euroopassa, missä naisilla on paljon muitakin tapoja työllistyä kuin yrittäjinä. (Elm ym. 2019, s. 68).

Casson ym. pohtii vuonna 2009 painetussa kirjassaan (s. 614–616) miksi naisyrittäjiin kohdistuva tutkimus on niin alimitoitettua. Lähes 800-sivuisessa kirjassa on pohdittu yhdeksän sivun verran tähän syitä ja mahdollisia selityksiä on löydetty kolme:

1. Naisten yrittäjyys on uusi ilmiö. 1980-luvulle asti yrityksiä hoitivat pääasiassa miehet. Yhdysvalloissa naisyrittäjien määrä kasvoi 1980-luvun loppupuolella, kun hallitus hyväksyi lain tasapuolisesta lainansaanti mahdollisuudesta (Equal Credit Opportunity Act) vuonna 1975 kieltämällä naisten diskriminoinnin lainanannossa. Tätä ennen naiset olivat yleensä tarvinneet lisäallekirjoittajia saadakseen lainan.
2. Oletus, että mies- ja naisyrittäjien välillä ei ole eroa. Aiempi tutkimus kohdistui pääasiassa vain miesyrittäjiin ja kehitti yleisen teorian yrittäjän käytöksestä. Kun empiirisiä tutkimuksia tehtiin, fokus oli lähes yksinomaan miesväestössä. Jotkut olivat sitä mieltä, että ei ole tärkeää tutkia erikseen naisyrittäjiä, minkä tuloksena teorioita ja mittauksia on kehitetty pääosin miehille, koska oletus on ollut, että yleinen teoria ohjaa käytöstä.
3. Naisten yrittäjyystutkimukselta puuttuu legitimizeetti, institutionaalinen tuki sekä rahoitus. Tämä ajatus on peräisin kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin on yleinen stereotyyppiä, että naisyrittäjät ovat ammattitaidottomampia, kyvyttömämpiä ja sen vuoksi vähemmän yrittäjämäisiä. Toiseksi palkitsemisjärjestelmä collegeissa ja yliopistoissa on suosinut tyypillisesti isoja yrityksiä, jotka on julkisesti noteerattu ja joilla on miesomistaja.

Casson ym. (2009, s. 616–622) totesivat, että koska naisyrittäjyyttä on tutkittu niin niukasti, ei voida tehdä johtopäätöksiä siitä, tarvitaanko omaa naisyrittäjyyden teoriaa vai pitäisikö sukupuoli sisällyttää nykyiseen teoriaan. Siitä huolimatta on syytä hylätä oletamus, että mies- ja naisyrittäjät ovat joka suhteessa samanlaisia. Sen sijaan yleistä teoriaa pitää testata, jotta nähdään, päteekö se naisyrittäjäväestöön ja naisyrittäjien otokseen. Tämä on siinä mielessä mielestäni hyvin mielenkiintoista, että kyseinen pohdinta ei ole tapahtunut viime vuosisadalla, vaan ainoastaan reilu kymmenen vuotta sitten. Tämän Cassonin ym. tutkimuksen mukaan useimmat yrittäjyysteoriat olettivat, että erot yrittäjien välillä johtuivat faktoreista kuten luottamus, maine ja kognitiivinen kyky. Sen sijaan ei ole oletettu, että vaihtelua voitaisiin systemaattisesti jakaa sukupuolen mukaan. Tätä asiaa ei kuitenkaan ole virallisesti

tutkittu. Se kannattaisi tehdä, koska monessa maassa naisyrittäjät muodostavat kolmanneksen kaikista yrittäjistä, mutta silti heistä tiedetään vähän.

Sukupuolten välinen segregaatio työmarkkinoilla alan ja teollisuuden lajin mukaan ei hämmästyttä, sillä se on tuottanut tuloksena segregoidun mallin yrittäjyydestä sukupuolen mukaan, jossa pääosa naisten omistamista yrityksistä toimii palvelusektorilla. Naiset toimivat enemmän palvelualoilla, missä pääomien tarve on vähäisempää eikä aiemmalla työkokemuksella ole niin suurta merkitystä. Tällä tavoin nämä segregoidut työllistymisen mallit seuraavat naisia yritysten toimialan valintaan. Joillakin foorumeilla yrittäjyyttä on pidetty ihmelääkkeenä, missä alisteisille naisille on luvattu autonomiaa ja itsenäisyyttä. Yrittäjyyttä on pidetty pelastajana erityyppisille naisille kuten maahanmuuttajille, maaseudulla asuville, ikääntyneille sekä köyhyysrajalla eläville. (McAdam 2013, s. 20–21).

Lambing (2003, s. 34–47) on kirjoittanut kirjan yrittäjyydestä. Teoksessa hän neuvoo yrittäjiä, miten toimia ja millaiseksi yrittäjäksi voi/kannattaa päätyä. Mielestäni on mielenkiintoista havaita, että kirjassa on yksi luku otsikoitu 'Naisten omistamat ja vähemmistöjen omistamat yritykset'. Kappaleessa kerrotaan kummastakin yrittäjäryhmästä erikseen, mutta se, että niitä käsitellään samassa kappaleessa, on mielestäni mielenkiintoinen lähestymistapa. Ikään kuin ne olisivat yksi ryhmä, mikä koostuu kahdesta erityyppisestä alaryhmästä sukupuolen ja etnisen taustan mukaan. Mielestäni kumpikin ryhmä olisi ansainnut oman kappaleen, sillä kumpikin niistä on merkityksellinen ja lähtökohdat näille ryhmille ovat erilaiset. Kirjoittaja on yhdysvaltalainen ja tätä taustaa vasten on ymmärrettävissä miksi hän nostaa myös etnisen taustan erikseen esiin. Casson ym. (2009, s. 580–583) käsittelee teoksessaan myös etnisiä ryhmiä, sillä ne muodostavat suuren osan pien- tai yksinyrittäjistä Iso-Britanniassa. Hän sen sijaan ei mainitse tässä yhteydessä erikseen naisia yrittäjätyyppinä.

Etelä-Italiassa tutkittiin alueellisesti naisyrittäjyyttä. Siinä nousi esiin kolme selvästi erottuvaa indikaatiota: naisyrittäjien yritykset kasvoivat miesyrittäjiin verrattuna, vaikka naisten osallistuminen yrittäjyysaktiiviteetteihin oli matalampi kuin miehillä. Toiseksi: tämä oli jatkuva trendi eikä se ollut ohimenevä ilmiö. Lisäksi selviä sukupuolen välisiä eroja esiintyi naisille tarjottavissa mahdollisuuksissa, kohdatuissa esteissä sekä vaikutuksessa heidän odotuksiinsa ja motivaatioonsa. Viimeksi mainittuun liittyen kirjoittajat indikoivat, että tärkein motivaatiotekijä naisille oli mahdollisuus luoda positiivinen työympäristö samalla kun oli

vapaus valita yhteistyökumppanit, asiakkaat ja toteuttaa heidän omaa johtamistyyliään. (Bianchi, Parisi ja Salvatore, 2016).

Euroopan Unionissa on useissa maissa kiinnitetty huomiota naisyrittäjyyteen ja naisille on tarjottu erityisiä yrittäjyysohjelmia ja tukea. Lisäksi on kiinnitetty huomiota kulttuurin muutoksen ja roolimallien muuttamisen tarpeellisuuteen. Muutos pitää alkaa jo opiskeluaikana, jossa naisopiskelijoita ei ohjata tiettyjen oppiaineiden tai koulutusohjelmien pariin. Samalla vahvistetaan sitä, että naisetkin ovat tasavertaisia yrittäjinä ja perhevapaat sekä muut vastaavat asiat on huomioitava osana normaalia yhteiskunnan toimintaa. (OECD 2017b).

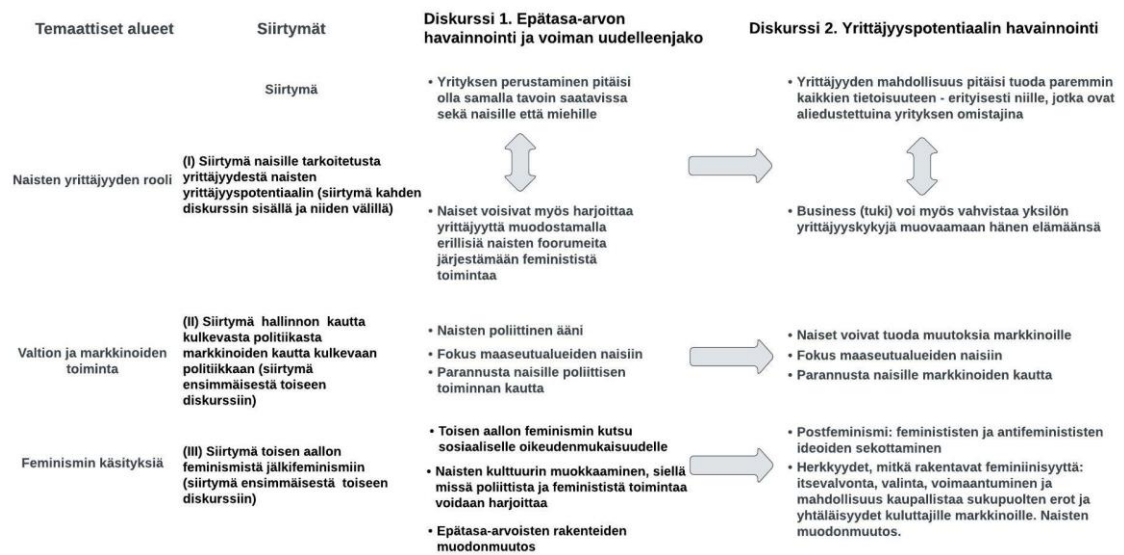
Monet ihmiset, erityisesti naiset, kokevat, että yrittäjyyden myötä voi saavuttaa paremman tasapainon työn ja perheen välillä kuin palkkatyössä työskentelemällä. Asiaa tutkittiin haastatteleamalla Uudessa Seelannissa 32 naisyrittäjää. Heitä pyydettiin selvittämään millaisia konflikteja he kohtaavat, millaisia tekniikoita he käyttävät saavuttaakseen tasapainon työn ja perheen välillä sekä näiden strategioiden tehokkuutta. Tutkimuksen tuloksena selvisi, että naisyrittäjillä on käytössä lukuisia joustavia työkäytäntöjä, kuten se, että missä he työskentelevät, milloin ja kenen kanssa he työskentelevät samalla kun hoitavat rooliaan perheidensä kanssa. Lopuksi tutkimuksessa todetaan, että yrittäjyys ei ehkä ole ihmelääke, minkä avulla voi saavuttaa työn ja perheen tasapainon. Haastattelujen lisäksi tehtiin kirjallisuuskatsaus mikä osoittaa sen, että on olemassa kolme toisistaan riippumatonta asiaa, mitkä aiheuttavat työn ja perheen välillä konflikteja. Nämä on nimetty työ-vanhemmuus -konfliktiksi, työkodista vastaava -konfliktiksi sekä työ-puoliso -konfliktiksi. (Kirkwood ja Tootell, 2008).

Vuonna 2021 Puolassa tutkittiin naisyrittäjien keskuudessa halua innovoida. Yli tuhat naisyrittäjää Keski- ja Pohjois-Puolasta vastasi innovointiprosessiin liittyvään kyselyyn. Kyselyn teoreettisen viitekehyksen mukaan kolmen tyyppiset faktorit saattavat vaikuttaa pienten yritysten innovatiivisuuteen: yrittäjän sukupuoli, kyky johtaa innovaatioita sekä yrityksen luonne. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että yrittäjän naissukupuolella on pienissä yrityksissä positiivinen vaikutus tuotteen tai prosessin innovaatioihin. Naisten johtamissa pienyrityksissä mahdollisuudet esitellä tuoteinnovaatio ovat 83,7 % korkeammat, prosessi-innovaation 56 % korkeammat sekä tuote- ja prosessi-innovaatiot yhdessä 82,1 % korkeammat kuin miesten johtamissa yrityksissä. (Zastempowski, M., Cyfert, S. 2021). Toimiessaan itse

yrittäjänä nainen voi edistää innovointia. Yrittäjänä hän voi itse määritellä yrityksensä suuntautumisen ja halun käyttää aikaa ja pääomia myös innovointiin, mikäli koee sen tärkeäksi. Cromie (1987) tutki nais- ja miesyrittäjiä erottavia tekijöitä ja hän löysi sekä yhtäläisyyksiä että eroavuuksia yrittäjien ominaisuuksissa. Esimerkiksi taloudellisen tuloksen tekeminen ei ollut naisille niin tärkeää kuin miehille ja oman uran luominen sekä lasten huomioonottaminen korostuivat naisyrittäjien toiminnassa. Villaseca ja Navío-Marco (2020, s. 699–700) toteavat artikkelissaan, että lähes 40 prosentissa talouksista naisten aikaisen vaiheen yrittäjyysaktiivisuus on puolet tai alle puolet miesten vastaavasta aktiivisuudesta.

Ruotsissa on investoitu naisyrittäjyyspolitiikkaan aina 1990-luvun alusta ainakin vuoteen 2015 asti. Naisyrittäjyyspolitiikan päämäärät ovat kuitenkin muuttuneet ajan kuluessa. Aikaisemmin päämääränä oli ollut tasa-arvoisemman yhteiskunnan luominen, kun taas uusi päämäärä oli päästää valloilleen naisten potentiaali, jotta he voivat antaa osansa talouden kasvamiseen. (Berglund, Ahl, Pettersson ja Tillmar, 2018). Näitä tutkijoita inspiroi Nancy Frazerin teoretisoitu muutos sosioekonomisen uudelleenjaon siirtymisenä kulttuurin tunnustamisen tai identiteettipolitiikan puolesta. He käyttivät Fraserin käsitteitä Ruotsin naisyrittäjyyspolitiikassa kahden vuosikymmenen ajan diskurssianalyyseissä tunnistaen kaksi eri diskurssia ja kolme diskursiivista siirtymää.

Berglund ym. 2018 tekemä tutkimus kuvaa tapahtuneita muutoksia kuvassa 4, missä ensin nimetään temaattiset alueet ja niiden jälkeen siirtymät, joita tapahtuu kahden diskurssin sisällä sekä niiden välillä.

Kuva 4. Diskursiiviset siirtymät (Berglund ym. 2018)

Temaattisiksi alueiksi on nimetty naisten yrittäjyyden rooli, valtion ja markkinoiden toiminta sekä feminismin käsitteitä. Siirtymiä on kolme ja ne vaikuttavat kahteen diskurssiin. Ensimmäisessä diskurssissa epätasa-arvo havainnoidaan ja voima jaetaan uudelleen. Tästä johdetaan edelleen siirtymä toiseen diskurssiin, mikä sisältää yrittäjyyspotentiaalın havainnoimisen. Diskurssissa 1 yritysten perustaminen pitäisi olla yhtäläisesti saatavissa sekä naisille että miehille ja toisessa diskurssissa yrittäjyyden mahdollisuudet pitäisi saada paremmin kaikkien tietoisuuteen.

Ahl (2006) on tutkinut naisyrittäjyyttä julkaisussaan 'Why research on women entrepreneurs needs new directions' (Miksi naisyrittäjien tutkimus tarvitsee uusia suuntia). Artikkelissaan hän toteaa juuri samoja väitteitä kuten, että naiset ovat toissijaisia yrittäjinä, he ovat vähemmän tärkeitä kuin miesyrittäjät ja parhaimmillaan yrittäjyys on naisille vain täydentävää toimintaa. Tutkimuksessaan hän kävi läpi 81 naisyrittäjistä kirjoitettua artikkelia ja vertasi niiden sisältöä. Hän löysi erottavia tekijöitä, miten näistä yrittäjistä kirjoitettiin sukupuolesta riippuen. Hän esitti asian parempaan käsittelyyn ratkaisuna kahta uutta käsittelytapaa: ensiksi tutkimuskohteen laajentamista ja toiseksi muutosta epistemologian rakenteessa.

Ruotsissa vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen mukaan naisten yrittäjäksi ryhtymisellä oli kaksi eri lähtökohdista olevaa syytä: Ensiksi oli mainittu se, ettei ollut työtä, missä olisi hyvät olosuhteet työskennellä. Toinen syy on se, että parisuhde on tasa-arvoisempi ja Ruotsissa isät voivat pitää isyyslomaa, mikä on myös ensisijainen syy, että naiset ryhtyvät yrittäjiksi. Maahanmuuttajatausta tai työttömyys edistävät naisten yrittäjyyttä, kun vastaavasti pysyvä työsuhde ei kannusta yrittäjyyteen. Vahvempi tekijä on kuitenkin isien vanhempainloma. Näin ollen viralliset instituutiot kuten perhepolitiikka on saattanut muuttaa epävirallisia instituutioita kuten kotitalouden normatiivisia odotuksia tekemättä eroa siitä kuka jää vanhempainvapaalle. Tämä on tärkeä tekijä, jotta ymmärretään yrittäjyyttä äitien keskuudessa. (Naldi, Baù, Ahl ja Markowska 2021, s. 903–915).

Yhdysvalloissa naisten omistamien yritysten määrä kasvoi vuosina 1987–1998 80 %. Verrattaessa yrittäjien määrää vuosina 1983–1997, oli muutos naisyrittäjien joukossa vain 1,5 % verrattuna miesten 48,1 prosenttiin sekä vuosina 1983–2005, jolloin naisten osuus kasvoi 6 prosenttiin ja miesten vastaavasti 77,1 prosenttiin. Toisin sanoen naisten osuus oli kasvanut nelinkertaiseksi verrattuna miesten puolitoista kertaiseen kasvuun samassa ajanjaksossa. Dramaattiseen kasvuun ei ole yhtä yksittäistä syytä: sen sijaan se on tulosta monista tekijöistä, jotka voidaan jakaa useisiin pääryhmiin: tyytymättömyys palkkatyöhön, toive tasapainoisemmasta elämästä ja toive muutoksesta. (Lambing 2003).

Brindley (2005, s. 144–145) tutki naisten yrittäjyyspotentiaalia ja esteitä mitä siihen liittyy erityisesti erilaisten riskien näkökulmasta. Hänen tutkimuksensa oli kirjoituspöytä tutkimus, missä hän tutki asiasta kirjoitettuja artikkeleja ja muuta kirjallisuutta. Hänen mukaansa joku saattaa spekuloida sillä, että sukupuoleen liittyvät erot eivät ole huomattavia yrittäjän roolissa pk-yrityksissä ja syntyvät ongelmat eivät ole sukupuolisidonnaisia, vaan pikemminkin sidoksissa riskeihin, jotka liittyvät uuden liiketoiminnan kehittämiseen ja kasvamiseen.

Yksi Brindleyn (2005, s. 149–150) mainitsemista riskeistä on sukupuolen mukaiset asenteet riskien ja yrittäjyyden suhteen. Asiasta on tehty vain muutama tutkimus mikä erityisesti kohdistuu naisyrittäjien riskeihin. Hänen artikkelissaan Brush (1998) toteaa, että ei ole ehkä hämmästyttävää, kun naisiin kohdistuva ja naisia sisältävä tutkimus on määrältään alle 10 prosenttia aiheen akateemisista tutkimuksista.

GEMin tutkimuksessa määriteltiin naisyrittäjyyden ekosysteemejä. Ekosysteemien vaikutukset liittyvät myös yrittäjyyden muotoon ja todennäköisyyteen yrityksen kasvun suhteen, rahoituksen saantiin, pätevän työvoiman saatavuuteen ja muihin resursseihin. Esimerkkinä mainittiin, että jos ei ole oikean verkoston jäsen, voi rahoituksen tai pätevän työvoiman saanti olla ongelmallista. (Elm ym. 2019, s. 68–69).

Saksalainen tutkijaryhmä halusi testaamalla selvittää miten naisyrittäjät käyttäytyvät strategisissa ympäristöissä ja eroavatko mies ja naisyrittäjät toisistaan. Kokeissa testattiin sitä, onko eri ryhmien riskinotto-kyky samanlainen ja miten se liittyi heidän menestymiseensä yrittäjinä. Tutkimuksessa oli nais- ja miesyrittäjiä sekä ei-yrittäjinä olevia nais- sekä miesopiskelijoita. Mielenkiintoinen tulos oli, että mies- ja naisyrittäjät eivät juurikaan erottuneet toisistaan, mutta sen sijaan yrittäjänäisten ja ei-yrittäjänäisten käytös riskien ottamisen suhteen poikkesi toisistaan. Asia on kuitenkin monisäikeinen ja vaatii lisää tutkimusta, mutta tällä tavoin ainakin voidaan saada selville, miten jotkut käyttäytymismallit eivät ainakaan voimakkaasti estä yrittäjiä olemasta menestyneitä. (Schade, Boewe ja Krause, 2009).

American Express on tehnyt tutkimusta naisyrittäjistä useita kertoja. Vuoden 2019 tutkimusraportissa todetaan, että taloudellinen potentiaali, mitä naisten omistamissa yrityksissä on, vaatii muutoksia menettelytavoissa, liiketoimintakäytännöissä ja asenteissa. Jotkut muutokset, kuten äitiysloma ja vara maksaa lastenhoidosta, vaikuttavat kaikkiin työssäkäyviin naisiin. Se vaikuttaa myös yrittäjiin sukupuolesta riippumatta. Erilaiset harjoittelumahdollisuudet ja pääsy kiinni pääomiin ja markkinoihin ovat joillekin yrittäjille erityisen tärkeitä. Samassa tutkimuksessa todetaan, että kaikki naisten omistamat yritykset eivät ole samankaltaisia. Sukupuoli, rotu, etninen tausta, yrittäjyysmotivaatio, sukupolvi ja maantieteellinen asema vaikuttavat heihin. (American Express 2019). Samanlaisiin tuloksiin tulivat jo vuonna 2012 McGowan, Redeker, Cooper ja Greenan artikkelissaan 'Female entrepreneurship and the management of business and domestic roles: Motivations, expectations and realities' (Naisyrittäjyys ja yritystoiminnan ja kodin roolien hallinta: motivaatiot, odotukset ja todellisuus), kun he tutkivat irlantilaisien naisten roolia yrittäjinä ja äiteinä. (McGowan ym. 2012, s. 53–72).

Allahar puolestaan tutki vuonna 2019 naisten yrittäjyyttä edistäviä tekijöitä Karibialla ja Latinalaisessa Amerikassa. Tutkimus sisälsi kaksi osaa, joista toinen oli naisyrittäjyyden

kehittymisen tutkiminen kirjallista materiaalia keräämällä tarkoituksena identifioida alueiden naisyrittäjien ominaisuudet ja haasteet. Toisena osana oli kirjoittajan empiirinen tutkimus naisyrittäjyyden piirteistä ja kokemuksista, jotta hän kykeni luomaan mallin tukemaan naisyrittäjiä. Tutkimuksen tärkein havainto oli, että yrittäjyyskosysteemi, joka yhdistää yrittäjyyskasvatusohjelmien keskeiset elementit neliosaiseen yhteistyöympäristöön, on arvokas lähestymistapa naisyrittäjien kehityksen tukemiseen. Päättulos hänen tutkimuksessaan oli mallin muotoilu, joka on suunniteltu vastaamaan naisyrittäjien tarpeisiin Latinalaisessa Amerikassa ja Karibiassa.

Global Entrepreneurship Monitor 2013:n julkaisussa todetaan, että naisyrittäjyys muodostaa tänä päivänä avainkomponentin maailman laajuisessa kaupankäynnissä, sillä 400 miljoonan yrittäjän joukossa oli vuonna 2012 yli 187 miljoonaa naisyrittäjää. (Reynolds ym. 2003). Tämän johdosta Poggesi, Mari ja De Vita totesivat kolme vuotta myöhemmin, että asiaa pitää tutkia, jotta naisyrittäjyydestä saadaan syvempi kuva. Tämän perusteella he tutkivat yhteensä 248 naisyrittäjiin ja -yrittäjyyteen liittyvää artikkelia tai tutkimusta viimeisten 14 vuoden ajalta. Aloittaessaan tutkimustaan he identifioivat päätekijöitä vertaamalla mies- ja naisyrittäjiä. Tämän vertailun johtopäätökset olivat seuraavat: koulutustaso sekä mies- että naisyrittäjillä on usein sama, vaikka naisilla on useammin muodollinen tutkinto liiketaloudesta tai talousasioista. Naisyrittäjillä puuttuu usein aiempi yrittäjyyskokemus, erityisesti johtotehtävissä. (Poggesi ym. 2016, s. 735–764).

American Expressin vuonna 2019 tekemän selvityksen mukaan naisomisteiset yritykset lisäävät taloudellista kasvua Yhdysvalloissa. Yritysten lukumäärä kasvoi 21 prosentilla vuosina 2014–2019 verrattuna yleiseen yritysten kasvuun, mikä oli 9 %. Vastaavasti värillisten naisten omistamat yritykset kasvoivat 43 % samalla ajanjaksolla. Naisten erilaisista näkökannoista, taidoista ja kokemuksesta riippuen he ratkaisevat ongelmia uusilla ja innovatiivisilla tavoilla. Usein käy myös niin, että naiset näkevät markkinoilla jonkun tarpeen ja perustavat yrityksen tyydyttämään tämän. Raportissaan American Express toivoo, että vuoden 2019 naisyrittäjyysraportti motivoi yrittäjyyskentän avainpelaajia reflektoimiaan mikä toimii ja mikä ei sekä tekemään sopeutuksia suunnitelmiin kiihdyttämään naisyrittäjien kasvua.

2.5.3 Naiset ja perheyrittäjäisyys

Yritystoiminnassa puhutaan myös perheyrityksistä. Suomessa perheen omistamia ja johtamia yrityksiä on 85 % kaikista Suomen yrityksistä (Kansikas 2007, s. 103). Ne työllistävät Suomessa noin 40 % yrityssektorin työntekijöistä ja ne luovat noin 30 % yrityssektorin jalostusarvosta (Tiessalo 2021).

Moni pienyritys on perheyritys. Usein perheyrityksen määritelmä on pragmaattinen. Tällaisen määritelmän mukaan perheyrityksenä voidaan pitää yritystä, jossa osake-enemmistö on perheen hallussa ja jota omistajayrittäjä itse pitää perheyrityksenä. Määritelmät eroavat myös maittain. Esimerkiksi Italiassa ja Kreikassa tutkijat pitävät melkein mitä hyvänsä yritystä perheyrityksenä, vaikka perheestä vain yksi jäsen, useimmiten miespuolinen omistajayrittäjä itse, työskentelee siellä. (Kallio 2002, s. 27–29).

Yhdysvalloissa perheyrityksillä on suuri merkitys maan talouteen, sillä niitä on yli 80 % kaikista yrityksistä Pohjois-Amerikassa. Ne myös työllistävät 60 % valtakunnan työvoimasta. Monet perheyrityksinä alkaneet nykypäivän suuryritykset ovat edelleen näiden perheiden kontrollissa. Näitä ovat esimerkiksi Ford, Johnson & Johnson sekä Motorola. (Lambing ym. 2003, s. 51–57).

Mikäli perheellä on yritystoimintaa, ulkopuolinen usein ajattelee, että perhe velvoittaa nuorempia perheenjäseniä jatkamaan työskentelyä perheen yrityksessä. Yrittäjäisyys ei kuitenkaan ole perinnöllistä eikä geneettistä, mutta yrittäjäperhe usein sosiaalistaa jälkikasvunsa siihen harjoittelun ja roolimallien kautta. (Kansikas 2007, s. 103).

Pääsy miesvaltaisille aloille kuten rakennusteollisuuteen ja insinööritoimistoihin, joita on yleensä pidetty naisille vaikeina ja miesvaltaisina aloina, on helpompaa perheyrittäjyyden kautta. Tätä tukevat myös joustavat työajat sekä työn vakaus (McAdam 2013, s. 48).

Joillekin päätös perheyrityksen jatkamisesta tai oman yrityksen perustamisesta voi viedä vuosikymmeniä. Yrittäjäperheissä kasvaneilla henkilöille urakierto eri yrityksissä ja kulttuureissa on rikastava kokemus, sillä monipuolisen ja kilpailukykyisen osaamisen myötä oman

yrittäjien perustaminen, ostaminen ja jatkaminen sukupolvenvaihdoksen jälkeen on helpompaa. (Kansikas 2007, s. 103).

2.5.4 Rahoituksen saamisen vaikutus naisyrittäjien toimintaan

Jotta yrittäjyys ylipäättänsä olisi mahdollista, siihen tarvitaan pääomaa. Toimialasta ja yrityksen koosta riippuen se voi olla pientä tai suurta. Naisyrittäjällä on eri mahdollisuudet saada rahoitusta kuin miehillä. Heiltä evätään lainan saanti enemmän kuin miehiltä. Naiset ovat haluttomampia hakemaan lainaa ja siitä huolimatta he ennakoivat kielteisen lainapäätöksen. On myös todisteita siitä, että he anovat pienempiä lainoja, jotka eivät ehkä riitä siihen, että he voisivat kasvattaa yritystään. Yritystoimintaan käytetty pääoma voi olla heidän omaa rahoitustaan toisin sanoen säästöjen käyttämistä tähän tarkoitukseen. Se voi olla myös lainaa perheeltä, ystäviltä tai pankista. (Coleman ja Robb 2009). Nämä tutkijat ehdottavat jatkotutkimuksen tekoa asiasta. Se antaisi lisävaloa siihen, että nostavatko naiset vain pieniä lainoja, koska he kokevat, että eivät tarvitse isompia vain onko syynä se, että he eivät saa suurempia lainoja, vaikka niitä anovatkin. Casson ym. (2009, s. 438–439) toteavat samaa, sillä lainanottorajoitukset saattavat kuitenkin estää yrittäjiä optimaalisen yrityskoon kasvattamiseksi. Mikäli henkilöt ennakoivat nämä mahdolliset rajoitukset, se voi toimia sellaisena varoituksena, että he eivät edes ryhdy yrittäjiksi.

Myös Cromie, Carter ja Rosa (1998) toteavat, että naiset ovat haluttomampia ottamaan riskejä taloudellisiin asioihin liittyen ja heillä on vähemmän itseluottamusta. Heidän on myös vaikeampi saada lainaa (1998). Kallebergin ja Leichtin (1991) mukaan tämä johtuu osin siitä, että heidän yrityksensä ovat pienempiä niin myynnin, tulojen kuin työntekijöiden määrän suhteen tai että yritykset toimivat palvelu- ja vähittäiskaupan aloilla.

Yritystoimintaan tarvittavan lainan saamisessa yhdysvaltalaiset naisyrittäjät kokivat itsensä pikemminkin pääoman metsästäjiksi kuin pääoman kerääjiksi. Tämäkin osaltaan kuvastaa sitä, miten naisyrittäjien on ollut vaikea saada rahoitusta yritystoimintaansa. (Brush, Carter, Gatewood, Greene ja Hart, 2003).

Päinvastainen käsitys asiasta syntyi eteläafrikkalaiselle Rugimballe ja amerikkalaiselle Springille (2009, s. 149–153), kun he totesivat, että vuosituhaten alussa Afrikassa naisille alettiin myöntää mikrolainoja, joiden avulla he saivat paremman toimeentulon itselleen ja perheelleen. Syntyi positiivinen kierre, mikä lisäsi taloudellista voimaantumista, hyvinvointia sekä naisten sosiaalista ja poliittista voimaantumista. Pankit alkoivat nähdä näiden lainojen saajat pikemminkin asiakkaina kuin avun saajina, kun toimeliaisuus johti pienimuotoiseen strukturoituun yrittäjyyteen.

OECDn tutkimuksessa vuonna 2017 toistuvat toteamukset siitä, että naisten yrittäjyystoimintaan vaikuttaa taloudellinen tilanne ja mahdollisuus saada rahoitusta yritystoimintaan. Tämän lisäksi naiset päätyvät herkemmin itsensätyöllistäjiksi, koska toivovat enemmän joustavuutta työhön sekä perhe-elämään. Tämä vaikuttaa myös samalla yrityksen kasvupotentiaaliin ja tuottoihin naisten omistamissa yrityksissä. Tässä viisi vuotta sitten tehdyssä tutkimuksessa OECD tutki naisyrittäjien lainansaantia. Sen raportin mukaan naisten on vaikeampi saada yrittäjille tarkoitettua lainaa ja tukea eri ohjelmien kautta. Tämä voi myös lannistaa naisten yrittämisen aloittamista. Rahoitus on todella haaste sukupuolesta riippumatta. Naisyrittäjillä on usein pienempi omaisuuden määrä sekä he ovat riippuvaisempia omasta pääomasta ja sisäpiirin rahoituksesta. He kohtaavat myös suurempia haasteita saada lainoja ja velkarahoitusta. (OECD 2017a).

Yrittäjyyteen tarvittavan pääoman luonne ja koostumus ovat erilaisia sukupuolen mukaan: miehet ja naiset perustavat yrityksensä eri määrillä yrittäjyyspääomaa ja nämä voivat vaikuttaa heidän yritykseensä. Yrittäjyyspääomalla tarkoitetaan verkostoja, inhimillistä, sosiaalista ja symbolista pääomaa, mikä sisältää esimerkiksi riskiottokykyä ja kilpailukykyä. (McAdam 2018 s. 53). Vuonna 2020 selvitettiin erityisesti sitä, miten Covid-19 pandemia vaikutti naisiin sekä rahan tuottajana että rahoituksen tarvitsijana. Naiset välttivät perinteisiä rahoitusmuotoja kuten pankkilainoja, mutta ilman jonkinlaista alkupääomaa ei yrittäjyys ole mahdollista. (Villaseca ym. 2021, s. 703–712).

2.6 Miksi naiset päätyvät yrittäjiksi?

Naisyrittäjien osuus yrittäjistä on edelleen vähemmän kuin mitä naisten osuus on työssäkävästä väestöstä. Tämän johdosta niin tutkijoille kuin päätöksentekijöille on tärkeää nostaa kysymys siitä, miten rohkaista naisia yrittäjiksi ja miten saada heidän pysymään markkinoilla. Tämä vaatii syiden ymmärtämistä miksi naiset päätyvät yrittäjiksi sekä toisaalta yleistä ymmärrystä siitä ketä naisyrittäjät ovat. (Schade ym. 2009.)

Kirkwood (2009) tutki yrittämisen motivaatiotekijöihin liittyen yrittäjien työntö- ja vetovoimafaktoreita ja hänen tutkimuksensa osoitti, että naisille eniten vetovoimaisia tekijöitä olivat itsenäisyys, rahan saaminen sekä elämäntilanne. Työntöfaktoreista suurin oli lapset, jotka motivoivat naisia yrittäjiksi. Tyytymättömyys aiempaan työhön oli myös merkittävä tekijä. Työelämän muutokset ja työntajan tuki ryhtyä yrittäjiksi vaikutti päätökseen yli viidenneksellä vastaajista. Myös Cromie (1987) ehdotti, että naiset tulkitsevat yrittäjyyden keinona mukauttaa työ- ja lastenhoitovastuu samanaikaisesti.

Vaikka naisyrittäjät eivät muodostakaan homogeenistä ryhmää, naisyrittäjien motivaatio tulee pääosin työntöfaktoreista, jotka on linkitetty hengissä säilymiseen, epämiellyttäviin kokemuksiin aiemmissa työtehtävissä, taloudelliseen alamäkeen sekä työttömyyteen. Vastavasti vetofaktoreita ovat halu työskennellä itsenäisesti, kyky sovittaa perhe ja työ paremmin yhteen sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan toimeentuloon. (McAdam 2013, s. 3–21). Samaan johtotulokseen on myös tullut Casson ym. (2009, s.583–584) tulkitessaan vähemmistöjen päätymistä yrittäjiksi. He tosin eivät mainitse naisyrittäjiä tässä yhteydessä lainkaan, vaan ainoastaan eri etniset ryhmät.

Naisyrittäjät eivät eroa miesyrittäjistä luuteenominaisuuksien mukaan. Molemmat osoittavat vahvoja yrittäjille luonteenomaisia piirteitä ja tämä koskee myös naisyrittäjiä. Carlandin tutkimus (1991) tuki kuitenkin sitä, että yrityksessä palkkatyössä työskentely on epätydydyttävää joillekin naisille johtajien persoonallisuuseroista johtuen ja siksi naiset päätyvät yrittäjiksi.

Irlantilainen tutkija McAdam (2013, s. 43–44) toteaa omassa kirjassaan, että toive joustavasta työajasta on usein siteerattu syy hylätä palkkatyösuhde ja aloittaa yrittäjänä.

Yrittäjyyttä ei ole vain ylistetty keinoksi välttää syrjintä ja lasikattoefekti, mutta se on myös työkalu minkä avulla naiset voivat tasapainottaa työtä sekä perheeseen liittyviä velvoitteita. Itse asiassa toive joustavasta työajasta on juuri usein mainittu syynä miksi nainen jättää virkatyön ja uran ja aloittaa oman yritystoiminnan.

Eurostat teki tutkimuksen yrittäjyyden syistä vuonna 2018. Tämä kysely tehtiin kaikille yrittäjille sukupuolesta riippumatta. Esimerkiksi vahvin syy ryhtyä yrittäjäksi Eurostatin tutkimuksen mukaan oli sopiva tilaisuus (23 % vastaajista). Vastaajista 16 % esitti perheyrityksessä jatkamisen, 11 % joustavat työajat ja 15 % totesi, että se on käytäntö tällä toimialalla. (Eurostat 2018). Tämä tutkimus tehtiin kolme vuotta ennen omaa tutkimustani, mutta tulokset, mitä on esitelty luvussa 4, ovat hyvin samankaltaisia.

Yhdysvalloissa Loscocco (1997, s. 204–211) tutki perheen ja työn yhteensovittamista. Hän suoritti 30 syvähaastattelua, jossa oli mukana itsensätyöllistäviä nais- ja miesyrittäjiä. Naisyrittäjien toimintaan perhe tunkeutui vahvasti olemassaolollaan. Yrittäjyydessä juuri joustavuus korostui naisten keskuudessa ja sukupuoli oli vahvasti mukana kaikissa identifioituissa prosesseissa, joissa tutkittiin yhteyttä työn ja perhe-elämän välillä. Vapaus tehdä mitä halusi ja mahdollisuus pitää päivä vapaata omia asioita varten kannusti naisia yrittäjiksi talouden kustannuksella. Heille isot tulot olivat vähemmän merkityksellisiä kuin vapaus ja joustavuus oman työn tekemiseen.

Yrittäjyys tarjoaa työntekijöille enemmän itsemääräämisoikeutta ja itsenäisyyttä kuin palkkatyö. Työntekijät, jotka arvostavat näitä asioita päätyvät todennäköisemmin yrittäjiksi ja tämä saattaa selittää myös sen, että itsensä työllistäjät vaikuttavat olevan onnellisempia kuin työntekijät keskimäärin. (Casson ym. 2009, s. 3, 438).

Koskien johtamista sekä strategioita naiset ovat melko konservatiivisia kasvun suhteen. Yrityksen kasvu ja laajentumispyrkimykset ovat hyvin vaatimattomia. Tähän on syynä pyrkimys yhdistää työ ja kotitöiden asettamat velvollisuudet. (Cliff 1998). Naisyrittäjien verkostot ovat heikompia ja epämuodollisempia kuin miesten ja erityisesti teknologiapainotteisissa yrityksissä verkostoituminen miesyrittäjien kanssa on kannattavaa (Hampton, Cooper ja McGowan, 2009).

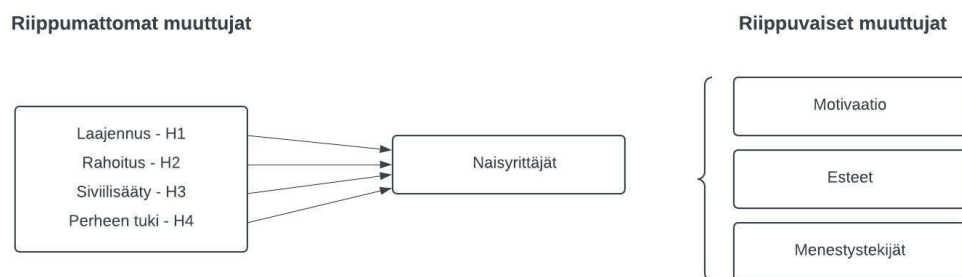
Naisyrittäjien toimintaa arvioidessa voidaan todeta, että naiset kiinnittävät enemmän huomiota sellaisiin tekijöihin kuten henkilökohtaisten toiveiden täyttymys, joustavuuden etsiminen tai toive palvella yhteiskuntaa. Taloudelliset indikaattorit eivät ole heille yhtä tärkeitä. (Anna, Chandler, Jansen ja Mero, 2000).

Työttömyys voi olla liikkeellepaneva voima myös yrittäjyyteen. EU-maissa tehdyssä selvityksessä oli selvä positiivinen suhde työttömien naisten ja naisyrittäjien määrässä kokonaistyövoimaan verrattuna. Maissa, missä oli keskimäärin korkea työttömyys, oli korkeampi naisyrittäjien taso. Työttömyyden määrä vaikutti positiivisesti myös pakon edessä perustettujen start-up –yritysten määrään. Maissa, joissa työttömyys oli korkealla tasolla, naiset aloittivat yrittäjyyden pakon edessä. (Euroopan Komissio 2014).

Naisilla palkkatyön puute oli yrittäjäksi ryhtymisen taustalla useammin (47 %) kuin miehillä (39 %). Kulttuuri- ja käsityöammateissa tämä oli syynä yli puolella naisista, siis selvästi muita ammattiryhmiä useammin. (Pärnänen ym. 2014). Palkkatyön puute näyttää olleen työntävä tekijä yrittäjyyteen koulutustasosta riippumatta. Samassa tutkimuksessa Pärnänen ym. tiedustelivat kokevatko yrittäjät pakkoyrittäjyyttä ts. ovatko he pakotettuja yrittämään, kun palkkatyötä ei ole mahdollista tehdä heidän osaamisalueellaan. Vastanneista 17 % tunnistaa itsensä joko täysin (7 %) tai jossain määrin (10 %) pakkoyrittäjäksi eikä sukupuolten välillä ole tältä osin eroa. Ammattiryhmä sen sijaan erottelee vastauksia. Kulttuurialan ammattilaisista 24 % katsoo pakkoyrittäjyyden pitävän joko täysin tai jokseenkin paikkansa, kun vastaava osuus tietotyön erityisasiantuntijoissa oli tästä puolet eli 12 %. Muut ammatit sijoittuvat tälle välille.

Medioilla voi olla vaikutusta naisten pyrkimiseen yrittäjiksi. Englannissa Eikhof, Summers ja Carter (2013) tutkivat median vaikutusta naisyrittäjyyteen, sitä miten naisyrittäjiä naistenlehdissä käsiteltiin ja millaisista näkökulmista artikkeleja näihin lehtiin kirjoitettiin. Media vaikutti siihen miten toivottavana tai houkuttelevana naiset kokevat yrittäjyyden sekä heidän yrittäjyyspyrkimyksensä. Tämän lisäksi vaikuttivat naisten yrittäjyyspyrkimysten vahvuus ja suunta. Toiseksi median esitykset muokkasivat sitä, miten sidosryhmät kuten pankit tai asiakkaat näkivät yrittäjät ja reagoivat heihin.

Espanjassa Valencian alueella tehtiin naisyrittäjiin liittyvä tutkimus, missä selvitettiin miten sisäiset sekä ulkoiset tekijät kuten motivaatio ja yrittämisen ja tuloksenteon esteet vaikuttivat yrittäjänäisten toimintaan. Kauppakamarin jäsenistä poimittiin satunnaisotannalla Alicanten, Castellon ja Valencian alueelta 155 yrittäjänäista vastaamaan kyselyyn. Naisyrittäjien toimintaan vaikuttavat seuraavat kuvassa 5 kuvatut muuttujat. (Akehurst, Simarro ja Mas-Tur 2012). Mallissa kuvataan miten erilaiset riippumattomat ja riippuvaiset muuttujat vaikuttavat naisyrittäjien toimintaan sekä onnistumiseen yritystoiminnassaan.

Kuva 5. Käsitteellisen mallin kuva (Akehurst ym. 2012)

Se, miten naiset saivat taloudellista tukea, demograafiset tekijät, ikä milloin he ryhtyivät yrittäjiksi, mahdollisuus saada lainaa perheeltä ja alkuperäisen yrityksen koko muodostivat riippumattomia muuttujia, mitkä vaikuttivat kaikki yrityksen menestymiseen. Riippuvaiset muuttujat koostuivat motivaatioista, erilaisista esteistä, mutta samoin myös menestystekijöistä. Tutkimuksen otos oli pieni ja koski pieniä yrityksiä pienellä maantieteellisellä alueella, mutta se antaa ymmärrystä siitä miksi naiset ryhtyvät yrittäjiksi ja mitkä tekijät luovat menestystä ja miten esteitä voidaan poistaa, jotta yritys menestyisi.

Pääjohtopäätökset mitä Akehurstin ym. (2012) tutkimuksesta voitiin tehdä, oli se, että taloudellisen tuen saanti vaikuttaa motivaatioon sekä naisyrittäjien kohtaamiin esteisiin. Toisena johtopäätöksenä koskien demografisia tekijöitä yksineläminen vaikutti positiivisesti naisten halukkuuteen aloittaa yrittäminen. Lisäksi vaikuttivat naisten ikä, yrittämisen luonne, ne esteet mitä he kohtasivat sekä liiketoimintojen onnistuminen. Viimeisenä voidaan mainita, että naisyrittäjillä, jotka perustavat suurempia yrityksiä sekä ne, jotka alkavat käyttää perheeltä saatavaa lainaa, on taipumus menestyä paremmin. Tutkimuksen jälkeen tutkijat toteavatkin,

että samaa asiaa pitäisi tutkia useammassa maissa ja isommilla otoksilla, jotta saataisiin yleistettävämpiä tuloksia.

Hollannissa naistutkijat selvittivät itsensätyöllistävien naisten työ- ja muun elämän tasapainoa. Tutkijat haastattelivat 24 yksinyrittäjänäistä, joilla oli lapsia. Kaikki nämä naiset työskentelivät naisille tyypillisillä aloilla. Heiltä kysyttiin, miten he olivat onnistuneet jakamaan aikansa yrittäjän ja muiden roolien välillä. (Annink ja den Dulk, 2012, s. 383–386). Äitiyden ideologia on edelleen syvästi juurtunut Hollannissa. Naiset jatkavat työelämässä lasten synnyttämistä, mutta työ voi olla osapäiväistä, sillä perheen hoitaminen on edelleen vahvasti naisten vastuulla. Perheet eivät koe paineita siihen suuntaan, että perheessä pitäisi olla kaksi kokopäiväistä elannontuojaa. Hollannissa perheellisistä naisista yli 70 prosenttia työskentelee osa-aikaisesti eikä naisitsensätyöllistäjä halua aina tehdä työtä kokopäiväisesti, mikäli eivät ole perheen pääelättäjiä (Annink ym. 2012, s. 386). Itsensätyöllistämisen odotettiin takaavaan korkeaa itsenäisyyttä ajankäytöstä. Itsenäisyys oli kuitenkin riippuvainen toimialasta ja se vaihteli eri henkilöiden välillä. Esimerkiksi terveydenhoitoalalla itsenäisyys ei ollut niin paljon mahdollista kuin muilla aloilla. Myös naiset, jotka olivat perheen tuloista vastuussa, kykenivät pienempään itsenäisyyteen kuin muut, koska he joutuivat tekemään pidempiä työpäiviä. (Annink ym. 2012, s. 399).

Kahdella ehdolla oli positiivinen vaikutus siihen, miten naiset käyttivät itsenäisyyttään: itsetuottamus ja kyky asettaa tavoitteita sekä kyky priorisoida työssä ja yksityiselämässä. Mitä pidempään he olivat toimineet itsensätyöllistäjinä, sitä stressaavampia tilanteita he olivat kohdanneet ja sitä luottavaisempia he olivat käyttäessään autonomiaansa juuri heidän omiin päämääriinsä ja toiveisiinsa. Tämä tutkimus myös osoitti kuinka tärkeää itsensätyöllistäjille on määritellä ja reflektoida henkilökohtaisia päämääriä työssä ja muilla elämän aloilla, jotta voi kasvattaa tyytyväisyyttä työn ja elämän (WLB eli work-life balance) tasapainossa. (Annink ym. 2012, s. 397–400).

3 Tutkimusmenetelmät

Tämän tutkimuksen suorittamiseen valittiin kvantitatiivinen menetelmä, mikä tutkimustyyppinä edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta. Aineiston keruussa käytetään yleensä standardoituja lomakkeita valmiine vastausvaihtoehtoineen (Heikkilä 2014, s. 15). Tähän tutkimukseen loin oman kysymyslomakkeen, missä toimialakohta oli tilastokeskuksen luokittelun mukaan ja muut kysymykset loin itse.

Kyselyn kohdentaminen tutkimuksen kohderyhmälle on usein ongelmallista, kun pitää ratkaista miten tutkittaville saadaan tieto tutkimuksesta. (Heikkilä 2014, s.17.) Tässä tutkimuksessa tätä ongelmaa ei ollut, koska kohderyhmä oli ennalta määrätty. Se sisälsi kaikki Suomen Yrittäjänäisten jäsenet, jotka paikallisyhdistysten kautta ovat valtakunnallisen järjestön jäseniä sekä yksittäinen naisten yrittäjäjärjestö Kaakkois-Suomessa. Laajan lähtöjoukon ansiosta tutkimusaineistosta olisi mahdollista koota numeerisia tuloksia. Ennen tutkimuksen tekemistä piti suunnitella mitä ja miten tutkitaan, niin että tutkimuksesta saadaan luotettava ja että se vastaa asetettuun tehtävänantoon. Tämän ratkaisemiseksi piti kirjoittaa auki tutkimusstrategia, miten tutkimuksen aineisto kerätään ja analysoidaan sekä miten varmistetaan tutkimuksen luotettavuus.

3.1 Tutkimusstrategia

Ennen empiirisen osan aloittamista laadin työsuunnitelman. Se piti sisällään sen, miten haastattelut sekä yrittäjänäisten kyselyt aikataulutetaan ja toteutetaan. Lisäksi aikatauluun sisällytettiin teoriaosan kirjoittamiseen sekä analyysien ja johtopäätösten tekemiseen tarvittava aika. Koska kyselylomake oli tarkoitus saada valmiiksi hyvissä ajoin, niin ennen sen valmistumista olisi aikaa jäänyt teoriaosuuden kirjoittamiselle. Tämä suunnitelma ei kuitenkaan toteutunut tässä järjestyksessä, vaan kyselytulosten jälkeen alkoi teorian kirjoittaminen ja sen rinnalla tulosten analysointi.

3.2 Aineiston keruu

Tutkimuksen kohteena olivat kaikki Suomessa toimivat yrittäjänaiset, jotka ovat yrittäjäjärjestön tai yhdistyksen jäseniä. Vertailu ja johtopäätökset on tehty koko vastaajajoukkoa käsittelevinä tuloksina.

Ensimmäinen osa aineiston keruuta oli haastattelut, joita oli aluksi neljä ja myöhemmin vielä yksi, kun Suomen Yrittäjänaiesten puheenjohtaja vaihtui. Haastateltavina olivat Suomen yrittäjänaiesten toimitusjohtajat sekä Etelä-Karjalan, Synetin ja Turun naisyrittäjähdistysten puheenjohtajat. Haastateltavat valittiin sen alkuoletuksen mukaan, että tutkimuksessa verrataan kahden maantieteellisesti erilaisen alueen yrittäjänaisia. Tämä vertailu ei kuitenkaan toteutunut alueellisesti pienten vastaajamäärien johdosta. Näiden haastattelujen avulla oli tarkoitus saada selville taustatietoa ja paikallisia ominaispiirteitä.

Haastattelut tehtiin puhelinhaastatteluina. Ensi kontaktini jälkeen, mikä tapahtui vuonna 2019, Suomen Yrittäjänaiesten toimitusjohtaja oli ehtinyt vaihtua, mutta uusi toimitusjohtaja suhtautui asiaan hyvin myönteisesti ja lupasi viedä asian heidän järjestönsä hallitukseen hyväksyttäväksi talvella 2020. Näin myös tapahtui ja pääsin suunnittelemaan kyselyn sisältöä. Muut haastattelut tehtiin myös vuoden 2020 alussa ja niistä tehtiin kirjalliset muistiinpanot ja nämä haastattelut muodostivat tutkimuksen ensimmäisen osan. Haastattelujen rooli oli tutkimusta tukeva ja täydentävä ja haastattelussa saatua tietoa käytetään soveltuvin osin, kun tämän yrittäjille tehdyn kyselyn tuloksia analysoidaan.

Toinen osa tutkimusta oli jäsenille tehty kysely, mihin tutkimuksen pääpaino kohdistui. Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä ja henkilöt vastasivat siihen anonymisti. Suomen Yrittäjänaisilla on yhteensä 56 jäsenyhdistystä ympäri Suomea jäsenmäärän ollessa noin 5000 (Suomen Yrittäjänaiset 2022c). Näiden jäsenyhdistysten lisäksi kysely lähetettiin Synet ry:n jäsenille Etelä-Karjalaan ja Kymenlaaksoon heidän sähköisen jäsenkirjeensä mukana.

Suunnittelin kyselylomakkeen (liite 1) keväällä 2020. Suomen Yrittäjänaiesten keskustointo lähetti kyselyn omille naisyrittäjähdistyksilleen. Nämä yhdistykset välittivät tiedon jäsenilleen kuukausittain lähetettävässä kuukausikirjeessä/kuukausitiedotteessa, missä oli linkki webropol-kyselyyn. Kysely lähetettiin kesäkuussa 2020. Kysely oli auki 6 viikkoa,

jonka jälkeen yrittäjäjärjestöjen kautta lähetettiin vielä kaikille karhuviestit. Tutkimustulosten avaaminen ja analysointi aloitettiin syyskuussa 2020. Analyysit ja johtopäätökset voitiin tehdä sen jälkeen.

Etelä-Karjalassa on kaksi naisyrittäjien yhdistystä ja toinen niistä ei kuulu valtakunnalliseen Naisyrittäjyysyhdistykseen. Kattojärjestöön kuulumattomalle yhdistykselle Synet ry:lle kysely lähetettiin heidän tiedotuksestaan vastaavalle henkilölle, joka välitti tiedon kyselystä heidän sähköisessä jäsentiedotteessaan. Tässä yhdistyksessä on jäseniä myös Kymenlaaksosta sekä jäseniä, jotka eivät ole yrittäjiä. Tämän johdosta heidän lähetekirjeessään oli maininta, että kyselyyn voi vastata vain yrittäjät, eivät palkkatyössä työskentelevät.

Kyselyssä oli erilaisia väittämiä siitä, millainen on hyvä yrittäjä ja mitä omia ominaisuuksiinsa hän kokee edesauttavan yrittäjänä toimimisessa. Suurin osa kysymyksistä oli suljettuja kysymyksiä, mikä helpotti ja nopeutti vastaamista. Näihin kysymyksiin saattoi vastata valitsemalla itseään tai omaa tilannetta parhaiten kuvaavat tekijät tai adjektiivit. Joissakin oli useita valmiiksi annettuja vaihtoehtoja, mutta vastausvaihtoehtojen lukumäärä oli rajattu kolmeen ts. vastaajan piti valita kolme itseään parhaiten kuvaavaa tekijää. Osassa kysymyksiä oli lopussa myös mahdollisuus avoimen vastauksen antamiseen.

Koska persoonaan liittyvissä kysymyksissä on vastauksena henkilön subjektiivinen käsitys eri asioista, oli näihin liittyvissä kysymyksissä myös viimeisenä vaihtoehtona vapaasti kommentoitava kohta. Tällä haluttiin varmistaa, että kaikki voivat tuoda kaiken omasta mielestään oleellisen tiedon tutkimuksen tekijän tietoon. Näissä 'miksi ja mitä' kysymyksissä oli aina tarjolla myös avoin vastausmahdollisuus, jolloin jokainen vastaaja sai kertoa omaa tarinaansa ja perusteluja kyseiseen asiaan. Avoimet vastausmahdollisuudet laajensivat siten kyselyn tietoperäistä materiaalia, mitä vastaajat saattoivat antaa.

3.3 Aineiston analyysitapa

Webropolilla toteutettu kysely oli pääosin strukturoitu, mutta joissakin kysymyksissä annettiin myös mahdollisuus vapaaseen kommentointiin ja vastaamiseen. Tällä haluttiin varmistaa, että vastaajat saavat äänensä kuuluviin ja voivat omin sanoin kertoa omasta tilanteestaan.

Kysely oli jaettu kahteen osaan: taustamuuttujiin, joilla halutaan selvittää yrittäjänäisten sosioekonomista taustaa sekä toiseksi ominaisuuksiin ja niihin syihin, miksi naiset ovat valinneet yrittäjyyden. Taustamuuttujiin liittyvät kysymykset olivat hyvin strukturoituja, mutta ominaisuuksiin ja syihin oli esitetty väittämiä, joista yrittäjä saattoi valita itseään parhaiten kuvaavat asiat. Tämän lisäksi oli mahdollisuus kertoa omin sanoin itse kokemiaan merkittävistä asioista ja ominaisuuksista, mitkä johtivat yrittäjyyteen.

Vastaukset poimittiin webropol-järjestelmästä ja analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Aineistoa luokiteltiin eri muuttujien suhteen, joita olivat muun muassa erilaiset demografiset tekijät. Yksi laaja kysymys, missä kysyttiin syitä yrittäjäksi ryhtymiselle, sisälsi 16 eri vaihtoehtoa ja sen lisäksi mahdollisuuden vapaaseen kommentointiin. Vaihtoehtoista oli mahdollista valita kaikki itselle sopivat vaihtoehdot. Suljetut vastaukset oli helppo niputtaa, mutta sen lisäksi käytiin tarkkaan lävitse avoimet vastaukset, joissa oli kerrottu syitä ja perusteluja miksi yrittäjäksi on ryhdytty tai mitkä ominaisuudet tai asiat ovat edesauttaneet vastaajaa omassa yrittäjyydessään.

3.4 Tutkimuksen luotettavuus

Jotta tutkimus olisi luotettava, sen on täytettävä reliabiliteetin ja validiteetin vaatimukset. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaaran (2000, s. 213–215) mukaan luotettavuuden kuvaamiseen on perinteisesti käytetty kahta eri termiä: reliabiliteetti ja validiteetti. Molempia käytetään luotettavuuden arviointiin, mutta reliabiliteetti viittaa tutkimuksen toistettavuuteen. Sillä tarkoitetaan sitä, että miten samankaltaisia tai toisistaan poikkeavia tuloksia saataisiin mittaamalla samaa ilmiötä monta kertaa samalla mittarilla. Reliaabeli mittari antaisi samat tai melko samat tulokset joka kerta (Heikkilä 2014, s. 28).

Luotettavien tulosten saamiseksi on myös varmistettava, että kohderyhmä ei ole vino, vaan otos edustaa koko tutkittavaa perusjoukkoa (Heikkilä 2014, s. 28). Omassa tutkimuksessani tämä kriteeri täyttyy hyvin, sillä kohderyhmänä ovat olleet kaikki suomalaiset yrittäjänaiset, jotka kuuluvat naisyrittäjäjärjestöön alueesta tai paikkakunnasta riippumatta.

Luotettavuuden arvioinnissa validiteettia käytetään sen arvioimiseen, että tutkitaanko sitä, mitä oli tarkoituskin (Hirsjärvi ym. 2000, s. 213–215, Heikkilä 2014, s. 27). Validiteetin todentamiseksi kysymykset strukturoitiin huolellisesti, jolloin väärinymmärtämisen riski minimoitui.

Hirsjärven ym. (2000, s. 159) mukaan tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteutuksesta lisää tutkimuksen luotettavuutta. Vaikka tässä tutkimuksessa käytetyt menetelmät on pyritty kuvaamaan mahdollisimman tarkasti luotettavuuden ja toistettavuuden parantamiseksi, niin toistettavuutta heikentää vastaajien anonymius. Haastateltujen henkilöiden edustamat organisaatiot on kerrottu yleisluonteisesti eli periaatteessa on mahdollista löytää samoista tai vastaavista organisaatiosta vastaavan tiedon ja osaamisen omaava henkilö haastateltavaksi. Tutkimushaastattelujen luotettavuutta on pyritty lisäämään kertomalla haastattelujen toteutustapa ja ajankohta. Hirsjärvi ym. (2000, s. 180–190) jatkaa, että luokittelu on keskeinen tekijä laadullisen aineiston analyysin luotettavuudessa. Luokittelun perusteet on hyvä tuoda selkeästi ja avoimesti esiin tekstissä.

Mikäli ajatellaan kaikkia Suomessa toimivia naisyrittäjiä, ei vastaus ole täysin luotettava, sillä tähän kyselyyn vastasi vain yrittäjäjärjestöjen jäsenenä toimivia naisia. Näissä järjestöissä on jäseniä yhteensä noin 6000 (6000 Suomen Yrittäjänaisien jäsentä sekä Synetin yrittäjäjäseneet). Kyselyyn vastasi 266 naista, mikä on 4,4 % järjestäytyneistä naisyrittäjistä. Toiminnimellä toimivat yksinyrittäjät eivät ehkä ole katsoneet tarpeelliseksi liittyä edunvalvontajärjestön jäseneksi ja näin ollen täysin luotettavaa tilastoa ei ole mahdollista vastaajien joukosta muodostaa.

Samantyyppinen kysely kuin tämä tutkimus tehtiin vuonna 2014 Suomen Yrittäjänaisien sekä vakuutusyhtiö Ilmarisen toimesta. Kysely toteutettiin verkkokyselynä ja se lähetettiin 6000 yrittäjänaiselle, joista 268 vastasi. Tutkijat katsoivat tämän tutkimuksen antavan riittävän kuvan naisyrittäjien arjesta ja jaksamisesta sekä naisyrittäjistä työnantajina. (Työeläkeyhtiö Ilmarinen ja Suomen Yrittäjänaiset 2014).

Linkki tässä työssä käsiteltävään kyselyyn lähti eri paikallisten ja maakunnallisten yrittäjänaisien yhdistysten välityksellä, eikä kyselyn tekijällä ollut mahdollisuutta vaikuttaa siihen kuka kyselyn vastaanotti. Yhdistyksillä on kattavat jäsenrekisterit omista jäsenistään, joita

he eivät luovuta ulkopuolisille ja toisaalta, joiden jäsenistölle tarkoitettuun materiaaliin, kuten tähän kyselyyn, eivät ulkopuoliset voineet päästä käsiksi.

Lomakkeen lähettämistä saattoi vaikeuttaa se, että yrittäjyhdistyksen jäsen-tietojaan lähettääkseni kyselyn itse suoraan yrittäjänaisille. On mahdollista, että jäsenyhdistykset lähettivät kyselyn omissa nimissään lisäten maininnan, että minä teen tutkimuksen. Pyrin saamaan yrittäjyhdistykseen hyvän kontaktin ja luottamuksen, jotta kysely onnistuisi hyvin ja vastausprosentti olisi riittävä. Pohjois-Karjalassa ei toimi enää erillistä naisyrittäjien yhdistystä, vaan heillä on oma jaosto Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry:ssä. Tämän johdosta kysely ei tälle pohjoiskarjalaiselle kohderyhmälle mennyt. Tämä kävi ilmi vasta otettuani yhteyttä Joensuuhun, mistä kuulin, että naisyrittäjät ovat sulautuneet omaksi jaostokseen Pohjois-Karjalan Yrittäjyhdistyksessä eikä heillä ole enää omaa itsenäistä yhdistystään.

Pohjois-Karjalan lisäksi Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan Yrittäjänaisilta ei saatu yhtään vastausta. Samoin Ahvenanmaalta ei vastauksia tullut yhtään. Tosin kysely oli vain suomen kielellä, joten se saattoi muodostua liian haastavaksi ruotsinkielisille yrittäjille, joiden suomen kielen taito voi olla hyvin vaihteleva. On myös mahdollista, että kysely ei lähtenyt heidän hallitukseltaan eteenpäin jäsenille juuri tästä syystä.

Synet ry ei kuulu valtakunnalliseen Yrittäjänaisien keskusjärjestöön, mutta se toimii tutkimuksen kohteena olevassa Etelä-Karjalassa ja tutkimuksen tekijän kotikaupungissa Lappeenrannassa. Kysely meni Synetin jäsenkirjeen mukana kaikille heidän jäsenilleen, mutta vastaamisohjeissa oli kerrottu, että vain yrittäjät saavat kyselyyn vastata. Samoin kuin Suomen Yrittäjänaisien paikallisyhdistysten kautta lähetetyssä kyselyssä, myös Synetin vastaajista ei kyselyn tekijä saanut mitään tietoja ts. ei pystynyt jäljittämään vastaajia millään tavoin. Siihen ei toisaalta ollut tarvettakaan, sillä kyselyn vastausaikaa jatkettiin kesällä 2020 ja yhdistykset lähettivät muistutuksen omille jäsenilleen.

Etelä-Karjalan vastaajien suhteellisen suureen vastaajamäärään saattoi vaikuttaa se, että tämän tutkimuksen ja kyselyn tekijä tuntee naisyrittäjiä ja aina heitä tavatessaan muistutti kyselyn voimassaolosta ja kehotti heitä vastaamaan kyselyyn. Näin jotkut vastaajat saivat myös henkilökohtaisen muistutuksen vastata kyselyyn. Vastasivatko nämä naiset kyselyyn, ei ole kyselyn tekijän tiedossa, mutta oletettavaa on, että henkilökohtainen tapaaminen, asiasta

keskustelu ja vastaamaan motivointi varmasti kasvattivat vastausprosenttia Etelä-Karjalassa, joskin virallista näyttöä asiasta ei ole.

Kuten aiemmin mainittiin, kysely toteutettiin pääosin suljettuina kysymyksinä. Jotta tutkimus antaisi mahdollisimman laajan ja oikean kuvan vastaajien motiiveista ja syistä ryhtyä yrittäjiksi, oli useassa kysymyksessä mahdollisuus myös vapaaseen kommentointiin. Tällä tavoin haluttiin varmistaa, että tulokset ovat mahdollisimman kattavat ja myös sitä kautta luotettavat.

Samalla on syytä todeta, että tutkimuksen tekijä ei tiedä ketä vastaajat ovat eivätkä sitä mitä kukin henkilö on vastannut, koska kyselyt on lähetetty yrittäjäjärjestön toimesta. Tiedot ovat välittyneet webropoljärjestelmän kautta suoraan kyselyn laatijalle, joten tätäkään kautta vastaajien identifiointi ei ole mahdollista.

Kaikki vastaajat eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin, joten myöhemmin esitettävissä taulukoissa n-luku vaihtelee vastaajien lukumäärän mukaan. Joihinkin taulukoihin on lisätty 'ei tietoa' -rivi, jotta yhdessä taulukossa olevien vastausten kokonaismäärät ovat identtiset. Tällöin tulos sisältää vastanneiden vastaukset sekä vastaamatta jätetyt kohdat. 'Ei tietoa' -riviä ei ole käytetty kaikissa taulukoissa, koska on haluttu laatia taulukot tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaan. Tällöin vastanneiden kokonaisvastausten summa on 100 % ja yksittäiset vastaukset on jaettu niiden suhteissa prosenteiksi.

4 Tutkimustulokset

Tutkimustulokset kerättiin webropolista ja syötettiin SPSS-ohjelmaan, josta tehtiin ajoja eri kriteerien mukaan. Kyselyyn vastasi yhteensä 266 naista ympäri Suomea pois lukien Ahvenanmaan maakunta, Pohjois-Karjala, Pohjanmaa sekä Keski-Pohjanmaa.

4.1 Yrittäjän naisten demografiset tekijät

Ensin vastaajilta kysyttiin heidän ikäänsä. Ikäjakauma osoitti, että yrittäjyyttä ei juurikaan aloiteta nuorena, sillä vain reilut 2 % yrittäjistä oli alle 30-vuotiaita. Reilu viidesosa vastaajista oli 40 vuotta täyttäneitä samoin kuin 60 vuotta tai sen vanhempia. Ylivoimaisesti suurin ryhmä oli viisikymppiset naiset, joita oli yli 40 % vastaajista.

Naisyrittäjät ovat muita yrittäjiä vanhempia, mikä tekee erityisen merkittäväksi uuden naisyrittäjäsukupoven kasvattamisen. (Erlund ym. 2005). Väisänen (2019, s. 267) toteaa, että ikä tunnetusti lisää yrittäjän menestymismahdollisuutta, sillä kokemusta ei voi kopioida.

Taulukko 5. Vastaajan ikä

Ikä	n	%
18–29	6	2,26
30–39	27	10,19
40–49	61	23,02
50–59	113	42,64
60 -	58	21,89
Yhteensä	265	100,00

Kuten ennalta saattoi arvata, suurin vastaajaryhmä tuli Uudeltamaalta. Heitä oli lähes joka neljäs vastaaja. Tulos oli odotettavissa, sillä järjestäytyneistä naisyrittäjistä toimii Uudenmaan kuudessa yhdistyksessä noin 11 prosenttia koko maan kuudenkymmenen naisyrittäjäyhdistyksen jäsenistä (Suomen Yrittäjänaiset 2022a). Etelä-Karjalasta oli toiseksi

eniten vastauksia reilun 12 prosentin osuudella. Pirkanmaalta, Varsinais-Suomesta ja Pohjois-Pohjanmaalta oli vastaajia kustakin maakunnasta hieman alle 10 %.

Taulukko 6. Vastaajan asuinmaakunta

Maakunta	n	%
Uusimaa	61	23,19
Etelä-Karjala	32	12,17
Pirkanmaa	26	9,89
Varsinais-Suomi	26	9,89
Pohjois-Pohjanmaa	23	8,75
Pohjois-Savo	18	6,85
Kanta-Häme	16	6,08
Keski-Suomi	14	5,32
Etelä-Pohjanmaa	9	3,42
Satakunta	7	2,66
Kymenlaakso	7	2,26
Etelä-Savo	7	2,66
Päijät-Häme	6	2,28
Lappi	6	2,28
Kainuu	5	1,90
Keski-Pohjanmaa	0	0
Pohjanmaa	0	0
Pohjois-Karjala	0	0
Ahvenanmaa	0	0
Yhteensä	263	99,6

Mielenkiintoista on, että kun alun perin tarkoitus oli tarkastella vain kahden alueen Varsinais-Suomen ja Etelä-Karjalan yrittäjänaisia, tuli vastauksia Etelä-Karjalasta jopa enemmän, vaikka yrittäjien lukumäärä on siellä pienempi. Tähän on varmasti kolme syytä. Ensimmäkin Etelä-Karjalassa toimii kaksi yrittäjänaiesten yhdistystä, joista toinen on valtakunnallisen järjestön jäsenjärjestö ja toinen on kattojärjestöstä riippumaton, mutta kuitenkin vahvat pitkät perinteet omaava yhdistys. Kolmas syy on se, että aina itse tavatessani yrittäjänaisia kannustin heitä vastaamaan kyselyyn.

Kahden-kolmen prosentin vastaukset tulivat seuraavista maakunnista: Etelä-Pohjanmaa, Satakunta, Kymenlaakso, Etelä-Savo, Päijät-Häme, Lappi ja Kainuu. Tässä viimeksi

mainitussa ryhmässä mielenkiintoista on todeta, että Päijät-Hämeessä, jossa yrittäjyysintensiiviteetti on eri luokkaa kuin Lapissa ja Kainuussa, oli vastaajia kuitenkin saman verran. Harmillista on, että kolmesta manner-Suomen maakunnasta Pohjanmaalta, Keski-Pohjanmaalta ja Pohjois-Karjalasta ei tullut yhtään vastausta. Syynä tähän on osaltaan se, että Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa ei enää toimi erillisiä naisyrittäjien yhdistyksiä. Tämä ei ollut tiedossani, kun kysely Suomen Yrittäjänäisten kautta lähti heidän jäsenyrityksilleen.

Pohjanmaalla toimii Vaasassa naisyrittäjien järjestö, mutta jostain syystä tieto ei mennyt yhdistyksen puheenjohtajalla tai tiedotuksesta vastaavalle eikä kysely välittynyt heidän jäsenkunnalleen. Pohjanmaa tunnetaan maan laajuisesti yritteliäisyydestä ja yritystoiminnasta, joten siitä näkökulmasta on harmillista, että vastauksia ei siltä alueelta saatu.

Pohjois-Karjalassa Joensuussa toimi aiemmin naisyrittäjien järjestö, mutta se lakkautettiin kesäkuussa 2018 ja kuukausi sen jälkeen naiset muodostivat oman naisyrittäjätverkoston Pohjois-Karjalan Yrittäjien alle. (Pohjois-Karjalan Yrittäjät 2018a). Naisyrittäjät päätyivät tähän ratkaisuun, koska kokivat toiminnan omana yhdistyksenään liian raskaana pyörittää.

Vastaajien koulutustaso jakaantui suhteellisen tasaisesti pois lukien peruskoulun ja ammattikurssin käyneet. Eniten yrittäjistä toimi ammattikorkeakoulupohjalta ja heitä on kolmasosa vastaajista. Ammattikoulusta ja yliopistosta valmistuneita oli molempia neljäsosa vastaajista. Lukion käyneitä oli kokonaismäärästä 15,21 % kuten alla olevasta taulukosta käy ilmi.

Taulukko 7. Vastaajan pohjakoulutus

Koulutus	n	%
peruskoulu	3	1,14
ammattikoulu/ammattiopisto	64	24,34
ammattikurssi	3	1,14
lukio	40	15,21
ammattikorkeakoulu	89	33,84
korkeakoulu/yliopisto	64	24,33
Yhteensä	263	100,00

Perhetaustaltaan avo- tai avioliitossa oli 80 % vastaajista ja yksineläjiä oli 17 %. Tähän kysymykseen jätti vastaamatta 3 naista. Lapsia oli vähän yli puolella vastaajista. Alaikäisiä

lapsia oli lähes joka kolmannella yrittäjänaisella ja yli puolella oli lapsia, jotka eivät olleet enää alaikäisiä. Tähän viittaa myös naisyrittäjien ikä, sillä lähes puolet olivat jo 50-vuotta täyttäneitä.

Taulukko 8. Siviilisäätö ja lasten lukumäärä

Siviilisäätö	n (%)	n (%)
yksineläjä	44 (17)	
avo/avioliitossa	210 (79)	
muu	9 (3)	
tieto puuttuu	3 (1)	
Lapset		
ei ole		45 (17)
kyllä, mutta ei alaikäisiä (naisten lkm)		142 (53)
kyllä, joista alaikäisiä (naisten lkm)		79 (30)
Yhteensä	266 (100)	266 (100)

Vastaajista oli yhden lapsen äitejä 44 naista (16,5 %), kaksi lasta oli 28 naiselle (12,67 %), kolmen lapsen äitejä oli kuusi henkilöä (2 %) ja vain yksi, jolla oli neljä lasta. Lapsettomia yrittäjiä oli lähes viidennes (16,9 %). Tutkimukseen osallistuneista naisista 221 oli lapsia. Heillä oli yhteensä 79 alaikäistä lasta eli keskimäärin 0,36 lasta jokaisella. Lasten määrä painottui selvästi yhteen lapseen (44 naista). Kaksi alaikäistä lasta oli 28 naiselle, 3 lasta kuudella sekä 4 alaikäistä yhdellä naisella.

4.2 Yrityksen toimiala, koko ja yritysmuoto

Suurin osa kyselyyn vastanneista naisyrittäjistä oli perustanut yrityksen itse (85,25 %) ja 9 % oli päätenyt valmiin yrityksen ostamiseen. Loput jatkoivat yrittäjinä perheyrittäyksessä.

Kyselyssä käytetty yritysten toimialaluokitus perustuu Tilastokeskuksen toimialaluokitukseen, mikä on otettu käyttöön 2008 (Tilastokeskus 2022). Tässä tutkimuksessa käytettynä luokitus ei ollut paras mahdollinen, mutta kun aloin kyselyä tehdä, päätin valita olemassa olevan kattavan luokittelun. En halunnut alkaa itse luomaan omaa luokitusta, jotta kaikki

toimialat tulisivat huomioiduksi eikä vastaukset sillä tavoin aiheuttaisi vääristymää. Vastauksia läpikäydessä huomasi kuitenkin nopeasti, että Tilastokeskuksen jakoa olisi kannattanut pitää runkona ja itse täydentää sitä vaihtoehtoilla, jotka liittyvät juuri naisryhtäjien aloihin. Tästä on osoituksena esimerkiksi se, että eniten vastauksia tuli ryhmään 'Muu palvelutoiminta', johon kertyi lähes kolmannes, 31,85 % vastauksista. Toisaalta vain 8 henkilöä eli 3,23 % ilmoitti toimialakseen tuntematon.

Taulukko 9. Toimialat, joilla vastaajat toimivat yrittäjinä

Toimiala	n	%
Muu palvelutoiminta	79	31,85
Terveys- ja sosiaalipalvelut	42	16,94
Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	20	8,06
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	18	7,26
Majoitus- ja ravitsemustoiminta	17	6,85
Taiteet, viihde ja virkistys	15	6,05
Informaatio ja viestintä	14	5,65
Koulutus	13	5,24
Toimiala tuntematon	8	3,23
Rakentaminen	6	2,42
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	4	1,61
Teollisuus	4	1,61
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	2	0,81
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2	0,81
Kiinteistöalan toiminta	2	0,81
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	1	0,40
Kuljetus ja varastointi	1	0,40
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuoltoja muu ympäristön puhtaanapito	0	0
Kaivostoiminta ja louhinta	0	0
Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	0	0
Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0	0
Yhteensä	248	

Ylivoimaisesti eniten lapsia oli 'Muut toimialat' alla työskentelevillä naisilla. Heistä oli yhden lapsen äitejä 10 naista, kuudella oli 2 sekä kolmella 3 lasta. Toiseksi eniten lapsia oli

terveys- ja sosiaalipalveluja tarjoavilla naisilla. Viidellä heistä oli 1 lapsi ja samoin viidellä 2 lasta. Yhdellä oli 3 lasta. Kolmanneksi eniten lapsia oli vähittäiskauppaa harjoittavilla naisilla. Heitä oli tutkimukseen vastanneita 8. Neljänneksi suurin ryhmä oli 'Taiteet, viihde ja virkistys' ryhmän yrittäjänaiset, joista kuudella oli lapsia. Muissa toimialaluokissa toimivilla naisilla oli lapsia tätä vähemmän. Toimialoiukseen yli kahden lapsen äidit ilmoittivat tukkutaivähittäiskauppa (1 henkilö), rakentaminen (1 henkilö), terveydenhoitopalvelut (1 henkilö) sekä muut palvelut (4 henkilöä).

Naisyrittäjien joukossa on paljon kauneus- sekä liikunta-alan yrittäjiä. Kuntosaliyrittäjä saattaa ilmoittaa olevansa terveystalouden tuottaja, mutta samoin voi luokitella itsensä suuhygienisti. Toisaalta kumpikin on saattanut katsoa kuuluvansa kohtaan 'Muu palvelutoiminta'. Luokitukseen liittyen olisi ollut hyvä antaa vastaajille etukäteen vinkkejä minkä tyyppisiä yrityksiä on hyvä ilmoittaa 'Muu palvelutoiminta' -alle. Tämä olisi helpottanut tutkimustulosten analysointia, koska vastauksiin olisi tullut todennäköisesti enemmän hajontaa.

Muun palvelutoiminnan jälkeen toiseksi suurin ryhmä oli juuri terveys- ja sosiaalipalvelut. Tähän ryhmään kuului 17 % vastaajista. Lähimmäksi 10 % nousi kolmas ryhmä Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus. Näitä yrittäjiä oli 20 kpl 8 % osuudella. Toisaalta tähän samaan kategoriaan luokiteltu moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus on ala, jolla tuskin naisyrittäjiä löytyy. Tosin tätäkään ei pysty täysin vedenpitävästi tämän tutkimuksen perusteella sanomaan, koska luokittelu sisältää nämä eri toimialat samassa kategoriassa.

Edellä mainittujen toimialojen lisäksi lukumääräisesti yli 10 yritystä oli seuraavilla toimialoilla: Majoitus- ja ravitsemustoiminta 17, informaatio ja viestintä 14, hallinto- ja tukipalvelutoiminta 18, koulutus 13 sekä taiteet, viihde ja virkistys 15 yritystä. Muiden toimialojen yrityksiä oli alle 10. Ilahduttavaa oli myös havaita, että niin sanotuilta miesten aloilta, rakentamisesta sekä teollisuudesta, löytyi myös yrittäjänaisia. Oman luokitteluni perusteella on haastavaa sanoa, ketkä kokevat itsensä teknologia-alan yrittäjiksi, mutta Jeppsonin (2020) mukaan kymmenen viime vuoden aikana Pohjoismaissa on perustettu 1 733 teknologia-alan yritystä. Niistä 110 eli vain 6,35 % on naisten perustamia.

Naiset ovat tyypillisesti yksinyrittäjiä ja sama tulos tuli omassa tutkimuksessani. Vain noin kolmannes (36,1 %) kyselyyn vastanneista kertoi palkanneensa työntekijän tai työntekijöitä. Työllistävistä yrittäjistä alle 5 henkeä työllistäviä oli 20 % ja 5–49 henkilöä työllistäviä oli 15,41 % vastaajista. Viisikymmentä tai enemmän työllistäviä yrittäjänaisia ei ollut vastaajien joukossa yhtään. Suomessa on toki naisyrittäjiä, jotka työllistävät yli 50 henkilöä, kuten teollisuudessa, siivous - tai hoivapalvelualalla. Heidän joukkonsa on kuitenkin pieni.

Vuonna 2019 Siitonen teki tutkimuksen naisten yrittäjyydestä Suomessa sekä EU:n roolista kasvun tukijana. Tutkimuksessaan hän haastatteli yrittäjiä, joiden kokemukset olivat hyvin yhteneväisiä oman tutkimukseni tulosten kanssa. Tästä on esimerkkinä yksinyrittäjien määrä, mikä Siitosen tutkimuksessa oli 70 % vastaajista. Samoin yrittäjän toimialasta tulos oli sama kuin omassa tutkimuksessani eli suurin osa kuului kategoriaan 'Muut palvelut'.

Taulukko 10. Työntekijöiden määrä, yritysmuoto ja yhtiökumppaneiden määrä

	n (%)	n (%)	n (%)
Työntekijöitä			
Ei palkattuja työntekijöitä	170 (63,91)		
1-4 henkilöä	55 (20,68)		
5-10 henkilöä	23 (8,64)		
11-49 henkilöä	18 (6,77)		
50 tai enemmän	0		
Yritysmuoto			
Toiminimi		124 (47,33)	
Osakeyhtiö		112 (42,75)	
Kommandiittiyhtiö		22 (8,40)	
Avoin yhtiö		4 (1,52)	
Tieto puuttuu		4 (1,52)	
Yhtiökumppanit			
Kyllä			28 (10,60)
Ei			193 (73,11)
Kyllä, yrittäjien lkm *)			43 (16,29)
Tieto puuttuu			2 (0,76)
Yhteensä	266 (100,00)	266 (100,00)	266 (100,00)

*) Kyllä vastauksen antoi 28 yrittäjää, mutta kun kysyttiin yhtiökumppaneiden lukumäärää, 43 yrittäjää vastasi tähän myöntävästi ja täsmensi yhtiökumppaneidensa määrän.

Yritysmuodon valinta vahvisti jo sitä, että suurin osa yrittäjistä toimii yksin ilman yhtiökumppaneita. Yritysten pienuudesta kertoo sekin, että lähes puolet vastaajista oli toiminnellään toimivia yrittäjiä. Osakeyhtiöitä oli noin 43 % ja kommandiittiyhtiöitä noin 8 %, jolloin avoimien yhtiöiden lukumäärä oli vain 4 eli 1,5 % yrityksistä.

Tämän tutkimuksen kyselyyn vastanneista ilman yhtiökumppania työskenteli 73 % ja yhtiökumppaneita oli 27 % yrittäjistä. Yleisin yhtiökumppaneiden määrä oli 1 (77 %) tai 2 (14 %). Kolme kumppania (4,6 %) oli vain kahdella yrittäjänaisella. Lisäksi yksi yrittäjä kertoi, että hänellä on 8 kumppania ja yhdellä niitä oli 10. Naiset kuitenkin toimivat itsenäisinä yrittäjinä ilmeisesti verkostomuotoisesti, sillä vain kaksi ilmoitti tekevänsä töitä työosuuskunnissa.

Kesäkuussa 2022 julkaistiin Suomen Yrittäjien tekemä Yksinyrittäjäkysely. Tässäkin kävi ilmi, että palvelusektori on yksinyrittäjille selkeästi yleisin toimiala, sillä vastanneista noin kolme neljästä (74 %) toimii palveluiden piirissä. Osakeyhtiöiden osuus yksinyrittäjien yhtiömuotona on kasvanut ja se oli tämän kyselyn mukaan ensimmäistä kertaa yleisempi kuin toiminimi. (Suomen Yrittäjät 2022). Yrittäjien tutkimuksen tulosta tukee myös oma kyselyni, mikä tehtiin kaksi vuotta aiemmin, jolloin osakeyhtiöitä oli 4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin toiminimiyrityksiä.

Kyselyssäni halusin selvittää myös kotipaikkauskollisuutta ts. kauanko vastaaja on asunut nykyisellä paikkakunnalla. Yrittämistä helpottaa ja liiketoimia myös mahdollisesti nopeuttaa se, että omalla asuinpaikkakunnalla on hyvät verkostot ja että on toiminut siellä jo pitkään. Tätä olettamusta tukee tulos, että yli 80 % vastaajista on asunut nykyisellä asuinpaikkakunnallaan yli 10 vuotta. Yritystä ei ole siis lähdetty perustamaan täysin uuteen ympäristöön, vaan jo ennalta tuttuun, jossa asiakkaita on ollut mahdollisesti valmiina ennen yrittäjäksi ryhtymistä. Avoimissa vastauksissa kävi ilmi, että kun aiempi työnantaja oli lopettamassa yritystoimintaa tai se oli päätenyt konkurssiin niin tällöin yrittäjänainen osti yrityksen, jossa oli aiemmin työskennellyt ja sai sitä kautta valmiin asiakaskunnan ja kontaktit.

4.3 Tilanne ennen yrittäjäksi ryhtymistä

Kyselyyn vastanneiden yrittäjänäisten keski-ään ollessa jo suht korkea, se tarkoittaa, että he ovat työskennelleet työelämässä jo pitkään. Tämä oli arvattavissa jo ennen kyselyn tekemistä ja tämän johdosta oli hyvä syy kysyä tilannetta ennen päätoimiseksi yrittäjäksi ryhtymistä. Suuri enemmistö eli lähes kaksi kolmasosaa vastaajista työskenteli palkansaajana ilman työttömyysuhkaa. Kymmenen prosenttia vastaajista koki olevansa työttömyysuhan alainen ja saman verran opiskeli päätoimisesti. Työttömiä oli yrittäjäksi ryhtyessään alle 10 %, tarkasti ottaen 7,29 % ja muun tilanteen ilmoitti 30 henkilöä eli 12 % vastaajista.

Taulukko 11. Tilanne ennen yrittäjäksi ryhtymistä päätoimisilla yrittäjillä

Status	n	%
Palkansaajana ilman työttömyysuhkaa	149	60,32
Palkansaajana työttömyysuhan alla	25	10,12
Päätoiminen opiskelu	25	10,12
Työtön	18	7,29
Muu tilanne	30	12,15
Yhteensä	247	100,00

Muun tilanteen ilmoittavista henkilöistä oli suurin osa naisille tyypillisissä rooleissa kuten äitiys- tai hoitovapaalla tai kotiäitinä. Muutama vastaaja oli työskennellyt aiemmin puoli-sonsa yrityksessä ja vain yksi oli ollut sairauslomalla. Joku jopa mainitsi, että kypsytteli yrittäjäksi ryhtymistä hoitovapaalla ja kun tuli aika palata töihin, hän irtisanoi itsensä ja ryhtyi yrittäjäksi.

Vaikka osa vastaajista koki olevansa työttömyysuhan alla, ei kukaan kokenut olevansa pakkoyrittäjyyden edessä toisin sanoen, että yrittäjyys olisi ainoa vaihto ansaita toimeentulo. Kuten Väisänen (2019, s. 14) kirjassaan toteaa, on pakkoyrittäjyys jo terminä aivan väärä. Pakonomainen on oikeampi termi, mutta sekään ei tullut vastauksissa ilmi.

Yksi henkilö kertoi käyneensä kaikki variaatiot läpi. ”Yrityksen perustaessani olin opiskelija, sitten yrittäjä päätoimisesti. Välillä yritys oli sivutoimisena muutaman vuoden, kun

ensin tein hetken samalla palkkatyötä ja sen jälkeen olin äitiys- ja hoitovapailta.” Joku ilmoitti myös työskennelleensä aiemmin maatilayrittäjänä.

Yksi vastaaja totesi, että oli toiminut määräaikaissa pätkäyötehtävissä hallintotyössä, mikä ei vastannut hänen koulutustaan. Sen takia hän päätti ryhtyä yrittäjäksi. Muutama henkilö vastasi toimineensa aiemmin palkkatyösuhteessa, mutta äitiysloman ja vanhempainvapaan aikana kypsyi päätös sanoutua irti palkkatyösuhteesta ja ryhtyä yrittäjäksi. Nämä yrittäjät olivat palkkatyösuhteessa ollessaan työskennelleet tukkukaupan, terveystalveluiden sekä muiden palveluiden parissa.

4.4 Sivutoiminen tai yksinyrittäjä?

Mielenkiintoinen tulos tutkimuksessani on, että vaikka yritykset ovat pieniä, naiset toimivat päätoimisina yrittäjinä. Heitä oli suurin osa eli 93 % vastaajista ja loput olivat sivutoimisia. Sivutoimisena yrittäjänä toimivat kertoivat, että he ovat palkkatyössä ja sivutoiminen yrittäjyys mahdollistaa lisätulot sekä mielekästä tekemistä.

Syitä sivutoimiselle yrittäjyydelle on lukuisia ja siksi halusin tiedustella siihen päättymisen syitä. Kolmasosa vastaajista totesi, että he halusivat lisätuloja, minkä sivutoiminen yrittäjyys mahdollisti. Naisen päätyö saattoi olla lähes mitä vaan, mutta sivutoimisena yrittäjänä hän saattoi toimia esimerkiksi liikuntaryhmien vetäjänä, mikä työ tapahtui kokoaikaisen työn ulkopuolisena aikana.

Naisten yrittäjyyskäyttäytymistä säätelee myös vahvasti realismi ja käsitys omista mahdollisuuksista ansaita elantonsa yrittäjänä. Samoin tietty varovaisuus on luonteenomaista nais-yrittäjille. Halutaan tavallaan pelata varman päälle. Elämäntilanne ei salli kokopäiväistä yrittäjyyttä antaa osviittaa siitä, että työ, mitä henkilö sivutoimisesti tekee, koetaan mielekkäänä. Tätä työtä halutaan tehdä, mutta se ei mahdollisesti ole taloudellisesti niin kannattavaa, että henkilö uskaltautuisi jättämään palkkatyönsä.

Taulukko 12. Syyt sivutoimiseksi yrittäjäksi ryhtymiselle

Syy	n	%
Minulla on kokoaikainen työ ja sen rinnalla haluan lisätuloa	7	32,00
Toimialalla on niin paljon kilpailua, ettei kokopäiväinen yrittäjyys tällä toimialalla ole mielestäni järkevää	2	9,00
Elämäntilanne ei salli kokoaikaista yrittäjyyttä	3	14,00
En ole kiinnostunut kokopäiväisestä yrittäjyydestä	1	5,00
Jokin muu syy, mikä?	13	59,00
Yhteensä	26	

Muissa syissä oli mainittu muun muassa jo pitkä ajanjakso täysipäiväisenä yrittäjänä ja nyt oli halu siirtyä palkkatyöhön ja sen ohella toimia sivutoimisena yrittäjänä. Muutama vastaaja halusi toimia yrittäjänä opiskelun ohessa. Vastaajista oli eläkkeelle jääneitä kaksi naista. Nykyinen työ ei myöskään tuonut riittävästi haasteita, taustalla saattoi olla pitkä sairausloma tai ammatin vaihtaminen. Nämä henkilöt kokivat turvalliseksi aloittaa sivutoimisena yrittäjänä. Jotkut ilmoittivat olevansa osa-aikaisena palkkatyössä ja tekevänsä keikkatyötä sivutoimisena yrittäjänä. Joka kymmenes nainen vetosi järkisyihin. Heidän mielestään ei kannata ruveta kokopäiväksi yrittäjäksi, koska ala on niin kilpailtu. Kaikista vastaajista vain yksi ilmoitti, ettei ole kiinnostunut kokopäiväisestä yrittäjyydestä.

4.5 Yksin on hyvä yrittää

Naisyrittäjät eivät näe yrityksen kasvattamista itseisarvona, vaan he tekevät usein tietoisin valinnan työskennellä yksin. Tähän liittyy myös se, että he eivät koe tarvetta kasvattaa yritystä rekrytoimalla ulkopuolisia henkilöitä. Taulukosta 13 näkyy syyt yksin työskentelyyn. Tämä kysymys ei sisältänyt avointa vastausvaihtoa, vaan tässä annettiin vaihtoehdot valmiina. Huomioitavaa kuitenkin on, että tässä kysymyksessä vastaajat saivat valita enemmän kuin yhden itselle sopivan vastausvaihtoehdon. Tämän johdosta vastauksia tuli keskimäärin 1,76 vastausta per vastaaja, vaikka heillä oli mahdollisuus valita 3 itselleen tärkeintä syytä.

Taulukko 13. Syyt työskennellä yksin

Syy	n	%
Haluan työllistää vain itseni	86	49,14
Työntekijän sivukulut ovat liian korkeat	68	38,86
Asiat hoituvat helpommin yksin työskennellessä	53	30,29
Töitä ei ole riittävästi muille kuin itselleni	52	29,71
Asiakkaani haluavat, että juuri minä teen työn	50	28,57
Työskentelen mieluummin yksin tai liikekumppanin kanssa	47	26,86
Kaikenlainen byrokratia lisääntyy	39	22,29
Itsensä kanssa ei tarvitse neuvotella	34	19,43
Sopivia työntekijöitä on vaikea löytää	27	15,43
Mahdolliset irtisanomiset olisivat niin hankala toteuttaa	12	6,86
Yhteensä	468	

Lähes puolet vastaajista ilmoitti, että haluaa työllistää vain itsensä. Mikäli tämä on vahvin motiivi, ei yritystä varmasti lähdetä tulevaisuudessakaan kasvattamaan suuremmaksi. Toiseksi suurin syy oli lähes 40 % vastaajan mielestä se, että työntekijän sivukulut ovat niin korkeat. Naisyrittäjät työskentelevät naisvaltaisilla aloilla ja vanhempain- ja hoitovapaat kasvattavat kustannuksia verrattuna miesvaltaiseen alaan, vaikka kustannuksia on pyrittykin jakamaan ja tasaamaan puolisoiden välillä. Härkin (2018) on päätenyt samaan johtopäätökseen, sillä naiset toimivat miehiä harvemmin työnantajana. Osaltaan siihen vaikuttaa naisvaltaisten alojen suuremmat riskit ja kustannukset perhevapaista. Reuvid (2009, s. 245–247) on käsitellyt samaa asiaa ja toteaa, että työntekijöiden palkkaaminen on usein pienyrittäjälle vaikea asia. Yrittäjä kysyy itseltään useita kertoja, että tarvitseeko hän todella työntekijöitä. Hän on tottunut kysymään itseltään, että tarvitseeko hän jotain konetta tai laitetta ja onko sillä tulevaisuudessa käyttöä. Samanlainen investointi on hänen mukaansa työntekijän palkkaaminen.

Lähes yhtä tärkeä syy kuin kaksi eniten saanutta vastausta oli se, että yrittäjät kokevat asioiden hoituvan helpommin yksin. Samoin saman verran eli noin kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että töitä on riittävästi vain itselle tai että asiakas haluaa ostaa tuotteen tai palvelun juuri yrittäjältä eikä keneltäkään muulta henkilöltä ts. yrittäjä itse vaikuttaa persoonallaan kaupan syntymiseen juuri hänen yrityksensä kanssa.

Neljäsosa vastaajista totesi, että on helpompi työskennellä yksin tai liikekumppanin kanssa kuin, että palkkaisi työntekijöitä. Tämä ehkä viittaa juuri sivukulujen määrään, mahdollisesti sairauslomiin, henkilökemiakysymyksiin ja niin edelleen. Nämä tosin ovat omia henkilökohtaisia tulkintojani asiaan eivätkä nämä näy vastauksista. Oma arvioni on myös se, että naiset ovat ehkä kriittisempi rekrytoitavan henkilön suhteen. Käsitykseni tukena on muun muassa YLE:n uutinen, jossa asiaa on monipuolisesti käsitelty (Pöntinen 2015). Rekrytoitavalta odotetaan enemmän ja monipuolisempaa osaamista kuin jos sekä rekrytoija että rekrytoitava olisi mies. Naiset asettavat usein itselleenkin enemmän vaatimuksia kuin miehet ja tämä näkyy myös yrittäjänä toimimisessa. (Pöntinen 2015).

Omassa kyselyssäni noin viidesosa vastaajista totesi, että kaikenlainen byrokratia lisääntyy, kun palkkaa työntekijöitä. Tässä kohtaa ei ollut mahdollisuutta avoimen vastauksen antamiseen, mutta oletettavaa on, että yrittäjänainen kokee lisääntyvänä byrokratiaa esimerkiksi työntekijöihin liittyvät lakisääteiset velvoitteet, jotka eivät koske itse yrittäjiä.

'Itsensä kanssa ei tarvitse neuvotella' -vastausvaihto omassa tutkimuksessani viittaa henkilökiä ja johtamiskysymyksiin. Oma arvioni on, että naiset ovat ehkä vähemmän halukkaita toimimaan esimiesroolissa. He mieluummin 'laittavat omat kädet saveen' ja keskittyvät omaan osaamiseensa ja sen myyntiin kuin että kasvattaisivat yritystä ja sen mukanaan tuomaa liikevaihtoa ja sen myötä mahdollista byrokratiaa.

Tutkimukseni vastaajista 15 % oli sitä mieltä, että he työskentelevät yksin, koska on vaikeaa löytää sopivia henkilöitä. Voiko syynä olla paikkakunta tai yrityksen sijainti tai se, että toimiala vaatii erityisosaamista mitä on vain harvoilla henkilöillä? Vaikuttaako asiaan se, että yrittäjä on vaativa ja haluaa yhtä hyvän työntekijän kuin on itse ja sellaisen löytäminen on vaikeaa? Nämä ovat jälleen omia kysymyksiäni asiaan liittyen eikä niihin ole vastauksia tässä tutkimuksessa saatavissa, mutta asia on mielestäni kiinnostava. Yrittäjä tekee työtä myös omalla persoonallaan ja omassakin tuttavapiirissä on naisyrittäjiä, joihin edellä mainitsemani kysymyksiä vastaukset antavat osviittaa siitä, miksi heidän on ollut ehkä vaikea rekrytoida uusia työntekijöitä.

Ylivoimaisesti vähäisimpänä syynä siihen, ettei muita työntekijöitä rekrytoida, pidettiin mahdollisten irtisanomisten hankalaa toteuttamista, mikäli sellaiseen tilanteeseen

jouduttaisiin. Tätä mieltä oli vain vajaa 7 % vastaajista. Suomessa työsuhteen purkaminen koeajalla, mikä useimmiten on 6 kuukautta, on helppoa, mutta koeajan umpeuduttua se on jo vaikeampaa (Työsuojelu 2022).

Mikäli kysymykseen 'Jos työskentelet yksin, mitä syitä pidät tärkeimpinä' viimeisenä vaihtoehtona olisi ollut mahdollisuus avoimeen vastaukseen, olisi sitä kautta saattanut löytyä mahdollisesti myös muita syitä työskennellä yksin.

Suomen Yrittäjien kuluvana vuonna 2022 teettämässä tutkimuksessa yksinyrittäjät vastasivat hyvin samalla tavoin kuin omassa tutkimuksessani. Kyselyjen ajallinen läheisyys saattaa myös vaikuttaa vastausten yhteneväisyyteen. Hämeenniemen ja Hellsténin (2022) tutkimuksen mukaan muut keskeiset perusteet sille, ettei palkattu työntekijöitä, oli se, että yrittäjät halusivat työllistää vain itsensä (46 %), asiakkaat halusivat juuri tämän yrittäjän palveluja (29 %), töitä ei ollut riittävästi (29 %), ei saatu katettua palkkakustannuksia (28 %), yrittäjä työskenteli mieluummin kumppaneiden kanssa (22 %) sekä sopivia työntekijöitä oli vaikea löytää (22 %). Väitettä 'en saanut katettua palkkakustannuksia' ei ollut omassa tutkimuksessani, mutta muut väitteet olivat identtiset. Vastausprosentteissa omaan tutkimukseeni verrattuna on vain muutaman prosenttiyksikön heittoja. Suurin ero löytyi viimeisestä väitteestä, johon 15 % vastasi, että sopivia työntekijöitä on vaikea löytää, jolloin eroa kertyi 7 prosenttiyksikköä.

4.6 Perheen vaikutus yrittämiseen

Aluksi pitää todeta, että perheen vaikutus yrittämiseen voi tarkoittaa kahta eri lähtökohdista olevaa asiaa. Se voi tarkoittaa omaa lapsuudenperhettä ts., että vanhemmilla on ollut yritys, kun vastaaja on ollut vielä lapsi ja miten tämä on vaikuttanut vastaajan yrittäjäyshalukkuuteen aikuisena. Tämä voi sisältää myös sen vaihtoehdon, että vastaaja on siirtynyt yrittäjäksi aiemmin vanhemman/vanhempien omistamaan yritykseen. Se voi toisaalta tarkoittaa myös omaa perhettä ts. puolisoa ja omia lapsia ja heidän vaikutustaan yrittämiseen ja sitä kuinka paljon oman perheen jäsenet ovat kannustaneet vaimoa/äitiä yrittäjäyteen.

Suomessa perheyrittäjille on oma liitto Perheyrittäjien liitto, missä on noin 460 jäsenyritystä (Tiessalo 2021). Oman tutkimukseni kyselyyn vastanneista vain 5,66 % työskenteli perheyrittäjäksensä, missä he jatkoivat jo aiemmin käynnistynyttä yritystoimintaa. Nämä 15 naista, jotka työskentelivät perheyrittäjäksensä, eivät työskennelleet siellä yksin. Vajaa viidennes näistä yrityksistä oli sellaisia, joissa työskenteli vastaajan lisäksi yksi perheenjäsen. Yhteensä 44,15 % vastaajista kertoi, että perheenjäseniä oli enemmän kuin yksi, mutta suurin osa eli lähes 80 % vastaajista työskenteli ilman perheenjäsenten työpanosta yrityksessään.

Tutkimuksessani pyydettiin mainitsemaan syitä, miksi ryhdyttiin yrittäjäksi. Yksi vastausvaihtoehto oli 'Perheen asettama velvoite jatkaa perheyrittäjäksensä', mikä on selkeästi sisäinen syy yrittäjyyteen. Näin vastasi vain 5 naista, alle 2 % vastaajista. Sen sijaan "perhesyistä haluan työskennellä kotoa käsin ja yrittäjänä toimiminen mahdollistaa sen" vastasi jo useampi nainen eli 5,3 % vastaajista. Lähes viidesosa vastaajista totesi, että yrittäjänä perhe-elämän ja työn sovittaminen on helpompaa kuin palkkatyösuhteessa. Perhesyyt vaikuttivat yrittäjyyteen myös sitä kautta, että perhe muutti toiselle paikkakunnalle eikä sieltä ollut kyseisen alan palkkatyötä saatavissa, jolloin henkilö päätti ryhtyä toimimaan yrittäjänä kyseisellä alalla. Yksi vastaaja totesi olevansa yrittäjän yrittäjähenkilön tytär ja sitä kautta päätyneen yrittäjäksi. Samoin yksi henkilö totesi, ettei voinut käyttää puolisonsa Y-tunnusta, jolloin hänen piti ryhtyä myös itse yrittäjäksi.

Pääsy miesvaltaisille aloille on helpompaa perheyrittäjyyden kautta. Tätä käsitystä tukee omassa tutkimuksessani painoalalla työskentelevä naisyrittäjä. Toimiala ja työyhteisö tulivat hänelle tutuksi jo nuoruudessa kesätyön merkeissä, mutta aikuistuminen ja opiskelu veivät hänet palkkatyöhön useiksi vuosiksi ennen yrittäjyyttä. Kuultuani tästä Kaarinassa toimivasta painoalan yrityksestä ja sen toimitusjohtajasta, haastattelin häntä Turussa syksyllä 2021. Yrittäjäperheessä kasvanut nainen ei edes ajatellut yrittäjyyttä nuorena. Hän opiskeli ja hakeutui aivan muihin tehtäviin, kunnes jossain vaiheessa työkokemus muualla ja yleensäkin omien siipien kokeilu loivat itsevarmuutta, mikä avasi hänen silmänsä. Tällöin hän totesi, että hänellä on annettavaa myös perheyrittäjäksensä. Humanistisen alan korkeakoulututkinnon suorittanut nainen päätyi lopulta yrittäjäksi perheyrittäjäksensä, mikä on hyvin tekninen ja miesvaltainen. Tästä huolimatta oli helppo havaita, että tämä yrittäjänainen nautti työstään ja sen mukanaan tuomista haasteista.

4.7 Syyt lähteä yrittäjäksi

Moni yrittäjä toteaa, että on mielekkäämpää tehdä työtä itselle. Samoin yrittäjänä voi päättää itse asioista ja voi vaikuttaa oman työnsä sisältöön. Yksi yrittäjä on todennut lyhyesti, että yrittäjyyden positiivisin puoli on itsenäisyys. (Lyytinen 2004, s.126, 183; Pohjois-Karjalan Yrittäjät. 2018a). Oman tutkimukseni tulokset tukevat vahvasti näitä mielipiteitä.

Motivaatio vaikuttaa vahvasti yrittäjäintentioniin. Syyt yrittäjäksi lähtemiseen voidaan jakaa kahteen luokkaan: ulkoisiin ja sisäisiin eri motivaatiotyyppien perusteella. Ulkoisia tekijöitä ovat esimerkiksi tilaisuus ostaa toimiva konsepti, asuinpaikkakunnan vaihtaminen, työtä oli tarjolla vain yrittäjänä sekä sopiva tilaisuus osui kohdalle ja sen myötä syntyi päätös yrittäjyydestä. Sisäiset tekijät vastaavasti sisältävät halun ansaita paremmin, oma osaaminen, kiinnostus asioista, halu tehdä asiat hyvin, halu nauttia elämästä, henkinen vapaus, halu uudistua, vapauden puute palkkatyössä, oman osaamisen hyödyntäminen, omat henkilökohtaiset syyt, huono johtaminen palkkatyössä, ei saanut käyttää kaikkea osaamistaan palkkatyössä eikä saanut vaadittavaa aikaa työstä suoriutumiseen, jotta työtulos olisi hyvä. Carlandin ym. (1991) tutkimus tuki edellä mainittuja sisäisiä syitä, sillä jos palkkatyössä työskentely oli epätyytyttävää joillekin naisille johtajien persoonallisuuseroista johtuen, niin naiset irtisautuivat ja päätyivät yrittäjiksi.

Kysymykseen 'Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että päädyit yrittäjäksi', tuli yhteensä 1148 vastausta. Vaihtoehtojen määrää ei ollut kyselyssä rajoitettu ja sen takia vastauksia ts. tekijöitä yrittäjänaisat kirjasivat keskimäärin 4,32 kappaletta per vastaaja.

Juuri omasta ajankäytöstä päättäminen oli kyselyyni vastanneille ylivoimaisesti tärkein syy. Heistä lähes 62 % koki sen tärkeäksi. Toisaalta Immonen (2020) kuvaa arjen realismia ja toteaa omassa tutkimuksessaan, että tutkittaessa miten hyvin naisyrittäjät pystyvät järjestelmään vapaapäiviä, oli se heille vaikeampaa kuin miesyrittäjille. Osittain tähän saattaa vaikuttaa se, että naisista on miehiä suurempi osuus yrittäjinä palvelualan töissä ja mahdollisesti tästä syystä naisyrittäjät joutuvat suunnittelemaan töitään enemmän asiakkaiden ehdoilla. Oman tutkimukseni tulokset syistä lähteä yrittäjäksi on koottu taulukkoon 14.

Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi avoimiin vastauksiin tuli runsaasti kommentteja, yhteensä 44 kappaletta eli lähes joka viides vastaaja kertoi vielä omia henkilökohtaisia syitänsä.

Vastaajat kokivat tärkeäksi kertoa omasta tilanteestaan eikä ainoastaan valita kyselyn valmiita vaihtoehtoja. Tämä oli positiivista, sillä nämä vastaukset avasivat juuri sitä asiaa, mitä tässä työssä tutkitaan. Ammattiylypeys ja oma osaaminen myös korostuivat vastauksista. Omat henkilökohtaiset syyt olivat vahvimmat moottorit. Kimmokkeita olivat oma osaaminen, kiinnostus asioista ja halua tehdä asiat hyvin ja myös nauttia tekemästään. Henkinen vapaus, halu uudistua, vapauden puute palkkatyössä ja oman osaamisen hyödyntäminen uudella tavalla tulivat ilmi avoimista vastauksista.

Taulukko 14. Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että päädyit yrittäjäksi

Yrittäjyyteen vaikuttavat tekijät	n	%
Halu päättää omasta ajankäytöstä	164	61,70
Halu tehdä työtä itselle, ei työnantajalle	136	51,10
Halu kehittää itseä	107	40,20
Halu tehdä merkityksellistä työtä	99	37,20
Halu kokeilla omia siipiä	98	36,80
Halu tehdä jotain muuta kuin 8-16 työtä	86	32,30
Halu saada parempi toimeentulo	78	29,30
Halu innovoida	65	24,40
Halu löytää uusia toimintatapoja	55	20,70
Osaamistani ei voi hyödyntää kuin yrittäjänä	50	18,80
Perhe-elämän ja työn sovittaminen on helpompaa kuin palkkatyösuhteessa	47	17,70
Muu syy, mikä?	46	17,30
Halu tehdä jotain täysin muuta kuin aiemmassa työelämässä	41	15,40
Työttömyyden uhka	29	10,90
Löysin loistavan liikeidean	28	10,50
Perhesyistä haluan työskennellä kotoa käsin ja yrittäjänä toimiminen mahdollistaa sen	14	5,30
Perheen asettama velvoite jatkaa perheyrietyksessä	5	1,90
Yhteensä	1148	

Pietarinen on pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2018 tutkinut Sosiaalisen pääoman vaikutusta naisten perustamien yritysten käynnistysvaiheeseen. Tutkielmassaan hän haastatteli neljää naista, joista kolme kertoi yrittäjäksi ryhtymisen syyksi itsenäisyyden muiden syiden

lisäksi. Neljäs nainen oli maininnut ainoaksi syyksi työttömyyden. (Pietarinen 2018). Omassa tutkimuksessa itsenäisyyttä ei ole annettu valmiina vastausvaihtoehtona, mutta yksi vastaaja kirjoitti, että hän haluaa olla itsenäinen ja hän haluaa olla yrittäjä. Toinen vastaaja taas kertoi, että henkinen vapaus on hänelle syy ryhtyä yrittäjäksi. Kolmas vastaaja totesi, että pääsee tekemään mitä haluaa ja mitä osaa. Nämä kaikki voidaan rinnastaa Pietarisen kyselyn tuloksiin. ”Tarvitsin alan kokemusta 3v opettajana. Oli helpompi saada se, kun pystyin valitsemaan työajat itse. Olin 11 v sivutoiminen.”, vastasi puolestaan yksi nainen.

Areniuksen ym. (2006) tutkimuksessa kävi ilmi, että uuden yritystoiminnan prosessiin vaikuttaa ensin ja ennen kaikkea yksilötason faktorit. Ne voivat johtua joko ’push’ tai ’pull’ tekijöistä. Sama tulos on luettavissa omassa tutkimuksessa. Erona on tietysti se, että oma tutkimukseni kohderyhmänä oli vain suomalaiset naisyrittäjät, kun se Areniuksella ym. oli eri Pohjoismaissa toimivat yrittäjänaiset.

Yrittäjyyden motiivit voidaan jakaa siis myös push- ja pull-motiiveihin ts. mikä työntää henkilöä yrittäjyyttä kohti ja toisaalta on syitä, jotka vetävät puoleensa. Kun tiedusteltiin syitä lähteä yrittäjäksi, tuli avoimissa vastauksissa syinä esimerkiksi se, ettei voinut työllistyä toisen palveluksessa ja jotta ei jäisi työttömäksi, päätti ryhtyä yrittäjäksi omaan osaamisensa luottaen, mikä on selkeä push-motiivi. Muita push-motiiveita eli itsestä lähteviä motiiveita oli esimerkiksi, kun yksi vastaaja ilmoitti syyksi huonon johtamisen eikä halunnut jatkaa palkkatyössä tästä syystä. Samoin se, ettei saanut käyttää kaikkea osaamistaan ja hyvän työtuloksen aikaansaamiseen vaadittavaa aikaa työstä suoriutumiseen, vauhditti päätöstä ryhtyä yrittäjäksi. Yksi vastaaja ilmaisi asian hyvin suoraan: ”halu tehdä oma työni täydellä ammattitaidolla eikä välttävästi”. Toinen hoiva-alalla toimiva nainen antoi myös hyvin selkeän vastauksen syystään lähteä yrittäjäksi. ”Olin hoitajana vanhusten hoivalla ja oli vain sitä pesu, syöti. Kaikki virikkeellinen ja heidän lähellä olo jäi pois kun hoitajia liian vähän. En enään jaksanut.” Kun palkkatyö on ollut epätyytyttävää, on tehty muutos ja päädytty yrittäjäksi.

Pull-motiivit olivat myös vaikuttimena yrittäjäksi ryhtymiselle. Itsenäisyys ja halu päättää omasta ajankäytöstä ovat näitä vahvoja motiiveja. Joku sai tilaisuuden ostaa edulliseen hintaan toimiva konsepti, jonka avulla myös kykeni työllistämään itsensä. Yhteensä viisi vastaajaa totesi, että työllistyminen oli mahdollista vain yrittäjyyden kautta. Yksi totesi, että

työnkuva (asiakaskunta ja pitkät asiakassuhteet) ovat saatavilla vain yksityisellä puolella yrittäjänä toimimalla. Samoin yksi nainen kertoi olevansa paluumuuttaja kotiseudulle, kun mies tuli jatkamaan heidän perheensä yritystä ja koska oman alan virkoja ei ollut tarjolla, hän työllisti itsensä. Tässä vielä lisää esimerkkejä: ”Pakkotilanne: työt loppuivat entisen työnantajan mentyä konkurssiin. Osa asiakkaista pyysi perustamaan yrityksen. Muutakaan työtä ei ollut tarjolla alallani, joten päätin työllistää itseni.” Toinen nainen toteaa vastaavasti, että ” Ennen tein samaa työtä toiselle. Oli vastuuta mutta ei vapautta. Nyt on molempia ja tulot hieman paremmat.”

Seuraavat vastaukset sisältyivät myös avoimen kysymyksen alle: ”tilaisuus ostaa edulliseen hintaan toimiva konsepti, jolla myös työllistin itseni”, ”tuli tilaisuus ostaa liike” sekä ”palkkatyösuhteen aikainen yritys päättyi konkurssiin ja yrityksen ostaminen konkurssipesältä johti yrittäjyyteen.” Kyselyyn vastaajan mielestä tämä oli hyvä tie yrittäjyyteen, koska hän tunsu yrityksen, sen tuotteet ja työntekijät ja asiakaskuntakin oli valmiina.

Suomalainen lainsäädäntö ja sosiaalijärjestelmä tukevat entistä paremmin yrittäjäksi ryhtymistä. Vanhempainvapaata voidaan jakaa joustavammin kuin vuosikymmeniä sitten ja isät ovat myös vahvistaneet rooliaan perheen arjen pyörittämisessä. Tämä taas on edesauttanut naisten ryhtymistä yrittäjiksi, mikä harvoin on kello 8–16 välistä työtä. Itse asiassa kolmannes kyselyyni vastanneista naisista nimenomaan kommentoi, että haluaa pois 8–16 työajasta. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että erityisesti halutaan tehdä töitä epätavallisina aikoina, vaan sitä, että halutaan itse vaikuttaa omiin työaikoihin. Tätä vapautta tukee myös esimerkiksi julkinen päivähoito. Sitä on saatavissa useassa kunnassa myös vuoropäivähoitona, jolloin lapsi voi tarvittaessa olla vakioaikojen ulkopuolisena aikana hoidossa.

Yrittäjyyden kovana motiivina voidaan kuvata rahaa ja lähes kolmannes vastaajista ilmoittikin halunsa ansaita paremmin. Tähän liittyen olisi ollut mielenkiintoista kysyä myös onko naisyrittäjä tyytyväinen tulotasoonsa vai elääkö hän niin sanotusti kädestä suuhun, jolloin pystyy suoriutumaan vain yrityksen ylläpitoon liittyvistä velvoitteista ja maksamaan itselleen sen verran palkkaa, että pystyy myös henkilökohtaiset menonsa maksamaan palkallaan.

Ståhlberg (2021, s. 139) kiteyttää oman tutkimukseni tuloksia juuri neljän eniten vastauksia saaneiden väittämien osalta, että sisäinen motivaatio kuvastuu yrittäjän toiminnassa ennen muuta tarpeena ja haluna tehdä omaa työtään sen merkityksen ja sisällön innoittamana. Oman tutkimukseni vastauksista välittyi myös kuva, että yrittäjäksi päätyminen oli tietoinen, pohdinnan jälkeen tehty päätös. Vaikka olosuhteet olisivatkin olleet huonommat ilman yrittäjyyttä (pienemmät tulot, työttömyys), niin naiset harkitsivat eri vaihtoehtoja ja vasta sen jälkeen he tekivät päätöksensä. Tämä tulkintani perustuu siihen käsitykseen minkä sain naisten perinpohjaisia ja perusteltuja vastauksia lukiessani, sillä asiaa ei suoraan heiltä kysyty eikä kukaan myöskään avoimessa vastauksessa kertonut, että yrittäjyys olisi tietoinen valinta. Viisi vastaajaa ilmoitti, että sopiva tilaisuus osui kohdalle ja sen myötä syntyi päätös tarttua tilaisuuteen ja ryhtyä yrittäjäksi. Valmiin vaihtoehdon 'löysin loistavan liikeidean' ilmoitti 11 %.

Lyytinen ja Piha (2004, s. 90–93) haastattelivat useita yrittäjiä ja heille kävi ilmi, että vastaajat olivat innostuneita ja innokkaita yrittämisestään ja yrityksestään. Vastaajille sanonta ”yrittäjyys on elämäntapa” tarkoitti hyvää elämää. Samalla useat epäilivät, etteivät kykenisi enää palaamaan palkkatyöhön. Tähän viittaa omassa tutkimuksessani annettu vastaus ”Mahdollisuus olla diginomad tulevaisuudessa ja asua ulkomailla talvella”, samoin positiivinen lyhyt muu syy ”Yrittäjän yrittäjähenkisen tytär” samoin kuin ”Pääsen tekemään mitä haluan ja mitä osaan”.

Uusyrittäjäkeskus Ensimetrin yhtenä tavoitteena on yhdistää eläköityvät yrittäjät ja yrittäjyydestä innostuneet mahdolliset jatkajat (Mansikkamäki 2017). Tällaisessa tilanteessa pitäisi kyetä löytämään ne naiset, joilla omassa tutkimuksessani oli halu kokeilla omia siipiä (37 % vastaajista) tai halu tehdä jotain täysin muuta kuin aiemmassa työelämässä (15,40 %). Avoimissa vastauksissa tuli esiin juuri tähän problematiikkaan sopivat seuraavat kommentit: ”halusin eroon vanhasta joka jo ahdisti ja tuntui helpommalta ratkaisulta perustaa oma yritys kuin alkaa etsiä uutta työpaikkaa” sekä ”oman osaamisen hyödyntäminen uudella tavalla”.

Jotkut vastaajat turhautuvat julkisella puolella työskentelyyn ja totesivat, että yrittäjyys on oikea vaihtoehto jatkaa saman työn parissa. Oletettavasti juuri julkisella puolella työskentelyyn liittyi myös väsyminen määräaikaisiin työsuhteisiin, joita jatkettiin aina uudelleen, mutta joita ei vakinaistettu. Tästä kommentoi kaksi vastaajaa. Terveysyyt mainitsi vain

kolme henkilöä, joista yksi koki nimenomaan yrittäjän vapauden toimivan myös joustavana tekijänä ja toinen mainitsi homealtistumisen. Halu tehdä vähemmän ja stressittömämmin töitä kuin palkkasuhteessa ei ole aivan tavanomainen syy päätyä yrittäjäksi, mutta ilmeisen sopiva ratkaisu tälle vastaajalle. Näiden lisäksi yksi henkilö ilmoitti uupuneensa palkkatyössä ja halusi siksi siitä roolista pois ja yksi totesi lyhyesti huonon johtamisen palkkatyösuhteessa.

Rakennusalalla toimiva yrittäjä totesi ytimekkäästi, että ei olisi koskaan päässyt oman alansa yritykseen toimitusjohtajaksi naisena ilman yrittäjyyttä. Tämä oli oikeastaan ainoa ns. lasikatto -problematiikkaan liittyvä vastaus. Yksi vastaaja ilmoitti motiivikseen myös halun tarjota töitä muille.

Ikäsyrrjintä kävi ilmi useammasta avoimesta vastauksesta, mutta se ei ole sukupuolisidonnainen asia, vaan liittyy työllistämiskulttuuriin ylipäättänsä. Yksi nainen oli aloittanut yrittäjänä jo opiskeluaikana rahoittaakseen opintojaan. Mielenkiintoista oli myös huomata, että kyselyyn vastanneista naisista neljännes ilmoitti yrittäjyyden syyksi halun innovoida ts. he eivät tyytyneet olemassa olevaan valmiiseen ratkaisuun, vaan halusivat löytää myös innovoinnin kautta muita ratkaisuja. Zastempowski ym. (2021) toteavat, että toimiessaan itse yrittäjänä nainen voi edistää innovointia, mikä saattaisi olla vaikeampaa miesvetoisessa yrityksessä. Yrittäjänä nainen voi itse määritellä yrityksensä suuntautumisen ja halun käyttää aikaa ja pääomia myös innovointiin, mikäli kokee sen tärkeäksi.

Vastaajista oli yli 80 % asunut samalla paikkakunnalla jo yli 10 vuotta. Tämä on toisaalta mahdollistanut oman yrityksen tunnetuksi tekemisen kotipaikkakunnalla. Tätä tukee myös vastaus, että he halusivat toimia yksinyrittäjinä, koska asiakas halusi juuri hänen palveluitaan. Asiakasuskollisuus korostuu henkilökohtaisen palvelun yrityksissä kuten hierojalla, kampaajalla tai suhteessa tilitoimistoyrittäjään. Vain muutama vastaaja ilmoitti yrittäjyyden syyksi muuton toiselle paikkakunnalle, jolloin edellä mainittuja etuja ei ollut käytössä, vaan yrittäjyys piti aloittaa vieraassa ympäristössä. Tällöin sekundäärisenä syynä oli se, ettei voinut työllistyä muuten kuin yrittäjäksi ryhtymällä.

4.8 Yrittäjänaisen ominaisuudet

Yrittäjälle persoonallisuus on tärkeä tekijä. Hänen ominaisuuksistaan voidaan tehdä listaa, mikä voi sisältää esimerkiksi seuraavat adjektiivit: itsevarma, karismaattinen, energinen, työkeskeinen, kunnianhimoinen ja kiireinen. (Lyytinen ym. 2004, s.17). Listaa jatkaa ominaisuudet sinnikäs, rohkea, määrätietoinen, itseohjautuva, epävarmuutta sietävä ja verkostoitumistaidot omaava. (Ståhlberg, 2021; Ilmoniemi ym. 2009, s. 220; Kallio ym. 2008, s. 10–12.)

Yrittäjänaisilta kysyttiin tässä tutkimuksessa ominaisuuksista ja tekijöistä mitkä olivat heidän mielestään kolme tärkeintä asiaa, jotka hyödyttivät heitä yrittäjän tehtävässään. Valmiita vaihtoehtoja oli annettu 11 kappaletta ja niistä pyydettiin valitsemaan 3 itselle tärkeintä. Lisäksi oli mahdollisuus vielä kommentoida asiaa avoimessa vastauksessa.

Se, että kaksi suosituinta vastausta olivat monipuolinen osaaminen (60,53 % vastaajista) ja vankka ammattitaito (53,76 % vastaajista) sekä neljäntenä (32 % vastaajista) ahkeruus, eivät tuloksissa yllätä. Myös Lyytikäinen ja Piha (2004, s. 126–127) toteavat, että hyvä yrittäjä hallitsee oman alansa ja hänellä on siihen liittyviä näkemyksiä. Naisyrittäjyyskeskus (2022) on samoin todennut, että yrittäjältä vaaditaan oman alan hallitsemista ja näkemystä, riskien välttämistä sekä suoran asiakaskontaktin lisäksi ahkeruutta. (Naisyrittäjyyskeskus 2022).

Jaetulle kolmannelle sijalle tulivat laajat verkostot ja sinnikkyys, mitkä nimesi vähän yli kolmasosa vastaajista. Työteliäisyys, peräänantamattomuus ja sopiva koulutus nousivat myös yli 20 % vastaajan Top 3 -listalle. Sosiaalisuus jäi vain niukasti alle 20 %:iin. Vähiten vastauksia sai väittämä 'olen aikaansaava', jonka vain 10 % oli valinnut omalle listalleen.

Kyselyn kysymyksen 15 'mistä asioista katsot olevan eniten hyötyä yrittäjänä toimimisessa' väitteisiin vastattiin lähes toivotulla intensiteetillä niin, että keskimääriin vastaaja ilmoitti 2,8 asiaa, vaikka mahdollisuus olisi ollut antaa 3 vaihtoehtoa. Tämä siis oli ilmeisesti sopiva määrä kuvaamaan parhaiten mitkä asiat hyödyttävät yrittäjänä toimimisessa.

Taulukko 15. Mistä asioista katsot olevan eniten hyötyä yrittäjänä toimimisessa, valitse 3

Kompetenssi	n	%
Monipuolinen osaaminen	161	60,50
Vankka ammattitaito	143	53,80
Sinnikkyys	92	34,60
Laajat verkostot	92	34,60
Ahkeruus	85	32,00
Työteliäisyys	59	22,20
Peräänantamattomuus	59	22,20
Sopiva koulutus	54	20,30
Sosiaalisuus	52	19,50
Ennakkoluulottomuus	47	17,70
Kekseliäisyys	40	15,00
Tunnettuus paikkakunnallani	36	13,50
Markkinointihenkisyys	35	13,20
Olen aikaani seuraava	29	10,90
Muu, mikä?	13	4,90
Yhteensä	997	

Verkostoituminen oli tutkimuksessani kolmanneksi tärkein ominaisuus vastaajien keskuudessa. Koska kyselyyn vastanneista 73 % oli yksinyrittäjiä, on verkostojen tärkeys sitäkin suurempi. Verkostojen laajuus kasvattaa kontaktipintaa muihin yrittäjiin sekä myös asiakkaisiin. En keksi yhtään yrittäjyyden laji, mikä ei tarvitsisi verkostoja toimiakseen hyvin. Verkostoitumisen tärkeyttä kuvastaa myös epäsuorasti 13,50 % vastaajista todetessa, että tunnettuus kotipaikkakunnalla on tärkeä ominaisuus.

Verkostoituminen luo huomattavia etuja naisyrittäjille mukaan lukien sen, että on mahdollista saada neuvoja, tietoa ja luoda strategisia alliansseja (McAdam 2018, s. 57). Verkostot luovat yrittäjälle pohjaa, josta voi olla hyötyä monissa yllättävissäkin tilanteissa. Ne eivät kuitenkaan synny tyhjästä, vaan niiden luominen ja kehittäminen vaatii aikaa ja panostamista. (Ståhlberg 2021, s. 105-109; Ilmoniemi ym. 2009, s. 390; Yeung 2009, s. 50-52, 155). Verkostoitumisherkkyyteen vaikuttaa myös henkilön sisäinen motivaatorakenne, minkä johdosta kaikki eivät koe verkostoitumista tärkeänä tai se on heille jopa epämiellyttävää. (Ståhlberg 2021, 105-109). Tästä huolimatta yrittäjän kyky luoda ja kehittää verkostoja start-

up vaiheen alussa on kriittinen tekijä yrittäjyyden kasvattamisessa. (McAdam 2018 s. 56.) Mika Pasanen toteaa väitöskirjassaan 2003, että yrittäjän laajoilla verkostoilla on todettu olevan vaikutusta yrityksen menestymiseen.

Avoimista vastauksista tuli hyvin monipuolinen kirjo vastauksia ja se muodostui seuraavista kommentteista: myyntiosaaminen, hyvät viestintä- ja vuorovaikutustaidot, asiakkaan odotusten ylittäminen tuo uutta liiketoimintaa, kyky löytää oma erityinen osaaminen ja siten erottua muista, hyvä terveys, talousosaaminen (kaupallinen koulutus, yrittäjäkoulutus), ratkaisuhakuisuus, asiakaspalvelulähtöisyys, työt tehdään aina asiakkaan odotukset ylittäen, tehokkuus, päämäärätietoisuus, tilanneälytaidot sekä kyky reagoida ja sopeutua muuttuviin olosuhteisiin.

Epävarmuuden sietokykyä ei ollut valmiissa vaihtoehtoissa kysymyslomakkeessa. Avoimissa vastauksissa vain yksi vastaaja oli sen maininnut. Tämä on kuitenkin yksi hyvin tärkeä yrittäjyyteen ja yrittäjän ominaisuuksiin luettava ominaisuus. Yrittäjälle jatkuva muutos ja epävarmuus ovat osa arkipäivää ja usein epävarmuuden sietokyky kasvaakin itsestään yrittäjyyden aikana. (Ståhlberg 2021, s. 168).

Epävarmuuden sietämisen vastakohtaksi voidaan katsoa turvallisuushakuisuus. Henkilöt, jotka ovat hyvin turvallisuushakuisia, harvoin päätyvät yrittäjiksi. Tämän syyn ovat itse yrittäjätkin maininneet. Tämän ohella kulkee pyrkimys välttää riskejä. (Lyytinen ja Piha 2004, s. 14–15). Turvallisuushakuisuus ja tarve välttää riskejä eivät sisällyneet omassa kyselyssäni kenenkään vastauksiin. Ehkä vastaajat tukeutuivat tiukemmin valmiiseen listaan ja vastasivat ainoastaan annettuihin väitteisiin, sillä tähän kysymykseen tuli avoimia vastauksia vain 13 kpl.

Lyytisen ja Pihan kirjassa on luettavissa 'The entrepreneur in focus'in tekemä lista, missä se havainnollisesti toteaa, mitä yrittäjä näkee, mihin hän tarttuu, mitä hän muuttaa ja tekee. (2004, s.119). Tämä lista peilaa hyvin myös oman tutkimukseni vastauksia.

Rivien perään olen lisännyt oman kyselyni vastausprosentit soveltaen samaan teemaan liittyen.

1. Yrittäjät ovat yksilöitä, jotka muuttavat asioita. (10,80 %)
2. Yrittäjät ovat luovia ja innovatiivisia. (15 %)
3. Yrittäjät huomaavat ja käyttävät hyväkseen mahdollisuuksia. (15 %)
4. Yrittäjät löytävät tarvittavat resurssit käyttääkseen mahdollisuudet hyväkseen.
5. Yrittäjät ovat hyviä verkostoitumaan. (34,60 %)
6. Yrittäjät ovat päättäväisiä vastoinkäymisten uhatessa. (22,20 %)
7. Yrittäjät pystyvät käsittelemään riskin.
8. Yrittäjät hallitsevat busineksensa. (60,50 %)
9. Yrittäjät asettavat asiakkaan edun ensiksi. (4,9 %)
10. Yrittäjät luovat pääomaa (taloudellista, sosiaalista, esteettistä)

Tämä lista kattaa myös laajasti omassa kyselyssäni esitettyjä ominaisuuksia mitä vastaajilla oli. Listan kohdat 4 ja 7 eivät sisälly omiin kysymyksiini, eikä niihin viittaavasta sisällöstä ole myöskään mainittu missään avoimissa vastauksissa. Sama koskee kohtaa 10 Yrittäjät luovat pääomaa, mitä ei ole käsitelty omassa listauksessani.

Yksi yrittäjyyteen ja erityisesti yrityksen vetämiseen liittyvä termi on johtaminen ja kyky johtaa. Kukaan vastaajista ei maininnut sitä avoimissa vastauksissa. Yhtenä syynä saattaa olla se, että suurin osa vastaajista on yksinyrittäjiä. Kristiina Engström on pohtinut asiaa blogitekstissään, jossa hän toteaa, että yrittäjänaisilla on lahjakkuutta ja ahkeruutta (2021). Johtajuutta sen sijaan ei hänen mukaansa nähdä kovin tärkeänä ja monikaan ei pidä itseään johtajana. Lisäksi hän toteaa: ” Kehittämällä johtajuutta voit parantaa yrityksesi toimintaa ja omaa toimintaasi.” (Engström 2021).

Vahtera (2011, s. 326–327) on tehnyt monta vuotta töitä yrittäjien kanssa ja hän toteaa, että kaikkiin hänen tutustumiinsa yrittäjiin liittyy yhdistävä tekijä: positiivinen usko huomiseen. Hän haluaa myös esitellä heistä yhden, jossa yhdistyy kaikki yrittämisen hyvät puolet. Tämän yrittäjän ominaisuuksia ovat muun muassa aktiivisuus, uteliaisuus, aktiivinen

aikuisopiskelija, hyvä neuvottelija, oikeudenmukaisuus. Näiden 'neutraalien' ominaisuuksien mukaan hän on myös hyvä äiti ja viehättävä nainen.

4.9 Naisyrittäjyyden tulevaisuus

Halusin kysyä naisyrittäjien mielipidettä siitä, miten he ovat kokeneet naiseutensa merkityksen yrittäjyyteensä liittyen. Vain 4,5 % vastaajista totesi, että heille se on negatiivinen asia ja lähes 75 % ilmoitti, etteivät ole kokeneet asialla olevan mitään merkitystä yrittäjyyden kannalta. Oma johtopäätökseni tästä on se, että kyselyyn vastaavat naiset toimivat aloilla, joissa naiset yleisimmin toimivat. Aloilla ei tarvita samaa fyysistä rasitusta tai voimankäyttöä kuin joillakin tyypillisillä miesyrittäjien aloilla esimerkiksi rakentamisessa, kiinteistöhuollossa tai koneiden käytössä. Toimiminen ravintolayrittäjänä, parturi-kampaajana, hierojana tai kirjanpitoalan yrittäjänä ovat sukupuolineutraaleja eikä tällöin sukupuolella ole merkitystä. Hoiva- ja terveysalan yrittäjät ovat useimmiten naisia, joten heille naiseus on varmasti neutraali asia. Valitettavasti en kyselyssäni kysynyt perustelua niiltä naisilta, jotka kokivat naiseutensa negatiivisena. Oman käsitykseni mukaan syynä saattavat olla vanhanaikaiset stereotypit, että naiset eivät ole joissakin asioissa yhtä taitavia kuin miehet ja tämä pätee myös yrittäjiin.

Teknoksen konsernijohtaja ja pääomistaja Paula Salastie sanoo, ettei näe asioita mies-naiskysymyksinä eikä ole itse työelämässään törmännyt sukupuolesta johtuviin esteisiin. Joskus kansainvälisessä bisneksessä voi naisjohtaja herättää ihmetystä, mutta kaikista tilanteista on selvitty hyvin. (Karhunen 2019).

Oli mielenkiintoista saada lähes joka kymmenenneltä naiselta vastaus, että on katunut yrittäjäksi ryhtymistä ja jos voisi valita, niin palaisi tai tekisi työtä palkkatyösuhteessa. Tähän lienee syynä se, että he toimivat yrittäjinä ikään kuin pakon edessä, eivätkä koe saavansa riittävää toimeentuloa työstään ja yrittäminen vie kohtuuttoman ajan heidän kokonaisajankäytöstään. Tämä on luonnollisesti oma tulkintani asiasta, sillä asiaa ei pyydetty perustelemaan millään tavoin eikä siihen liittyviä lisäkysymyksiä ollut kysymyslistassa. Kysyttäessä syytä miksi vastaaja on päätenyt yrittäjäksi, tuki omaa tulkintaani yhden naisen vastaus: ”En

saa töitä, koska olen keski-ikäinen nainen. Tämä on ainut tapa olla mukana yhteiskunnassa, saada edes alkeellista tuloa ja elämään jotakin työntekoon liittyvää toivoa.”

Kyselyn tekohetkellä kesällä 2020 vastaajista 86 % näki itsensä edelleen yrittäjänä 5 vuoden kuluttua. Tähän liittyen olisi mielenkiintoista tehdä kysely uudelleen vuosi sen jälkeen, kun koronapandemian suurin aalto on päättynyt Suomessa toivottavasti tulevana vuonna 2023. Olisi mielenkiintoista tietää moniko yksinyrittäjä olisi valmis laittamaan pillit pussiin, jos se vain olisi mahdollista vai ovatko he edelleen valmiita jatkamaan yrittämistä ja jos ovat, niin olisiko siinä jotain reunaehtoja, kuten parempi toimeentulo, vähemmän työtunteja, enemmän asiakkaita tai muuta vastaavaa. Taloudellinen tilanne voi olla asia, joka saa naisyrittäjän miettimään omaa tulevaisuuttaan. Kun toimeentulo on omasta käsiparista kiinni, on se samalla myös hyvin haavoittuva. Ståhlbergin (2021, s. 167) mukaan yhdessä mikroyrittäjien mielipiteitä kartoittavassa tutkimuksessa siihen osallistuneet yrittäjät kokivat taloudellisen epävarmuuden yhtenä merkittävimmistä yrittäjyyteen liittyvistä epäkohdista. Kuinka vahvaa epävarmuutta nämä yrittäjänaiset ovat valmiita ottamaan, vaikuttaa myös tulevaisuudessa naisten yrittäjäintentioihin.

Tähän tutkimukseen vastanneista naisyrittäjistä yli 60-vuotiaita oli yli viidennes. Tämä tarkoittaa sitä, että osa yrityksistä tulee lopettamaan toimintansa tai ne tulevat myyntiin lähimmän viiden vuoden kuluessa. Toisaalta 86 % kyselyyn vastaajista näki itsensä edelleen yrittäjänä 5 vuoden kuluttua ja vain 14 % ei olisi enää tässä roolissa. Tämä tarkoittaa osaltaan myös sitä, että naisyrittäjät toimivat yrittäjinä pidempään kuin palkkatyösuhteessa olevat naiset. He voivat jatkaa yrittäjänä vielä yli 70-vuotiaana, mikäli terveys sen sallii ja heillä on halua ja motivaatiota jatkaa yritystoimintaansa.

Kun yritystoiminnasta luopuminen tulee ajankohtaiseksi, on yksinyrittäjän ehkä vaikeampi siirtää se omalle perheenjäsenelle kuin jos kyseessä olisi vähän isompi yritys. Yksinyrittäjät ovat oppineet tuntemaan, että yritys on yhtä kuin he itse ja siitä luopuminen on varmaan haastavampaa kuin että yrityksessä olisi työntekijöitä.

Eläköitymiseen liittyen Suomen Yrittäjien yrityslainsäädäntöön ja työelämäasioihin perehtynyt johtaja Rauno Vanhanen toteaaakin, että etenkin pienillä, yhden henkilön vetämillä yrityksillä on usein hankaluuksia jatkajan löytämisessä. Useammalla olisi halua myydä yritys,

mutta läheskään kaikki eivät siinä onnistu. Yksinyrittäjällä on usein vaikea määritellä yrityksen arvo, kun se arvo on oikeastaan yrittäjän pään sisällä, Vanhanen toteaa Malisen (2014) artikkelissa. Käytännössä eläköitymistä harkitsevalla yrittäjällä on kolme vaihtoehtoa: yrityksen myynti, toiminnan alasajo tai sukupolvenvaihdos. On luonnollista, että jotkut yritykset käyvät kaupaksi toisia paremmin. (Finnvera 2019). Finnveralle tutkimusta tehnyt professori tutki kollegoineen mikro- ja pienyrittäjien eläkeprosessia ja hän totesi, että monissa tapauksissa yrityksen myynnillä voi olla virkistäviä seurauksia. Seuraavaa sukupolvea edustavalla jatkajalla saattaa olla uudenlaista osaamista ja intoa investoida ja lähteä kehittämään toimintaa eteenpäin. Myös ostajalle jo toiminnassa olevan yrityksen osto on usein fiksu veto, sillä yrityksellä on mitä luultavimmin valmis asiakaskanta sekä hiottuja prosesseja, yritystoiminnassa tarvittavaa välineistöä ja joskus jopa patenteja. (Finnvera 2019). Näin yritys siis voi jatkaa toimintaansa.

Naisyrittäjät verkostoituvat keskenään, mutta heillä on myös ystäviä ja tuttavuuksia yrityselämän ulkopuolelta. Halusin myös tiedustella kyselyyn vastaajilta ovatko he ottaneet aktiivista roolia ja suositelleet yrittäjyyttä tuntemilleen naisille. Kaksi kolmasosaa vastaajista totesi, että on suositellut yrittäjyyttä ystävilleen ja tuttavilleen ja myönteisesti vastanneista vähän yli puolet oli myös ideoinut heidän kanssaan millaista yritystoimintaa se voisi olla. Tämä osoittaa mielestäni muun muassa sen, että naiset arvostavat ammattiaan ja ovat tyytyväisiä työskennellessään yrittäjinä. Samalla he luovat myös positiivista yrittäjäyksiä omalla esimerkillään.

Tämä kysely tehtiin kesällä 2020, mutta pienyrittäjien tulevaisuuteen tulee mahdollisesti vaikuttamaan kesäkuussa 2022 eduskunnalle annettu hallituksen esitys laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta eli niin sanottu YEL-uudistus, mikä on herättänyt julkisuudessa paljon keskustelua. (Sarkkinen 2022). Monet yksinyrittäjät ovat jo mietineet, että joutuvat lopettamaan yrittämisen, sillä he eivät voi markkinatilanteen takia nostaa hintojaan, mutta eivät myöskään kykene maksamaan suurempia eläkkeitä itselleen, mikäli määräytymisperusteet muuttuvat. Tämä koskee erityisesti pieniä naisyrittäjiä, jotka toimivat palvelusektorilla. Tämän takia jälkiviisaana pohdin, että olisi varmaan ollut hyvä taustoittaa yrittäjänäisten näkemyksiä ja käsityksiä myös lainsäädännöstä ja sen aiheuttamista mahdollisista muutoksista heidän yrittäjäyksiänsä. Omassa kyselyssäni on fokus ollut itse naisissa: heidän toiminnassaan, osaamisessaan ja ominaisuuksissaan. Ulkoiset tekijät kuten

lainsäädäntö ja verotus vaikuttavat jokaisen yrittäjän toimintaan ja tulevaisuuden näköaloihin toimialan mukaan, mutta niihin ei tässä kyselyssä puututtu. Naiset ovat kekseliäitä ja työteliäitä, joten uskon, että he tämänkin YEL-asian selättävät. Asia on saanut niin paljon julkisuutta ja kritiikkiä, etten usko, että asiassa ihan totaalisen väärille raiteille mennään.

5 Yhteenveto, johtopäätöksiä ja arvio tutkimustulosten hyväksikäyttömahdollisuuksista

5.1. Yhteenveto

Tätä tutkimusta aloittaessani olin hämmästynyt siitä miten vähän naisyrittäjyyttä Suomessa on tutkittu verrattuna yrittäjyyteen yleensä. Kaikkia yrityksiä ja yrittäjiä on kohdeltu ja tutkittu samalla tavalla. Tutkimukseni tarkoituksena oli kuitenkin löytää syitä ja tekijöitä, mitkä ovat naisille merkityksellisiä ja ominaisia sekä niiden avulla ymmärtää miksi naiset ovat päätyneet yrittäjiksi.

Yrittäjänaisille lähetettiin linkki webropol kyselylomakkeeseen heidän kattojärjestönsä Suomen Yrittäjänaisien kautta alueellisiin ja paikallisiin yrittäjyhdistyksiin. Tämän lisäksi kyselyyn oli mahdollista osallistua Etelä-Karjalassa toimivan yksittäisen naisyrittäjyhdistyksen yrittäjjäsenet.

Kyselyyn vastasi 266 naista ympäri Suomea pois lukien muutama maakunta, joissa ei joko ollut enää erillistä naisyrittäjien yhdistystä tai jostain syystä kysely ei ollut yhdistykseltä välittynyt eteenpäin naisyrittäjille. Suurin joukko vastaajista oli Uudeltamaalta, missä yrittäjiä on muutenkin eniten. Seuraavaksi eniten vastaajia oli Etelä-Karjalasta 12 % sekä Pirkanmaalta ja Varsinais-Suomesta 10 % kummastakin. Toisena ääripäänä olivat Lappi, Kainuu ja Päijät-Häme 2 % osuudella.

Koulutustaustaltaan naiset edustivat laajasti erilaisia taustoja kuitenkin niin, että sekä ammattikoulun/ammattiopiston ja yliopiston/korkeakoulun käyneitä oli neljännes vastaajista. Suurimmalla ryhmällä 34 % vastaajista oli ammattikorkeakoulutausta.

Iältään naisista enemmistö (43 %) oli 50-vuotta täyttäneitä, mutta kuitenkin alle 60-vuotiaita. Seuraavaksi eniten oli nelikymppisiä ja kuusikymppisiä naisia, joita molempia oli reilut viidennes vastaajista. Alle 40-vuotiaita naisyrittäjiä oli vastaajien joukossa vain 12,35 % ja alle

30-vuotiaita oli vain 2,3 % vastaajista. Parisuhteessa ilmoitti olevansa 80 % vastaajista. Yli puolella vastaajista täysi-ikäisiä lapsia ja kolmasosalla alaikäisiä. Tämä korreloi hyvin vastaajien iän kanssa.

Kotipaikkauskollisuus tai toiminta samalla paikkakunnalla oli vahvaa kyselyyn vastanneiden keskuudessa. Yli 80 % vastaajista ilmoitti asuneensa nykyisellä paikkakunnalla yli 10 vuotta. Muutamassa avoimessa vastauksessa yrittäjyyden syytä kysyttäessä tuli vastaukseksi, että piti ryhtyä yrittäjäksi paikkakunnan vaihtamisen myötä, kun palkkatyötä ei ollut tarjolla uudella kotipaikkakunnalla. Alle 3 vuotta paikkakunnalla asuneita oli vain reilut 3 % vastaajista.

Virallinen toimialaluokittelu ei toiminut kovin hyvin tämältyyppisessä kyselyssä. Sen todisti vastaajien korkein prosentti, 31,85 kohdassa 'Muu palvelutoiminta'. Tähän ryhmään ovat itsensä laskeneet varmasti erilaiset kuntoilu-, liikunta-, hieronta- ja kauneudenhoitoalan yrittäjät sekä myös kampaajat, sillä virallisessa luokittelussa ei ollut mahdollisuutta kommentoida täsmällisemmin tätä vaihtoehtoa. Kolmen suurimman toimialan yhteismäärä kattoi 56,85 % toimialoista. Toiseksi eniten oli terveys- ja sosiaalipalveluita tarjoavia yrittäjiä, joita oli 17 %. Muut toimialat tulivat reilusti näiden kahden jälkeen jääden alle 10 %:iin, kuten tukku- ja vähittäiskauppa (8,06 %), hallinto- ja tukipalvelutoiminta (7,26 %), majoitus- ja ravitsemustoiminta (6,85 %) sekä taiteet, viihde ja virkistys (6,05 %). Vain reilu 3 % vastaajista ilmoitti, että heidän toimialansa on tuntematon.

Kyselyyn vastanneista yrittäjänaisista suurin osa eli 85 % oli perustanut yrityksen itse ja vain 9 % oli ostanut valmiin yrityksen. Perheyriyksessä työskenteli vähiten kyselyyn vastanneita yrittäjänaisia, vain 6 %.

Tekemäni kyselyn naisista vain 11 % oli yhtiökumppaneita ja suurin osa heistä toimi yksin ilman kumppania. Hieroja, kampaaja tai kirjanpitäjä on saattanut toimia yrittäjänä jo pitkään ja kun yksin yrittäminen on tuonut toimeentulon, ei ole edes harkittu yrityksen kasvattamista rekrytoimalla työntekijöitä. Vaikka moni yrittäjä toimiikin yksin, on hänen toiminnallaan työllistävä vaikutus, ainakin sillä tavoin, että hän työllistää itse itsensä.

Yritysmuodoista vastaajien yritystyyppi oli hyvin kahtia jakautunut: 47 % ilmoitti olevansa toiminimiyrittäjä ja 43 %:lla oli osakeyhtiö. Naiset olivat suurimmaksi osaksi yksin yrittäjiä (73 %) ja mikäli yhtiökumppani oli, oli heitä 1. Lähes kaikki heistä toimi myös päätoimisesti (92 %) ja loput sivutoimisesti. Työntekijöitä oli vain noin joka kolmannella yrittäjällä ja kaikista vastaajista 5 tai enemmän työntekijää oli 15,4 % vastaajista.

Syitä yksin yrittäjyyteen tiedusteltiin vastaajilta. Heistä puolet halusi vain työllistää itsensä. Toiseksi suurin syy oli työntekijän korkeat sivukulut, minkä 38,86 % vastaajista ilmoitti. Tämän jälkeen syinä olivat: asiat hoituvat helpommin yksin työskennellessä 30,29 %, töitä ei ole riittävästi muille kuin itselleni 29,71 %, ja että asiakkaani haluavat, että juuri minä teen työn 28,57 %. Nämä olivat kaikki syitä, mitkä eivät kannusta työntekijöiden palkkaamiseen.

Sivutoimisista yrittäjistä kolmasosalla oli palkkatyö ja he halusivat sen rinnalla muuta toimeentuloa. Lähes kahdella kolmasosalla vastaajista oli oma henkilökohtainen syy, minkä he kertoivat avoimessa vastauksessa. Näitä syitä olivat mm. eläkkeellä olo, opiskelu yrittäjyyden ohessa ja paluu päätoimisesta yrittäjyydestä sivutoimiseen, jolloin kuukausipalkka toi taloudellista vakautta.

Naisyrittäjältä kysyttiin syitä lähteä yrittäjäksi ja valmiiden vaihtoehtojen lisäksi heillä oli mahdollisuus kertoa omin sanoin näitä syitä, joita olikin runsaasti. Ylivoimaisesti tärkein syy oli halu päättää omasta ajankäytöstä, lähes 62 % vastaajista ilmoitti tämän. Vähän yli puolet vastasi, että halusi tehdä työtä itselle, ei työnantajalle. Samoin yli puolet vastaajista ilmoitti syyksi halun kehittää itseä, halun tehdä merkityksellistä työtä, halun kokeilla omia siipiä sekä halun tehdä jotain muuta kuin 8–16 työtä. Vapaissa vastauksissa oli myös paljon henkilökohtaisia syitä kuten ”halusin eroon vanhasta, joka jo ahdisti ja tuntui helpommalta ratkaisulta perustaa oma yritys kuin alkaa etsiä uutta työpaikkaa.” Naisten korkea työmoraali ilmeni myös useasta vastauksesta, sillä he halusivat tehdä työnsä hyvin ja jopa ylittää asiakkaan odotukset. Palkkatyössä ei ollut mahdollisuutta hoitaa asiakasta omien eettisten arvojen mukaan ja ristiriitatilanteessa yrittäjäksi ryhtyminen ratkaisi tämän ristiriidan.

Kysyttäessä yrittäjyyttä tukevia ominaisuuksia, valmiuksia tai osaamista tuli avoimia vastauksia runsaasti. Valmiista vaihtoehdoista monipuolinen osaaminen (61 %) ja vankka

ammattitaito (54 %) oli vahvimmat syyt. Yli kolmannes vastasi myös, että sinnikkyys, laajat verkostot ja ahkeruus ovat heidän avainkompetenssejaan. Samoin avoimissa vastauksissa mainittiin mm. tehokkuus, hyvä terveys, ratkaisuhakuisuus, tilanneälytaidot ja päämäärätietoisuus.

Lopuksi kysyttäessä miten vastaajat ovat kokeneet naiseutensa viidesosa koki sen positiivisena, mutta suurimmalle osalle (74,4 %) asialla ei ollut heille yrittäjänä toimimisessaan merkitystä. Naiset olivat myös suurimmaksi osaksi (70 %) suositelleet yrittäjyyttä ystävilleen ja yli puolet oli myös ideoinut asiaa ystäviensä kanssa.

5.2. Johtopäätökset

Naisten yrittäjyys on kulkenut suomalaisessa yhteiskunnassa läpi vuosikymmenten muuttaen välillä muotoaan ja kohdentuen eri toimialoille tarpeiden ja kysynnän mukaan. Naisyrittäjille on tarvetta ja kysyntää varmasti tulevaisuudessakin, sillä on aloja, joissa miehet eivät tee tai tekevät hyvin vähän töitä, saati että ryhtyisivät näillä aloilla toimiviksi yrittäjiksi. Tällaisia aloja ovat juuri luokituksessa 'Muut yritykset' toimivat yrittäjät, joita oli ylivoimaisesti eniten, yli kaksi kertaa enemmän kuin seuraavassa toimialassa, mikä sekin on vahvasti naisten toimiala. Naiset ovat luontaisesti hoivaajia ja tottuneet huolehtimaan muista. Väestön ikääntyessä kiihtyvällä vauhdilla on tulevaisuudessakin erilaisten koti- ja terveydenhoitopalvelujen kysyntä kasvamassa. Tästä syystä näillä aloilla työskentelevät naiset voivat takuuvarmasti saada elantonsa ja jatkaa yrittäjinä myös tulevaisuudessa.

Koti- ja sairaanhoitopalveluja tarjoavien yrittäjien sekä ylipäättänsä henkilökohtaisia palveluja tarjoavien yritysten erilaiset viranomaismääräykset tiukkenevat ja vaativat yrittäjiltä aikaansa seuraamista ja uusien sähköisten palveluiden omaksumista ja käyttöönottoa. Uudet hyvinvointialueet on juuri perustettu ja niiden resurssit eivät riitä kaikkeen kysyntään vastaamiseen. Tällöin yksityiset yritykset, joiden palveluja tarvitaan, antavat naisyrittäjille mahdollisuudet vahvistaa ja kasvattaa yritystoimintaansa yhden naisen yrityksestä useamman henkilön työllistäväksi yritykseksi. Näiden naisten pitää myös ottaa aktiivinen rooli digitaalisuudessaan ja viranomaismääräysten seuraamisessa, jotta he pystyvät tarjoamaan palveluitaan yksityisasiakkaiden lisäksi myös julkisen puolen hyvinvointialueille.

Erilaisia muita palveluita tarjoavia naisia tarvitaan jatkossakin. Hiukset pitää leikata, useat käyvät ryhmäliikuntatunneilla, istumatyöntekijät käyvät hierojalla tulevaisuudessakin ja moni hoitaa myös itseään käymällä kosmetologilla tai manikyyrissä. Ehkä tässä kohtaa naiset voisivat olla vähän innovatiivisempia ja miettiä miten palveluja voisi tuottaa asiakkaan omassa kodissa tai 'pyörien päältä' kuten julkisen puolen Mallu-auto, mikä on tarjonnut terveysterveyspalveluja Etelä-Karjalassa jo vuosien ajan.

Vähittäiskaupan puolella yrittäminen voi olla haastavaa riippuen myytävistä tuotteista. Naisyrittäjien yrityksissä myydään usein vaatteita, kauneusalan tuotteita tai kotiin ja sisustukseen liittyviä tuotteita elintarvikepuolta unohtamatta. Taloudellinen tilanne vaikuttaa kaikkeen vähittäiskaupan toimintaan. Verkkokaupan vahva kasvu haastaa lisäksi vain kivijalkamyymälöissä toimivia yrittäjiä. Erityisesti näiden alojen yrittäjien pitää elää ajan hermolla pärjätäkseen markkinoilla.

Naiset kiinnostuvat yhä enemmän aiemmin miehille ominaisista työtehtävistä. Esimerkiksi LUT yliopiston DI-tutkintoa suorittavista opiskelijoista oli naisia lähes kolmannes vuonna 2022 (LUT 2022). Naisyrittäjät ovat valmiita perustamaan tai jatkamaan tuotannollista toimintaa aiemmin hyvin miesvaltaisillakin aloilla, eikä nainen ole enää kummajainen rakennusteollisuuden puolellakaan, joskin aivan tavallista naisyrittäjyys ei tällä alalla ole vielä tänäkään päivänä.

Naiset aloittavat yrittäjyytensä keski-ikäisenä takanaan useita vuosia palkkatöitä. He ovat kuitenkin tehneet itsenäisen päätöksen ryhtyä yrittäjiksi ja jatkaneet valitsemallaan tiellä. Useimmat naisyrittäjät ovat perheellisiä ja heillä on lapsia. Pienet lapset ovat joillakin syy yrittäjyyteen, jotta voivat työskennellä kotoa käsin ja valita itse työaikansa. Joillakin taas syy on se, että lapset ovat jo lähellä täysi-ikäisyyttä, jolloin äidillä on ollut aikaa perustaa yritys ja toimia siinä. Tulokset ovat samankaltaisia eri maissa naisyrittäjiä tutkittaessa, joskin korostuvat maissa, joissa lastenhoitoa ei ole järjestetty samoin kuin Suomessa.

Suomessa hyvällä sosiaaliturvalla on vaikutusta myös yrittäjyyteen. Yhteiskunta ei 'työnnä' tai pakota naisia yrittäjyyteen kuten tilanne on monessa muussa maassa ja maanosassa. Muissa maissa yleinen elintaso korreloi yrittäjyysintensiteetin kanssa niin, että miten heikommin yksilö saa yhteiskunnalta tukea, sitä todennäköisemmin hän päätyy yrittäjäksi,

mikäli palkkatyöhön ei ole pääsyä. Suomessa naisilla on vapaus valita ja usein naiset päätyvätkin yrittäjiksi täysin omasta tahdostaan. Naiset hakevat vertaistukea ja he haluavat verkostoitua myös muiden naisyrittäjien kanssa. Tästä on yhtenä osoituksena se, että naisyrittäjillä on edelleen oma järjestönsä ja yhdistyksensä toisin kuin monessa muussa maassa.

Jotta naisyrittäjien määrä vielä kasvaisi ja yrityskoko kasvaisi, pitäisi yrittäjyyskasvatukseen satsata entistä enemmän jo yläasteella ja lukiossa. Nuorille pitää opettaa yrittäjyyttä ja saada heidät ymmärtämään ja innostumaan, että yrittäjyys on varteenotettava vaihtoehto palkkatyölle. Yrityksen toimialan mukaan yrityksen perustamiseen ei tarvita edes kymmenien tai satojen tuhansien eurojen alkupääomaa, vaan yritystoiminnan voi aloittaa pienestä ja kasvat-
taa sitä ajan myötä rekrytoimalla lisää työntekijöitä sopivissa tilanteissa tai yrityskaupalla ostamalla omaa toimintaa tukeva yritys, jolloin yritys kasvaa kerralla isompaan mittakaavaan.

Suomalainen naisyrittäjä on korkeasti koulutettu eikä hänen -joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta – ole pakon edessä ryhdyttävä yrittäjäksi. Näin hänellä on ollut mahdollisuus tehdä itse valintoja ja kehittää ja kasvattaa yritystään. Valitettavasti naiset eivät koe yrityksen kasvattamista tärkeänä tai jopa vierastavat sitä.

Tutkimuksessani kävi vahvasti ilmi, että naiset haluavat toimia yksin ja siksi yritys on ja pysyy pienenä. Mielenkiintoinen tulos on, että naisyrittäjä ei halua toimia esimiestehtävissä tai hän kokee, että asiat hoituvat paremmin yksin työskennellessä, kun ei tarvitse neuvotella kenenkään kanssa. Työn suorittaminen ja sen tulosten profiloituminen itse yrittäjään olivat myös hyvin vahvoja ts. naiset uskoivat, että asiakas käytti hänen palveluitaan, koska juuri hän itse niitä tarjosi. Johtopäätös on, että yrittäjänaisella on vahva luottamus itseensä ja osaamiseensa, mutta ei halua perinteisenä pomona olemiseen tai yrityksen kasvattamiseen. Vaikka naiset jatkavatkin yrittämistä yksin, on verkostoituminen heillekin tärkeää ja verkostoissa toimimalla he voivat myös tukea toisiaan.

5.3. Jatkotutkimusehdotuksia

Tosiasia on, että Suomessa on maan kokoon, sijaintiin ja elinkeinorakenteeseen nähden liian vähän yrittäjiä ja siksi yrittäjyyden lisääminen on tärkeä kansallinen tavoite maamme hyvinvoinnin kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Lisäksi talouden globalisaatio ja massatuotannon siirtyminen halvemman kustannustason maihin lisää pienempien erikoistuneiden yritysten ja niitä luovien yrittäjien tarvetta entisestään. (Osaava yrittäjä 2022).

Naisen elämä on vahvasti sidoksissa perheeseen ja erityisesti, mikäli perheessä on alaikäisiä lapsia. Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi miten yrittäjän puoliso kannustaa tai osallistuu yritystoimintaan, vaikka ei olisikaan itse yrityksen toiminnassa mukana omistajana tai työntekijänä. Vanha sanonta ”Menestyvän miehen takana on aina nainen”, taipuu varmaan myös nykypäivänä muotoon ”Menestyvän naisen takana on aina mies”. Puolison rooli korostuu, jos perheessä on pieniä lapsia, jolloin puolisolta tarvitaan henkisen tuen lisäksi myös mahdollisesti enemmän aikapanosta perheen lasten ja kodin hoitamiseen, mikäli äiti tekee yrittäjän roolissa pitkiä työpäiviä. Tästä on hyvänä esimerkkinä Vuoden 2021 valtakunnalliseksi yrittäjänaiseksi valittu yrittäjänainen Anne Partanen. Hän on todennut, että heidän perheessään hän on keskittynyt busineksen tekemiseen ja mies on hoitanut kodin ja lapset. (Suomen Yrittäjänaiset 2022b).

Tutkimukseeni vastanneet naiset totesivat muun muassa korkeiden palkan sivukulujen olevan este uusien henkilöiden työllistämiseksi. Perhevapaiden tasapuolinen kohtelu vanhempien kesken on jo hyvä alku. Olisi siis mielenkiintoista tutkia miten elokuussa 2022 voimaan astunut perhevapaaudistus on vaikuttanut naisten yrittäjyyteen ja haluun rekrytoida työntekijöitä. Naapurimaassamme Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan lainsäädäntö ja valtion sosiaalipolitiikka vaikuttavat vahvasti naisten yrittäjyyteen. Elinkeinoelämän Keskusliitto EK (2022) on puuttunut naisvaltaisten alojen kustannuksiin tavoitteena perhevapaiden nykyistä tasaisempi jako miesten ja naisten kesken. Asia on huomionarvoinen, sillä monet alat, kuten naisvaltainen terveydenhoitoala, tarvitsevat uusia työntekijöitä ja käsipareja työn tekemiseen. Perhevapaista johtuvien kustannusten jakaminen edesauttaisi pienten terveys- ja kotipalveluja tarjoavien yritysten kasvua ja voimistaisi tällä tavoin naisyrittäjyyttä.

Jatkotutkintaan voisi sisällyttää myös kyselyn miksi pitkään yrittäjänä toimivat naiset ovat halukkaita lopettamaan yritystoimintansa. Lähes joka kymmenes tutkimukseen vastannut nainen totesi, että on katunut yrittäjäksi ryhtymistä ja jos voisi valita, niin palaisi tai tekisi työtä palkkatyösuhteessa. Pelkkä ikääntyminen tai eläkkeelle siirtyminen ei mielestäni selitä tätä vastausprosenttia halusta luopua yrittämisestä. Yrittäjiä eläköityy jatkuvasti enenevässä määrin ja isot yritykset ostavat pienempiä pois markkinoilta. Pieniäkin yrityksiä tarvitaan ja niiden elinkelpoisuutta pitää myös vaalia. Ovatko naiset siis uupuneita työhönsä ja useimmiten yksin yrittämiseen vai kokevatko he, etteivät saa työstä itselleen riittävää rahallista korvausta? Näiden asioiden jatkotutkiminen voisi edesauttaa naisyrittäjiä jaksamaan paremmin sekä myös eläköitymistilanteessa aktiivisesti etsimään yritykselleen uutta omistajaa.

Lopuksi haluan vielä siteerata Yeugia (2009, s. 177) ”Yrittäjät onnistuvat, koska he ovat päättäväisiä ja halukkaita investoimaan pitkiin työpäiviin tuodakseen unelmansa ja ideansa markkinoille. He fokuoivat päämääriinsä ja tekevät kaiken sen mitä tarvitsee tehdä, jotta asiat tapahtuisivat. On muistettava työskennellä fiksusti pikemmin kuin tehdä kovasti töitä ja fokuoitava oikeaan työhön, joka todella erottautuu muusta.” Kokemukseni mukaan naisyrittäjät toimivat juuri näin. Evoluution myötä naiset ovat oppineet hoitamaan useita eri asioita, aikatauluttamaan, suunnittelemaan ja luomaan uutta. Naisyrittäjät ovat jo pitkään rikkoneet lasikattoja, jolloin vain taivas ja oma persoona sekä kiinnostuksen kohteet ovat yrittäjyydelle rajana. Go women go!

Lähteet

Ahl, H. 2006. Why research on women entrepreneurs needs new directions. Research article. *Entrepreneurship: Theory & Practice*. Vol. 30, nro 5, s. 595-621.

Akehurst, G., Simarro, E., Mas-Tur A. 2012. Women entrepreneurship in small service firms: motivations, barriers and performance. *The Service Industries Journal*. Vol. 32, nro 15, s. 2489-2505.

Allahar, H. 2019. An Innovative Entrepreneurial Ecosystem-Based Model For Supporting Female Entrepreneurship. *Journal of Creativity and Business Innovation*. Nro 5, 2019. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022]. Saatavissa: https://www.journalcbi.com/uploads/3/1/8/7/31878681/an_innovative_entrepreneurial_ecosystem-based_model_for_supporting_female_entrepreneurship_by_haven_allahar.pdf

American Express. 2019. The 2019 State of women-owned business report. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022] Saatavissa: <https://ventureneer.com/wp-content/uploads/2019/10/Final-2019-state-of-women-owned-businesses-report.pdf>

Anna, A., Chandler, G., Jansen, E., Mero, N. 2000. Women business owners in traditional and non-traditional industries. *Journal of Business Venturing*. Vol. 15, nro 3, s. 279-303.

Annink, A., den Dulk, L. 2012. Autonomy: the panacea for self-employed women's work-life balance? *Community, Work & Family*. Vol 15, nro 4, s. 383-402.

Arenius, P., Kovalainen, A. Similarities and Differences Across the Factors Associated with Women's Self-employment Preference in the Nordic Countries. 2006. *International Small Business Journal*. Vol. 24, (I), s. 31-59.

Begley T. M., Boyd D. P. 1987. A Comparison of Entrepreneurs and Managers of Small Business Firms. *Journal of Management* 1987. Nro 1, s. 99-108.

Berglund, K., Ahl, H., Pettersson, K., Tillmar, M. 2018. Women's entrepreneurship, neoliberalism and economic justice in the postfeminist era: A discourse analysis of policy change in Sweden. *Gender Work Organ.* Nro 25, s. 531–556. John Wiley & Sons [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.03.2022]. Saatavissa: <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.cc.lut.fi/doi/pdfdirect/10.1111/gwao.12269>.

Bianchi, M., Parisi, V. & Salvatore, R. 2016. Female entrepreneurs: Motivations and constraints. An Italian regional study. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*. Vol. 8, nro 3, s. 198-220.

Bowen, D., Hisrich, R. 1986. The Female Entrepreneur: A Career Development Perspective. *Academy of Management Review*. 1986. Vol. 11, nro 2, s. 393-407.

Brindley, C. 2005. Barriers to women achieving their entrepreneurial potential. Women and risk. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*. Vol. 11, nro 2, s. 144-161.

Brush, C., Carter, N.M., Gatewood, E., Greene, P.G., Hart, M.M. 2003. 'Venture Capital Access: Is Gender an Issue?'. *The Emergence of Entrepreneurship Policy*. s. 141–154.

Brush, C., Green, P. 2021. Do Women Engage Differently in Entrepreneurship? *The Palgrave Handbook of Minority Entrepreneurship*. Edited by Cooney, T. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://link-springer-com.ezproxy.cc.lut.fi/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-66603-3.pdf>

Carland, J., Hoy, F., Boulton, W., Carland, J. 1984. Differentiating Entrepreneurs from Small Business Owners: A Conceptualization. *Academy of Management Review*. Vol. 9, nro 2, s. 354-359.

Carland, J.A.C., Carland, J.W. 1991. An Empirical Investigation into the Distinctions between Male and Female Entrepreneurs and Managers. Research Article. *International Small Business Journal*. Vol. 9, nro 3. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.11.2019]. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/026624269100900304>

Casson, M., Yeung, B., Basu, A., Wadeson, N. 2009. *The Oxford Handbook of Entrepreneurship*. the United Kingdom, Oxford University press. 790 s.

Cliff, J. E. 1998. Does one size fit all? exploring the relationship between attitudes towards growth, gender, and business size. *Journal of business venturing*. Vol. 13, nro 6, s. 523–542.

Coleman, S., Robb, A. 2009. A comparison of new firm financing by gender: evidence from the Kauffman Firm Survey data. *Small Business Economics*. Nro. 33, s. 397–411. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs11187-009-9205-7.pdf>

Corona Capital. 2022. Kommandiittiyhtiö – Milloin Ky on sopivin yhtiömuoto? [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.11.2019]. Saatavissa: <https://rahoittaja.fi/kommandiittiyhtio-mil-loin-ky-on-sopivin-yhtiomuoto/>

Cromie, S., 1987. Motivations of aspiring male and female entrepreneurs. *Journal of occupational behaviour*. Vol. 8, s. 251-261.

Cromie, S., Carter, S., Rosa, P. 1998. The Financing of Male- and Female-owned Businesses. *Entrepreneurship and Regional Development*. *International small business journal*. Vol. 17, nro 3, s. 85.

De Bruin, A., Brush, C.G., Welter F. 2007. Advancing a Framework for Coherent Research on Women's Entrepreneurship. *Research Article, Article Information* Vol. 31, nro 3, s. 323-339. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.6.2019]. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/j.1540-6520.2007.00176.x>

Eikhof, D., Summers, J., Carter, S. 2013. “Women doing their own thing”: media representations of female entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*. Vol. 19, nro 5, s. 547-564.

Elam, A.B., Brush, C.G., Greene, P. G., Baumer, B., Dean, M., Heavlow, R. 2019. *Global Entrepreneurship Monitor. 2018/2019 Women’s Entrepreneurship Report*. Global Entrepreneurship Research Association, London Business School. London. UK. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 16.10.2022]. Saatavissa: <https://www.gemconsortium.org/file/open?fileId=50405>

Elinkeinoelämän keskusliitto EK. 2022. EK:n perhepoliittiset tavoitteet. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 15.06.2022] Saatavissa: <https://ek.fi/tavoitteemme/tyoelama/tyo-perhe/>

Engström, K. 2021. Naiset oman yrityksensä johtajina. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://www.yrittajanaiset.fi/naiset-oman-yrityksensa-johtajina/>

Entrepreneur handbook 2022. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://entrepreneurhandbook.co.uk/>

Erlund M., Hyrsky K. 2005. Naisyrittäjyys –nykytilanne ja toimenpide-ehdotuksia. Naisyrittäjyyden edistämisyöryhmän KTM Julkaisuja 11/2005. Elinkeino-osasto [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://docplayer.fi/7952170-Naisyrittajyys-nykytilanne-ja-toimenpide-ehdotuksia-ktm-julkaisuja-11-2005-elinkeino-Vol.sto.html>

European Commission, OECD. 2017. Policy Brief on Women’s Entrepreneurship. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 08.05.2022]. Saatavissa: <https://www.oecd.org/cfe/smes/Policy-Brief-on-Women-s-Entrepreneurship.pdf>

Eurostat. 2018. Self-employment in 2017 – More than 1 in 5 self-employed in the EU had seized a suitable opportunity to run their own business. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9440081/3-11122018-AP-EN.pdf/347e5372-7337-4584-ab37-a00a0fd32bae>

Finnvera. 2019. Yrittäjän eläköityminen vaatii huolellista valmistautumista. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 15.06.2022]. Saatavissa: <https://www.finnvera.fi/finnvera/uutishuone/artikkelit/yrittajan-elakoityminen-vaatii-huolellista-valmistautumista>

Grünfeld, L., Hernes S.M., Karttinen, E. 2020. Female Entrepreneurship in the Nordics – A comparative study 2020. Menon Economics. Nordic Innovation. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.10.2022]. Saatavissa: <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2020-Female-entrepreneurship.pdf>

Hampton, A., Cooper, S., McGowan, P. 2009. Female Entrepreneurial Networks and Networking Activity in Technology-based Ventures: An Exploratory Study. International small business journal. Vol. 27, nro 2, s. 193–214.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita Publishing Oy. 9 uudistettu painos. 328 s.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6. uudistettu p. Vantaa, Tummavuoren kirjapaino Oy.

Hisrich, R., Brush, C. 1984. The woman entrepreneur: management skills and business problems. *Journal of small business management*, 1984-01-01, Vol. 22, nro 1, s. 30-31.

Hämeenniemi, M., Hellstén, H. 2022. Yksinyrittäjäkysely 2022. Suomen Yrittäjät. Tutkimus. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 05.08.2022]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/tutkimukset/yksinyrittajakysely-2022/>

Härkin, N. 2018. Naisyrittäjyydestä ja sen visiointia. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://www.yrittajanaiset.fi/naisyrittajyydesta-ja-sen-visiointia/>

Ilmoniemi, M., Järvensivu, P., Kyläkallio, K., Parantainen, J., Siikavuo, J. 2009. Uuden Yrittäjän Käsikirja. Helsinki, Talentum. 454 s.

Immonen, J. 2020. Työaikojen järjestely on selvästi helpompaa miehille kuin naisille – erot ovat monen tekijän summa. Tilastokeskus. TietoTrendit. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/tyoaikojen-jarjestely-on-selvasti-helpompaa-miehille-kuin-naisille-erot-ovat-monen-tekijan-summa/>

Johansson, K., Andeasson, Z. 2004. Kvinnligt företagande, entreprenörskap och jämställdhet. -Vad har hänt i litteraturen under det senaste decenniet? Female entreprising, entrepreneurship and equality. -What has happened in the literature during the past decade? Högskolan Uddevalla Trollhättan. Institutionen för arbete, ekonomi och hälsa. Examensarbete i Entreprenörskap och Företagsutveckling. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 11.06.2022]. Saatavissa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:214830/FULLTEXT01.pdf>

Järvinen, M., Kari, M. 2017. Yritä, erehdy, onnistu. Helppo opas yrittäjyyteen. Helsinki, Otava. 219 s.

Kalleberg, A., Leicht, K. 1991. Gender and Organizational Performance: Determinants of Small Business Survival and Success. *Academy of Management Journal*. Vol. 34, nro 1, s. 136–161.

- Kallio, J. 2002. Pienyrityksen kehittymisen tiet. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy. 208 s.
- Kallio, J., Ripatti, E., Tanni, K. 2008. Oma yritykseni. TAT-Palvelut Oy. Tammer-Paino Oy, Tampere. 142 s.
- Kansikas, J. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy. 158 s.
- Karhunen, P. 2019. Teknoksen konsernijohtaja Paula Salastie: ”Kun sanoimme saudiarabialaiselle asiakkaalle suoraan, ettei miestä ole saatavilla neuvotteluihin, minä kelpasin”. Talouselämä. 12.5.2019. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 11.06.2022]. Saatavissa: <https://www.talouselama.fi/uutiset/teknoksen-konsernijohtaja-paula-salastie-kun-sanoimme-saudiarabialaiselle-asiakkaalle-suoraan-ettei-miestä-ole-saatavilla-neuvotteluihin-minä-kelpasin/2626941a-8515-450f-a6fb-c35f33a40e8c>
- Kirkwood, J. 2009. Motivational factors in a push-pull theory of entrepreneurship. *Gender in Management: An International Journal*. Vol. 24, nro 5, s. 346-364. Emerald Group Publishing Limited.
- Kirkwood, J., Tootell, B. 2008. Is entrepreneurship the answer to achieving work-family balance? *Journal of Management and Organization*, Vol. 14, nro 3, s. 285-302.
- Kuivaniemi, O. ”Hän oli poikkeuksellinen yrittäjä nostettuaan Marimekon tuhkasta” – näin Mika Ihamuotila luonnehtii yhtiön pelastajaa”. Talouselämä. 5.11.2011. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 15.11.2022] Saatavissa: <https://www.talouselama.fi/uutiset/han-oli-poikkeuksellinen-yrittaja-nostettuaan-marimekon-tuhkasta-nain-mika-ihamuotila-luonnehtii-yhtion-pelastajaa/a3e479c7-df08-4f25-8ab9-42ceb7473108>
- Kuratko, D. 2018. *Entrepreneurship: Theory, Process, Practice*. 11 edition, United States of America, Cengage. 478 s.
- Kyrö, P. 2004. Naisyrittäjien toisenlainen todellisuus. *Aikuiskasvatus* 4/2004 Artikkelit. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 08.04.2022]. Saatavissa: <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93583>

- Lambing, P., Kuehl, C. 2003. Entrepreneurship. Kolmas painos. New Jersey, Pearson Education, Inc. 331 s.
- Loscocco, K. A. 1997. Work-family linkages among self-employed women and men. *Journal of Vocational Behavior*. Vol. 50, nro 2, s. 204-226. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 16.06.2022]. Saatavissa: <https://psycnet.apa.org/record/1998-12314-004>.
- LUT-yliopisto. 2022. Naisten ja miesten osuudet LUTin opiskelijoista. 20.6.2022. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 14.01.2023] Saatavissa: <https://blogs.lut.fi/abitiimi/naisten-ja-miesten-osuudet-lutin-opiskelijoista/>
- Lyytinen, J., Piha, K. 2004. Yritä edes - 32 syytä ryhtyä yrittäjäksi. Helsinki, Talentum. 254 s.
- Malinen, M. 2014. Tuhansia yrityksiä kaupitellaan Suomessa eläköitymisen vuoksi – "Arvo on yrittäjän pään sisällä". [WWW-dokumentti]. [Viitattu 16.06.2022]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7382845>.
- Mansikkamäki, E. 2017. Yrittäjien eläköityminen uhkaa pienyrityksiä – innostuneista nuorista toivotaan jatkajia. *Aamulehti*. 24.2.2017. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 16.06.2022]. Saatavissa: <https://www.aamulehti.fi/kotimaa/art-2000007402590.html>
- McAdam, M. 2013. *Female entrepreneurship*. Great-Britain, MPG Books Group. 146 s.
- McGowan, P., Redeker, C., Cooper, S. Greenan, K. 2012. Female entrepreneurship and the management of business and domestic roles: Motivations, expectations and realities. *Entrepreneurship & Regional Development. An International Journal*. Vol. 24, nro 1-2, s. 53-72.
- Morris, M., Lewis, P., Sexton, D. 1994. Reconceptualizing Entrepreneurship: An Input-Output Perspective. *SAM Advanced Management Journal* 59. Nro. 1, s. 21-31.
- Möttönen, T. 2019. *Toim. Yrittäjät Suomessa. Elinkeinovapaudesta yrittäjyysyhteiskuntaan*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 268. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022]. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/227694/JAMKJULKAISUJA2682019_web.pdf?sequence=11

Naisyrittäjyys tänään ja huomenna. 2008. Naisyrittäjyyden edistämistyöryhmän väliraportti 31.10.2008. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022]. Saatavissa: <http://docplayer.fi/24433134-Naisyrittajyys-tanaan-ja-huomenna.html>

Naisyrittäjyyskeskus. 2022. Millaisia ominaisuuksia yrittäjältä vaaditaan? [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022]. Saatavissa: <https://naisyrittajyyskeskus.fi/millaisia-ominaisuuksia-yrittajalta-vaaditaan/>.

Naldi, L., Baù, M., Ahl, H., Markowska, M. 2021. Gender (in)equality within the household and business start-up among mothers. *Small Business Economics* 2021, nro. 56, s. 903–915.

Nieminen, E. 2017. Yrittäjyys houkuttaa ja pelottaa: 5 väitettä yrittäjyydestä, 3 neuvoa yrittäjäksi aikovalle. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9613038>

Nokso-Koivisto, R. 2022. Lemiläisestä kauppiasta Kalle Kouvosta tuli Tiktok-julkkis, jolla on kolme kertaa Lemmin väkiluvun verran seuraajia – Isän ja isoisän elämäntyön jatkaminen ei ole kuitenkaan kivutonta. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022]. Saatavissa: <https://www.esaimaa.fi/paikalliset/4431951>.

OECD. 2017a. Entrepreneurship at Glance. OECD Publishing, Paris. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2019]. Saatavissa: https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/entrepreneur_aag-2017-en.pdf?expires=1669017035&id=id&acname=guest&checksum=4BF274CB0E9DC9D968B7137DC64371E1

OECD. 2017b. Report on the Implementation of the OECD Gender Recommendations - Some Progress on Gender Equality but Much Left to Do. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2022]. Saatavissa: <https://www.oecd.org/mcm/documents/C-MIN-2017-7-EN.pdf>

OECD. 2019. Is the gender gap in entrepreneurship closing? [WWW-dokumentti]. [Viitattu 09.04.2022]. Saatavissa: <https://www.oecd.org/cfe/smes/inclusive-entrepreneurship/gender.htm>

OECD. 2020. Inclusive Entrepreneurship Policies, Country Assessment Notes. Finland. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 10.09.2022]. Saatavissa: <https://www.oecd.org/cfe/leed/Finland-IE-2020.pdf>

OECD. 2022. SMEs and Entrepreneurs 2022: An OECD Scoreboard. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2022]. Saatavissa: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/568ceb9a-en/index.html?itemId=/content/component/568ceb9a-en>

Osaava Yrittäjä. 2022. Yrittäjyys. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.03.2022]. Saatavissa: <https://www.vol.avayrittaja.fi/yritt%C3%A4jyys/yritt%C3%A4jyys>

Osakeyhtiölaki. 2022. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.03.2022]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>

Pasanen, M. 2003. In Search of Factors Affecting SME Performance: The Case of Eastern Finland. Väitöskirja. Kuopion yliopiston julkaisuja. H, Informaatioteknologia ja kauppatieteet, 1. 2003-11-29. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.03.2022]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:951-781-980-3>

Pietarinen, A. 2018. Sosiaalisen pääoman vaikutus naisten perustamien yritysten käynnistysvaiheeseen. Pro gradu -tutkielma 2018. Lappeenrannan Teknillinen yliopisto. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.03.2022]. Saatavissa: <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/158772/gradu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Poggesi, S., Mari, M., De Vita, L. 2016. What's new in female entrepreneurship research? Answers from the literature. Springer Science+Business Media New York 2015. International Entrepreneurship and Management Journal 2016. Vol. 12, nro 3, s. 735–764.

Pohjois-Karjalan Yrittäjät. 2018a. Pohjois-Karjalan Yrittäjänaiset ry lopetti toimintansa - alueella alkaa toimia Pohjois-Karjalan yrittäjien naisjaosto. Neuvokas 3/2018. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 02.10.2022]. Saatavissa: <https://www.lukusali.fi/index.html?p=Pohjois-Karjalan%20Yritt%C3%A4j%C3%A4t%20ry&i=fdce861a-a152-11e8-a216-00155d64030a>

Pohjois-Karjalan Yrittäjät. 2018b. Vaimo, äiti, naisyrittäjä. Neuvokas 3/2018. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 02.10.2022]. Saatavissa: <https://www.lukusali.fi/index.html?p=Pohjois-Karjalan%20Yritt%C3%A4j%C3%A4t%20ry&i=fdce861a-a152-11e8-a216-00155d64030a>

Pärnänen, A., Sutela, H. 2014. Itsensätyöllistäjät Suomessa 2013. Tilastokeskus. Helsinki. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.06.2022]. Saatavissa: https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yits_201400_2014_12305_net.pdf

Pöntinen, A. 16.9.2015. Näistä syistä emme palkkaa, vaikka tarvetta olisi – yrittäjät kertovat. YLE. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.08.2022]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8306788>

Reynolds, P., Bygrave, W., Autio, E. 2003. Global entrepreneurship monitor. 2003 Executive Summary. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.08.2022]. Saatavissa: <https://www.gem-consortium.org/report/gem-2003-global-report>

Reuvid, J. 2009. Working for Yourself. An entrepreneur's guide to the basics. London, Kogan Page Limited. 26 painos.

Rugimbana, R., Spring, A. 2009. Marketing micro-finance to women: integrating global with local. International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing. Int. J. Nonprofit Volunt. Sect. Mark. 14. s. 149–154.

Sarkkinen, H. 2022. YEL-uudistuksen tarkoituksena on yrittäjien sosiaaliturvan parantaminen. Valtioneuvosto. Sosiaali- ja terveysministeriö. 2.8.2022. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 10.09.2022]. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/yel-uudistuksen-tarkoituksena-on-yrittajien-sosiaaliturvan-parantaminen>

Schade, C., Boewe, S., Krause, K. 2009. Characterizing the female entrepreneur: Comparing behavior in a market entry experiment with other groups of individuals. SiAg-Working Paper 4 (2009). Herausgeber: DFG-Forschergruppe 986, Humboldt-Universität zu Berlin.

Sekki, A. & Niemi, M. 2016. Menesty Yrittäjänä -68 käytännön ohjetta. Talentum Media Oy. 309 s.

Siitonen, P. 2019. Naisten yrittäjäyys Suomessa ja EU:n rooli kasvun tukijana. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.04.2022]. Saatavissa: https://www.metropolia.fi/sites/default/files/images/content/content-files/Euroopan_unioni_tutkimuskysely_yrittajanaisille_022019.pdf

Spring Anita, 2009. African Women in the Entrepreneurial Landscape: reconsidering the formal and informal sectors. University of Florida. Journal of African Business. Vol. 10, nro 1, s. 11-30.

Ståhlberg, L. 2021. Kohti omanäköistä yrittäjyyttä. Tallina. Basam Books Oy. 292 s.

Suomen Franchising-yhdistys. Franchisingkäsitteet. 2022. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.04.2022]. Saatavissa: <https://franchising.fi/franchisingtietoa/franchising-mita-se-on/>

Suomen Yrittäjänaiset. 2022a. Tarinamme. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20. 10.2021]. Saatavissa: <https://www.yrittajanaiset.fi/tietoa-meista/historiaa/>

Suomen Yrittäjänaiset. 2022b. Anne Partanen on vuoden 2021 valtakunnallinen Yrittäjänainen. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.06.2022] Saatavissa: <https://www.yrittajanaiset.fi/anne-partanen-on-vuoden-2021-valtakunnallinen-yrittajanainen/>

Suomen Yrittäjänaiset. 2022c. Löydä jäsenyhdistykset ja jäsenten yritykset ympäri Suomea [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.06.2022] Saatavissa: <https://www.yrittajanaiset.fi/paikkalisyhdistykset/>

Suomen Yrittäjät. 2022. Yksinyrittäjäkysely 2022. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2022]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2022/06/yksinyrittajakysely2022.pdf>

Suomi.fi. 2022a. Toiminimen perustaminen. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.03.2022]. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/yksityinen-elinkeinonharjoittaja/toiminimen-perustaminen>

Suomi.fi. 2022b. Yksityinen elinkeinonharjoittaja. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 08.05.2022] Saatavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/yksityinen-elinkeinonharjoittaja>

Sutela, H., Pärnänen, A. 2018. Yrittäjät Suomessa 2017. Tilastokeskus 2018. Helsinki. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.11.2019]. Saatavissa: http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/ytym_201700_2018_21465_net_p2.pdf

Tiessalo, R. 2021. Perheyrietykset: syvenevä osaajapula jarruttaa investointeja 2022. Perheyrietysten liitto. Uutishuone. Julkaistu 9.12.2021. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 15.11.2022] Saatavissa: <https://perheyrietyty.fi/uutishuone/uutiset/perheyrietytykset-syveneva-Vol.ajapula-jarruttaa-investointeja-2022>

Tilastokeskus 2018. Sukupuolten tasa-arvo Suomessa 2018. Edita Publishing Oy. Grano Oy. Helsinki. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 09.10.2022]. Saatavissa: https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetteloyyti_sts_201800_2018_19722_net.pdf

Tilastokeskus. 2022. Yrietykset toimialoittain 2020. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 03.11.2019]. Saatavissa: https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_yrietykset.html

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008. Naisyrittäjyyden edistämisen ohjausryhmä. TEM189:00/2008. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.03.2022]. Saatavissa: <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM189:00/2008>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009. Yrittäjyyskatsaus 2009. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 54/2009.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2010. MoniNainen ja Uudistuva Naisyrittäjyys. Naisyrittäjyyden edistämistyöryhmän loppuraportti. Naisyrittäjyyden edistämistyöryhmä 2010. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja Yrittäjyys 4/2010. [Viitattu 03.06.2022].

Työeläkeyhtiö Ilmarinen ja Suomen Yrittäjänaiset. 2014. NAISYRITTÄJÄ TYÖNANTAJANA. Ilmarisen ja Suomen Yrittäjänaietysten kyselytutkimus 2014. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.03.2022]. Saatavissa: <https://www.yrittajanaiset.fi/wp-content/uploads/2016/09/Naisyrittaja-tyonantajana-06052014.pdf>

Ukko.fi. 2021a. Mikä on ammatinharjoittaja? Suurin Vol. yrittäjistä mieltää itsensä ammatinharjoittajaksi. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 05.06.2022]. Saatavissa: <https://www.ukko.fi/yrittajyyskoulu/kuka-voi-olla-ammatinharjoittaja-kyselyssa-ammatinharjoittaja-oli-kaikista-kuvaavin-yrittajan-identiteetti/#itsenainen-ammatinharjoittaja-maairitelma>

Ukko.fi. 2021b. Mikä on pienyrittäjä ja miten sellaiseksi ryhdytään menestyksekkäästi? [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.03.2022]. Saatavissa: <https://www.ukko.fi/yrittajyyskoulu/pienyrittaja/#mika-pienyrittaja-on>

Uusyrittäjäkeskus. 2022. Perustamisopas alkavalle yrittäjälle. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.10.2022]. Saatavissa: https://uusyrityskeskus.fi/wp-content/uploads/2022/02/Uusyrittäjäkeskus_Perustamisopas_alkavalle_yrittäjälle_2022.pdf

Vahtera, P. 2011. Yrittäminen on kaunein tapa ottaa vastuu omasta elämästä. Saarijärvi, Saarijärven Offset Oy. 335 s.

Varamäki, E., Tall, J., Joensuu-Salo, S., Viljamaa, A., Katajavirta, M. 2021. Valtakunnallinen omistajanvaihdosbarometri 2021. OV-Foorumi. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.03.2022]. Saatavissa: https://ov-foorumi.fi/wp-content/uploads/2021/10/ov_barometri2021.pdf

Varma. 2021. Tiesitkö nämä viisi faktaa naisyrittäjistä Suomessa? [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.03.2022]. Saatavissa: <https://www.varma.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-artikkelit/artikkelit/2021-q4/tiesitko-nama-viisi-faktaa-naisyrittajista-suomessa/>

Venkataraman, S. 1997. The distinctive domain of entrepreneurship research: an editor's perspective in Katz, J. and Brockhaus, R. (Editors), *Advances in Entrepreneurship, Emergence, and Growth*. Vol. 3, s. 119-138. JAI Press, Greenwich, CT.

Villaseca, D., Navío-Marco, J. 2021. Money for female entrepreneurs does not grow on trees: start-ups' financing implications in times of COVID-19. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*. Vol. 13, nro 4, s. 698-720. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 26.03.2022]. Saatavissa: <https://www-emerald-com.ezproxy.cc.lut.fi/insight/content/doi/10.1108/JEEE-06-2020-0172/full/pdf>

Väisänen, K. 2019. Väärää yrittämistä. Kun teet kotiläksysi, rahan tuloa ei voi estää. Helsinki, Alma Talent. 279 s.

Watkins, J. M., Watkins D. S. 1984. The female entrepreneur: her Background and Determinants of Business Choice – Some British data 1983. *International Small Business Journal*, Vol. 2, nro 4, s. 21.

- Yeung, R. 2009. Entrepreneurship. The New Rules London. Marshall Cavendish Ltd. 178 s.
- Yrittäjän opas. 2021. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20. 10.2021] Saatavissa: <https://www.yrittajanopas.fi/>
- Yrittäjät. 2018. Löydä intohimosi, iloitse onnistumisista ja uskalla puhua rahasta – lue nais-yrittäjien parhaat vinkit. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 09.05.2022] Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/571783-loyda-intohimosi-iloitse-onnistumisista-ja-uskalla-puhua-rahasta-lue-naisyrittajien>
- Yrittäjät. 2022a. Yrityksen ostaminen. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 15.06.2022] Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yrittajaksi-ryhtyminen/yrityksen-ostaminen-eli-omistajanvaihdos/>
- Yrittäjät 2022b. Yrittäjyys Suomessa. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 15.06.2022] Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajajarjesto/tietoa-yrittajista/yrittajyys-suomessa/>
- Zastempowski, M., Cyfert, S. 2021. Impact of entrepreneur's gender on innovation activities. The perspective of small. The perspective of small businesses. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.10.2021]. Saatavissa: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0258661>

Miksi naiset ryhtyvät yrittäjiksi?

LIITE 1.

Tervetuloa vastaamaan naisyrittäjyyttä koskevaan kyselyyn, mikä on osa LUT-yliopistolle tehtävää diplomityötä. Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, joissa johonkin voi liittää myös omia avoimia vastauksia.

1. Ikä

- 18-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-

2. Asuinmaakunta

- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Satakunta
- Kanta-Häme
- Pirkanmaa
- Päijät-Häme
- Kymenlaakso
- Etelä-Karjala
- Etelä-Savo
- Pohjois-Savo
- Pohjois-Karjala
- Keski-Suomi
- Etelä-Pohjanmaa
- Pohjanmaa

- Keski-Pohjanmaa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Kainuu
- Lappi
- Ahvenanmaa

3. Pohjakoulutus

- peruskoulu
- ammattikoulu/ammattiopisto
- ammattikurssi
- lukio
- ammattikorkeakoulu
- korkeakoulu/yliopisto

4. Siviilisäätö

- yksineläjä
- avo/avioliitossa
- muu

5. Onko sinulla lapsia?

- ei ole
- kyllä, mutta ei alaikäisiä
- kyllä, joista alaikäisiä

6. Olen asunut nykyisellä paikkakunnalla

- alle 3 v

- 3-10 v
- yli 10 v

7. Minkä alan yrittäjä olet?

- Maatalous, metsätalous ja kalatalous
- Kaivostoiminta ja louhinta
- Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta
- Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito
- Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus
- Kuljetus ja varastointi
- Majoitus- ja ravitsemistoiminta
- Informaatio ja viestintä
- Rahoitus- ja vakuutustoiminta
- Kiinteistöalan toiminta
- Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
- Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
- Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus
- Koulutus
- Terveys- ja sosiaalipalvelut
- Taiteet, viihde ja virkistys
- Muu palvelutoiminta
- Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta
- Toimiala tuntematon
- Teollisuus
- Rakentaminen
-
-

8. Yritysmuoto

- toiminimi
- avoin yhtiö
- kommandiittiyhtiö
- osakeyhtiö

9. Teetkö töitä työosuuskunnan kautta?

- kyllä
- en

10. Onko sinulla yhtiö- tai osakekumppaneita?

- kyllä
- ei
- jos on, montako

11. Oletko pää- vai sivutoiminen yrittäjä?

- päätoiminen
- sivutoiminen

12. Kysymys päätoimiselle yrittäjälle: Olitko ennen päätoimiseksi yrittäjäksi ryhtymistäsi. Valitse yksi.

- palkansaajana ilman työttömyysuhkaa
- palkansaajana työttömyysuhan alla
- opiskelit päätoimisesti
- työtön

- teitkö jotain muuta (hoidit lapsia kotona, pitkällä sairauslomalla, omaishoitajana tms.)

13. Kysymys sivutoimiselle yrittäjälle. Mitkä ovat syinä sivutoimiselle yrittäjyydelle. Voit valita useampia.

- minulla on kokoaikainen työ ja sen rinnalla haluan lisätoimeentuloa
- toimialalla on niin paljon kilpailua, ettei kokopäiväinen yrittäjyys tällä toimialalla ole mielestäni järkevää
- elämäntilanne ei salli kokoaikaista yrittäjyyttä
- en ole kiinnostunut kokopäiväisestä yrittäjyydestä
- jokin muu syy, mikä?

14. Työllistätkö muita henkilöitä?

- En
- 1-4
- 5-10
- 11-49
- 50 tai enemmän

15. Jos työskentelet yksin, mitä syitä pidät tärkeimpinä. Mainitse 3 tärkeintä.

- haluan ensisijaisesti työllistää vain itseni
- töitä ei ole riittävästi muille kuin itselleni
- sopivia työntekijöitä on vaikea löytää
- työskentelen mieluummin yksin tai liikekumppaneiden kanssa
- asiakkaani haluavat, että juuri minä teen työn
- mahdolliset irtisanomiset olisivat niin hankala toteuttaa
- kaikenlainen byrokratia lisääntyy
- itsensä kanssa ei tarvitse neuvotella

- asiat hoituvat helpommin yksin työskennellessä
- työntekijän sivukulut ovat liian korkeat

16. Oletko perustanut itse yrityksen?

- kyllä
- en, jatkan perheyrityksessä
- en, olen ostanut ulkopuolisen perustaman yrityksen

17. Työskenteleekö yrityksessäsi itsesi lisäksi muita perheenjäseniä?

- kyllä, 1 henkilö
- kyllä, enemmän kuin 1 henkilö
- ei

18. Mitkä seikat johtivat siihen, että ryhdyit yrittäjäksi, valitse niin monta kuin tarpeellista.

- halu kokeilla omia siipiä
- halu tehdä jotain muuta kuin 8-16 työtä
- halu kehittää itseä
- halu löytää uusia toimintatapoja
- halu innovoida
- halu saada parempi toimeentulo
- perheen asettama velvoite jatkaa perheyrityksessä
- halu tehdä jotain täysin muuta kuin aiemmassa työelämässä
- halu päättää omasta ajankäytöstä
- halu tehdä työtä itselle, ei työnantajalle
- halu tehdä merkityksellistä työtä
- työttömyyden uhka

- löysin loistavan liikeidean
- osaamistani ei voi hyödyntää kuin yrittäjänä
- perhesyistä haluan työskennellä kotoa käsin ja yrittäjänä toimiminen mahdollistaa sen
- perhe-elämän ja työn sovittaminen on helpompaa kuin palkkatyösuhteessa
- muu syy, mikä?

19. Mistä asioista katsot olevan eniten hyötyä yrittäjänä toimimisessa, valitse 3

- vankka ammattitaito
- monipuolinen osaaminen
- sopiva koulutus
- laajat verkostot
- tunnettuus paikkakunnallani
- peräänantamattomuus
- olen aikaaniseuraava
- ennakkoluulottomuus
- kekseliäisyys
- sosiaalisuus
- markkinointihenkisyys
- ahkeruus
- työteliäisyys
- sinnikkyys
- muu, mikä?

20. Onko sukupuolella yrittäjätoimintasi kannalta merkitystä?

- positiivisesti
- negatiivisesti
- ei vaikutusta

21. Oletko katunut yrittäjäksi ryhtymistä?

- kyllä
- en

22. Jos voisit vapaasti päättää, jatkaisitko yrittäjänä vai tekisitkö mieluummin töitä palkkatyösuhteessa?

- jatkaisin yrittäjänä
- siirtyisin palkkatyösuhteeseen

23. Näetkö itsesi yrittäjänä 5 vuoden kuluttua?

- kyllä
- en

24. Oletko suositellut yrittäjyyttä ystäville ja tuttavillesi?

- kyllä
- en

25. Oletko ideoinut heidän kanssaan minkälaista yrittäjäyystoimintaa se voisi olla?

- kyllä
- en